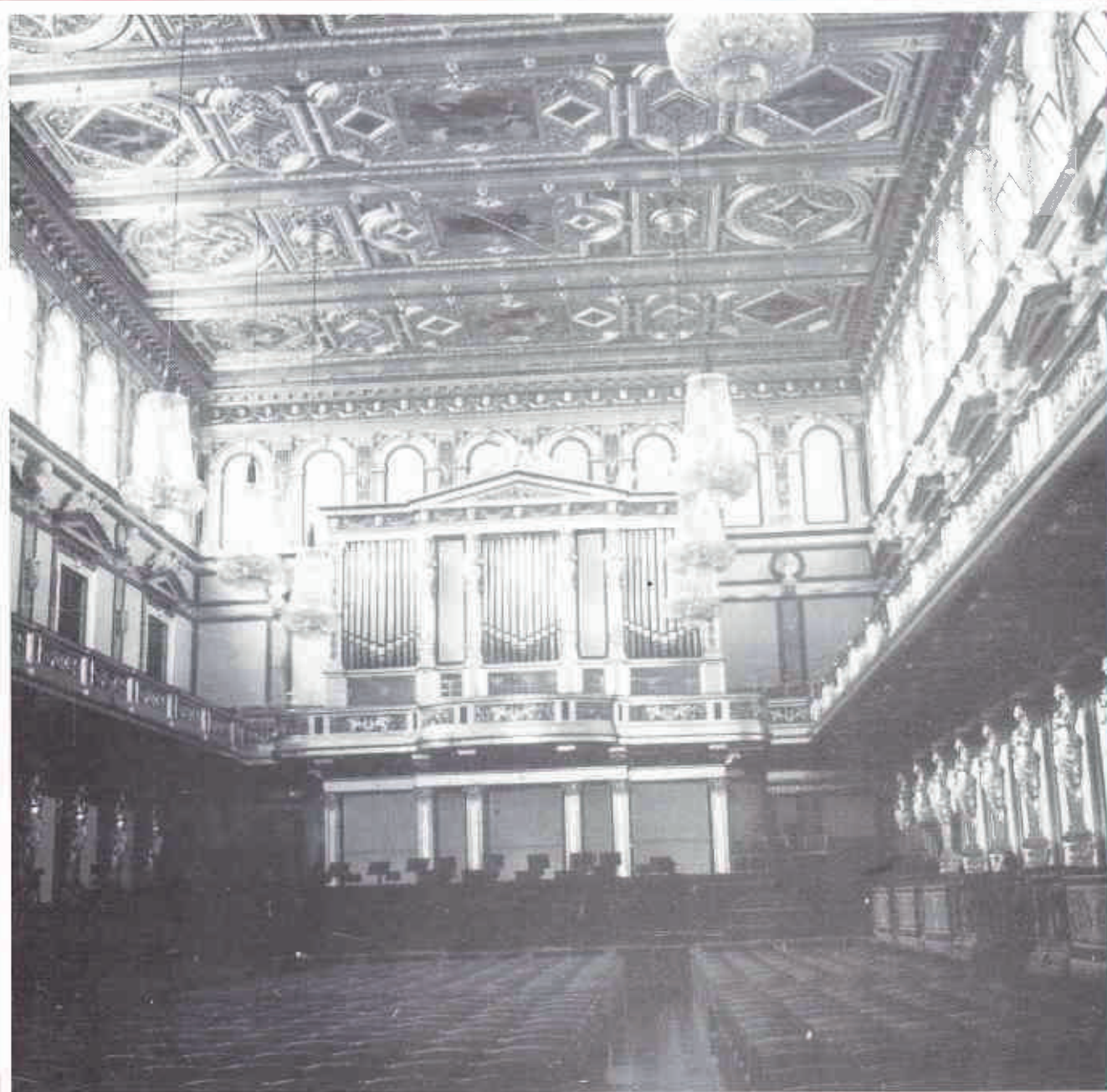

II. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

ZENEKAR

1995. SZEPTEMBER

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK, VALAMINT
A MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS TÁNCMŰVÉSZEK SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA
KLARINÉTOS MELLÉKLETTEL

Tartalom

• Választás után	2
• Menekülési Útvonalak	
• Művészportré	4
Thomas Zehetmair	
• Kitekintő	6
A Kolberg-program	
Motoros kottaállvány	
Színezüst fúvókák	
Ha valaki egyszer...	
• Zenekari Igazgatók	8
Kovács Géza	
• Visszhang	12
Kritikák	
• Koncertmesterek	13
Kiss András	
• Művészeti Bizottságok	15
• Aktuális	17
Védett muzeális...	
Együttműködési ajánlat	
zenekaroknak	
Éljen a magyar...	
• Klarinétoz	22
A klarinét története	
Találkozók-Tatabánya	
Babilon fesztivál	
WASBE konferencia	
Új klarinét tanterv	
Koncertek	
• Rézfúvós oldalak	27
Úristen, egyedül	
maradtam!	
• Közlemények	29
• Levélváltás	31
• Hangversenynaptár	35

Választás után...

Ezúton is tájékoztatjuk a Tisztelt Olvasókat, és érdeklődőket, kedves Kollégáinkat, szakszervezetünk tisztviselőit és tagjait arról, hogy az 1995. évi közalkalmazotti tanácsi választásokon szakszervezetünk, a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezete eredményesen szerepelt, és így e terület egyedüli képviselőjeként jogot nyert a különböző országos érdekegyeztetési fórumokon való közvetlen részvételre (Költségvetési Intézmények Érdekegyeztető Tanácsa - KIÉT -, ágazati érdekegyeztető fórumok az oktatás és a művészet területén) valamint SZEF (Szakszervezetek Együttműködési Fóruma) tagsága révén közvetett részvételre az Érdekegyeztető Tanács és szakbizottságai munkájában.

Köszönettel tartozunk mindazoknak, akik szavazataikkal támogatták jelöltjeinket és ezzel szakszervezetünket, külön köszönetet mondunk – ezúton is – mindazoknak a szakszervezeti tisztviselőknek, közalkalmazotti tanácsstagoknak és munkáltatóknak, akik tevékenységükkel és támogatásukkal hozzájárultak a közalkalmazotti tanácsi választások sikeres lebonyolításához.

Gyimesi László
Magyar Zeneművészek és Táncművészek
Szakszervezetének főtájtára

Menekülési útvonalak

Beszélgetés Gyimesi Lászlóval

Gyimesi László 1982 óta dolgozik a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetében, 1989 óta a szakszervezet főtájtára, 1994 óta a Magyar Zenei Tanács alelnöke. Mindkét funkciójában a zeneművész társadalom érdekeit képviseli: érvekkel, tárgyalásokkal, lobbizással, támogatások megszerzésével.

– Úgy vélem, beszélgetésünk ezen pontján nem tudjuk kikerülni az állásfoglalást, a szakszervezetek magatartásával szemben, hiszen a társadalom egy jelentős rétegének szemében ellenszenves a szakszervezeti mozgalom populista ága.

– A populizmusnak, demagógiának az a veszélye, hogy mindig hordoz igazságtartalmakat. Ma Magyarországon nem nagy kunszt a mindenkori kormányt elmarasztalni; az elődjét és annak az elődjét még könnyebb, ezért képviselem én azt az álláspontot, hogy a művészet olyan emelkedett foglalkozás, művelői olyan lelkiütemű emberek, akiktől távol áll, távol kellene álljon a populizmus. Nem hiszem, hogy a mi tagságunk elvárna, vagy elfogadná tőlünk a demagógiát.

– A muzsikustársadalom következetesen azt tapasztalja, hogy a zenészsakszervezet nem operál demagógiával, valóban a tagság érdekeit tartja szem előtt, de pragmatikusan gondolkodik, és behatárolja cselekvési lehetőségeit. Éppen ezért érdemes lenne arról ejteni néhány szót, hogy ilyen magatartással mire lehet jutni, és mit tud tenni a szakszervezet.

– Akkor most nagyon szerénytelen leszek. Rengeteget tud tenni, és rengeteg eredményt ér el. Ezt tényekkel tudom alátámasztani, és meggyőződése, hogy hosszú távon csak ez a politika hozhat eredményt. Más kérdés, hogy a „hosszú távon”-t megérjük-e.

– Mondana néhány példát az eredményeire?

– A zeneoktatás, a komolyzene területén azt tartom a legnagyobb eredménynek, hogy az elmúlt öt-hat évben egyetlen intézmény sem szűnt meg, sőt számuk jelentősen gyarapodott. Akár a szimfonikus zenekarokra, akár a zeneiskolákra gondolunk, egyedülálló ami ebben a régióban történt, másutt mindenhol ezzel ellentétes folyamatok zajlottak. Most csak intézményekről, állandó munkahelyekről beszélek, hiszen áttekinthetetlen mértékben megnőtt az intézményeken kívüli balett- és zeneoktatásban résztvevő gyerekek száma. Ezek óriási dolgok még akkor is, ha az oktatás bérezése nem mondható rózsásnak. De az is tény, hogy a bérviszonyok normálisan javultak, bár az inflációt nem tudták követni. Mindennapi izgalmak ellenére elég biztonságos környezetben dolgoznak az intézmények. Megbecsülendő, hogy van egy olyan közoktatási törvényünk, amely igen magas színvonalon definiálja és Európában példátlan garanciákkal veszi körül a művészetoktatást, s ennek kialakításában nekünk lényeges, mondhatnám döntő szerepünk volt. Amellett sem szabad elmenünk, hogy az Állami Hangversenyzenekarnál, a Rádiózenekarnál és az Operaház zenekaránál az átlagot messze meghaladó béremelés történt az elmúlt években, s az sem csekélység, hogy hat vidéki zenekar változatlanul működőképes, egyetlen embert sem küldtek el közülük. A bérviszonyok ugyan rosszabbak ott, mint a fővárosban, szá-

mukra viszont nagyon jelentős támogatást tudott szerezni a szakszervezet a költségvetésből. Ezek a pénzek teremtik meg a zenekarok működésének a lehetőségeit, a zenekarok működésének meg az ország koncertélete köszönhető. Nem ennyire látványos az előadóművészi jogok érdekében kifejtett tevékenységünk, mégis ennek eredménye, hogy Magyarország ma már ratifikálta a Római Egyezményt, s ezzel olyan aprólékos kapcsolatrendszer építettünk ki, olyan utakon járunk, amelyre a nagy hagyományokkal rendelkező európai országokban is elismeréssel tekintenek.

- Azoknak akik nem tudják, röviden elmagyarázná, mi a Római Egyezmény lényege?

- Ez egy 1961-ben elfogadott nemzetközi egyezmény, ami az előadóművészek, hangfelvétel-gyártók és -sugárzók jogait szabályozza. Ehhez csatlakozott most Magyarország harmincegy-néhány év után. Az előadóművészek korábban szűkkörű jogokkal rendelkeztek, a Római Egyezményhez való csatlakozás és a szerzői jogi törvény megváltozásával - egyebek mellett - megszerzték a rögzített felvételek további felhasználásával kapcsolatos jogokat. Ennek a változásnak köszönhető, hogy rádiós, televíziós felhasználásnál, ott, ahol azonosítani lehet a művészeket, egy kialakítandó pontrendszer alapján lehet majd szétosztani a jogdíjakat, ahol pedig nem lehet azonosítani a jogosultakat - ilyenek az úgynevezett „üres kazetta” és kábeltelevíziós jogdíjak, valamint egyéb nyilvános felhasználások díjai - ott más módszer szerint a jogosultak támogatására, közösségi célokra, hitelekre lehet fordítani azokat. Az előadóművész joga sehol a világon nem olyan erős mint a szerzőké, mégis ez a jogdíj, nem jelentéktelen mértékben, végre jövedelemforrása is lesz a művészeknek.

- Milyen szempontok szerint osztják el a befolyt összegeket?

- Az elosztás két csoportba sorolható: az egyik az úgynevezett közösségi típusú felhasználás: az együttesek, produkciók, alapítványok, rendezvények, oktatás és számos más cél támogatására szolgál - ide tartozik a segélyezés is, de ide soroljuk az előadóművészeknek nyújtott, lakásépítésre és hangszervásárlásra fordítható kamatmentes kölcsönöket is. A másik csoport az azonosítható jogdíjaké: itt majd egyéni elosztása lesz a pénznek, és el kell dönteni, hogy a szerzőkéhez hasonló pontrendszer alapján történik-e ez. Az európai trend arra ösztönöz, hogy ahol az egyértelmű, ott mindig a jogosultnak kell megkapni az őt illető jogdíjat. Itt megjegyzem, hogy a jogdíjakkal kapcsolatos tevékenységünknek csupán egyik - és érthetően legkellemesebb - része az

elosztás, ugyanakkor ezt megelőzi a hazai és nemzetközi megállapodások, a begyűjtés, a nyilvántartás és az adatszolgáltatás igen összetett feladatrendszere.

- Beszélgetésünk végén nem tudom elkerülni azt a kérdést, hogy a korábban „lekommunizált” szakszervezet tud-e hangot találni a mai helyzetben a zenésztársadalom minden rétegével, vagy csak azokkal, akik valamiképpen a kormánypártok felé orientálódnak még akkor is, ha - mint most - szükségképpen szembekerülnek bizonyos intézkedésekkel?

- A mi szakszervezetünk életében nincs jelen ez a kérdés. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy a művész szakszervezet a Kádár-rendszerben is elég különleges helyet foglalt el, mindig speciális kapcsolatrendszere volt a művészvilággal.

- A zenésztársadalomban azonban sajnos közismertek az ellentétek.

- Ez - egy-két szemrehányás kivételével - semmilyen formában nem jelent meg nálunk, de a szemrehányások is csak a Zenei Tanáccsal kapcsolatos együttműködésünk miatt történtek. Az előző kormányzati időszakban, amikor a nagy szakszervezet ellenes kirohanások elhangzottak, a mi mozgáskörünket korlátozó intézkedéseket ötpárti többséggel hozták meg. Ezek ugyan nagyon durva beavatkozások voltak, de a maguk módján elég mértéktartóak. Számunkra elégtétel, hogy a választ a tagok adták meg azzal, hogy nem léptek ki, tehát elfogadták a szakszervezetet a magukénak.

- Felteszem, nemcsak azokkal van kapcsolatuk, akik tagjai a szakszervezetnek, hanem mindazokkal, akiket képviselni hivatottak, tehát az egész zenésztársadalommal.

- Természetesen, és jó érzéssel állapíthatom meg, hogy nem nagyon találkoztam bennünket elmarasztaló nyilatkozatokkal.

- Mit gondol, az ígért további gazdasági megszorításokból mi vár még a muzsikusokra? És mit tehet ellene egy demokratikus, nem demagóg szakszervezet?

- Hozzá kell szoknunk a pofonokhoz. Sajnos biztos vagyok benne, hogy még újabbakat fogunk kapni. Ha a nagyobbik kormánypárt úgy politizál, hogy minden-kinek meg kell kapnia a magáét a bajokból, akkor azt mondom, istenem, baloldali párt, el kell adnia a programját az egész társadalomnak. De ha koalíciós partnere, az értelmiség pártja is így gondolkodik, akkor nincs hová fordulni. Tartok attól, hogy kiszámíthatatlanok a folyamatok, és bekövetkezhet az intézményrendszer valamilyen lebontása. Félek: a kulturális életnek fel kell készülnie a további kellemetlen döntésekre. A szakszervezetnek pedig egyetlen lehetősége marad, hogy megpróbálja védeni a rábízott területet, segít majd megtalálni az életbenmaradás vékony fonalát.

Feuer

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének tagjai:

Allami Hangversenyzenekar

1051 Bp., Vörösmarty tér 1.

☎ 118-01-62; 117-62-22/330

BM Duna Szimfonikus Zenekar

1051 Bp., Zrínyi u. 5.

☎ és Fax: 117-27-73

Próba: Bp., X., Kerepesi út 53.

☎ és Fax: 263-08-98

Debreceni Filharmonikus Zenekar

4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.

☎ (52) 412-395

Dohnányi Szimfonikus Zenekar

1221 Bp., Anna u. 15/b

☎ és Fax: 227-40-21

Próba: 1074 Bp.,

Rottenbiller u. 16-22.

☎ 322-14-88, Fax: 267-86-67

Győri Filharmonikus Zenekar

9022 Győr, Liszt F. u. 13.

☎ (96) 312-452

Magyar Állami Operaház Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara

1061 Bp., Andrássy út 22.

☎ 131-25-50

Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekara

1088 Bp., Bródy S. u. 5-7

☎ 153-45-22; 153-42-39

Magyar Szimfonikus Zenekar (Postás Zenei Alapítvány)

1135 Budapest Csata út 8.

☎ 153-45-22; 153-42-39

MÁV Szimfonikus Zenekar

1088 Bp., Múzeum u. 11.

☎ 138-40-85

Miskolci Szimfonikus Zenekar

3525 Miskolc, Fábán u. 6/a

☎ (46) 323-494

Pécsi Szimfonikus Zenekar

7621 Pécs, Kossuth u. 19.

☎ (72) 324-350

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6721 Szeged, Festő u. 6.

☎ (62) 316-927

Szombathelyi Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Thököly u. 14.

☎ (94) 314-472

sztárvendégünk:

Thomas Zehetmair

Thomas Zehetmair – immár sokadszorra – ismét Magyarországon járt. A Concentus Hungaricus tíz éves jubileumi hangversenyének szólistájaként lépett fel szeptember 14-én a Zeneakadémián.

Ebből az alkalomból készített vele interjút **J. Győri László** a „Hét muzsikusa” című 1995 szeptember 21-én elhangzott rádióműsor részére. Ennek a beszélgetésnek szerkesztett változatát adjuk most közre.

– A szüleim a *Camerata Academica* zenekarban játszottak és már három-négy éves koromban gyakran magukkal vitték *Bernhard Paumgartner* próbáira.

Sok emlékem van arról is, amikor a szüleim kvartetteztek. Sokat hallgattam őket, csendben ott ültem, amíg ők játszottak. Később mesélték el a szüleim – erre én már nem emlékszem, – megpróbáltam lepötyögni a zongorán, amit előzőleg hallottam. Hamar rájöttek, hogy jó zenei memóriám van.

Amikor megnyertem az első versenyeket, koncertfelkéréseket kaptam, eldőlt hogy mi leszek: muzsikos. Tizenhat - tizenhét éves lehettem akkoriban.

– Volt valami más elképzelése is a pályaválasztásról?

– Annyi idős korban az embernek mindenféle homályos elképzelése van a jövőjéről, de azt hiszem tudtam, hogy mi leszek. Bár tíz-tizenkét éves koromig nem jutottam messzebb a hangszertudásban társaimnál. Aztán hirtelen, ugrásszerűen fejlődni kezdtem. A zenén kívül nagyon érdekelt a kémia, matematika és a sakk. De ezek csak olyan gondolatok voltak, hogy mi minden lehetnék. Aztán úgy alakult az életem, ahogy alakult, és ez jó így.

– Édesapjánál, a salzburgi Mozarteum professzoránál tanult hegedülni. Kezdetől fogva ő volt a tanára?

– Nem, csak tizenkét éves koromban kerültem hozzá, és kezdett el tanítani. Ettől kezdve nagyon gyorsan fejlődtem. Apám nagyon sokat foglalkozott velem. Korábban nem sokat gyakoroltam, egy héten csak egyszer volt órám, így sokszor elblicceltem a gyakorlást, legfeljebb az óra előtt gyakoroltam egy keveset. Apám viszont ragaszkodott hozzá, hogy min-

dennap több órát gyakoroljak. Abban a korban ez nem megy egykönnyen, de az eredmény önmagáért beszélt.

– Gondolom, nem volt feszültségmentes a kapcsolatuk.

– Ezt gyakran megkérdem tőlem. Biztosan így van. De azt hiszem nem dolgoztam volna ennyit, ha az apám nem lett volna állandóan jelen, és nem fogott volna szigorúan. A viszonyunk persze nem volt sűrűlődségmentes, ez természetes, de az alatt a négy-öt év alatt, amíg tanított, rengeteget tanultam tőle: technikai dolgokat, hozzáállást, megtanultam hogyan keressem meg a megoldást minden-re. Tőle örököltem, hogy nem mereven közelítem meg a kérdéseket. Mindig együtt próbáltuk megkeresni a megoldást, a választ egy problémára.

14 éves voltam, és megnyertem egy osztrák nemzeti versenyt, aztán 16 éves, amikor legfiatalabb résztvevőként első lettem a Nemzetközi Mozart Hegedűversenyen. Ez már egy háromfordulós nagy verseny volt, sok külföldi résztvevővel. A győzelem sok koncertmeghívást hozott.

– Jól emlékszem a budapesti debütálására a Liszt Ferenc Kamarazenekarral. Azóta is több ízben hallhattuk és láthattuk itt, Budapesten. Legutóbb a Fesztiválzenekarral, amikor Bartók hegedűversenyét játszotta. Ismerve a főként a Teldecnél készült lemezeit és a koncertek műsorát, az ember azt gondolná, érdekldésének homlokterében a XVIII. és a XIX. század zenéje áll.

– Ez talán inkább a hanglemeziparnak köszönhető, mert nehéz a lemeztársaságokat rávenni arra,

hogy nagy számban adjanak ki huszadik századi, vagy éppen kortárs műveket. Ettől függetlenül, az én reportároból ezek a művek nem hiányoznak. Néhány kortárs darab ősbemutatóját is eljátszhattam, főként hegedűre és zongorára írott műveket: *Heinz Holligerét, Dieter Schnebelét, Wolfgang Rhiemét, Wilhelm Killmeyerét* és még néhány, más ma élő szerzőét. Azt tervezem, hogy ezeket lemezre is veszem. Terveim között szerepel még egy önálló Holliger-lemez, amely tartalmazza majd Holliger hegedűversenyét is, melynek ősbemutatóját a közeljövőben rendezzük meg. Ami a XVIII-XIX század irodalmát illeti, nagyon szívesen játszom ezeket a műveket, hiszen csodálatos zenéket írtak e korban a hegedűsöknek. Kiegészíteném még a felsorolást: mindkét *Bartók hegedűversenyt* játszottam már a Fesztiválzenekarral, és lemezre is vettük őket. A *Berlin Classics* nevű lemeztársaságnál jelenik meg a következő hónapban. De felvettem *Szymanowsky koncertjét* az EMI-nál *Simon Rattle*-lél és a *birmingham-i* zenekarral. Ez is nemsokára megjelenik.

– Az előbb említette azokat a nehézségeket, amelyekbe – a lemeztársaságok óvatos üzletpolitikája miatt – a modern repertoár ütközik. Az ember azt gondolná, egy *Thomas Zehetmair*, aki híres művész, eléri, hogy azt vesz fel lemezre amit fontosnak tart. Ön egyike a lemezipiac fiatal sztárjainak. Mit gondol arról a szerepről, amit a lemeztársaságok ma játszanak?

– Szívesen hallgatok lemezeket. Bár bizonyos fenn-tartásokkal, de örömmel készítek lemezeket is. Mindig megpróbálom a koncertterem spontaneitását, élő voltát belevinni a lemeztúdióba. Amikor legutóbb a *Bartók*- lemezeket vettük fel, ragaszkodtam hozzá, hogy a legelőbbnek tűnő felvételeket válasszák ki, ezekből vágják össze a lemez anyagát. A lemezek nagy előnyét többek között abban látom, hogy a művész és produkciója mindenhol eljut a világon, olyanoknak is játszik, akik előben nem hallhatják, s ez híressé teszi a művészt, kedvéért az emberek eljönnek a koncerttermekbe. Az természetesen még jobb lenne, ha több kortárs zenét lehetne lemezen kiadni, s az embereket meg lehetne ismertetni saját koruk művészetével. A lemezcégek azzal érvelnek, nincs kellő érdeklődés az új zene iránt, másfelől viszont amit nem vesznek föl, azt nem is lehet eladni. Vannak persze olyan cégek és olyan együttesek, akik ezen a téren sokat tettek, gondoljon például a *Kronos kvartettre* és a kortárs zenére specializálódott cégekre. A nagy lemeztársaságoknál viszont kevés megértésre talál a művész, aki kortárs művekkel akar sikert aratni.

– Ön *Nikolaus Harnoncourt* növendéke volt, egy darabig együtt koncerteztek, sőt lemezt is készítettek.

– Igen, nagyon szerencsés voltam, sokat dolgoztunk együtt, és jövőre is lesz közös koncertünk. Úgy gondolom, az ő munkájában az a legfontosabb, hogy

fiatal embereknek alapvető tudást ad tovább. Meg lehet tőle tanulni a spontaneitás, a kutatómunka fontosságát. Tizenöt éve találkoztam vele először, egy *Mozart-hegedűversenyről* tartott előadást. Óriási hatást tett rám. Akkoriban elég sok szó esett a játék tárgyilagosságáról, objektivitásáról, és akkor jött ő, aki arról beszélt, milyen differenciált agogikával és frazirozással játszhat a muzsikos. Nagyon fellelkesedtem, azonnal megkerestem, és átvette velem a *Bach szólószonátákat, Beethoven Kreutzer-szonátáját, Biber passacagliáját* és egy sor más darabot. Aztán meghívott, játsszam el vele a *Mozart-hegedűversenyeket*. Harnoncourt hatása a zenészekre óriási. Most egy olyan korszakban élünk, amikor az ellentét a modern hangszeren játszó muzsikosok és a régihangszeresek között már a múlté. Ma már nincsenek a két táborban előítéletek egymással szemben, nincs szembenállás.

– Ön nagyon fiatalon kezdett el tanítani, Berlinben volt professzor, most Grazban tanít, és Pesten is tartott már kurzust. Mikor lehet elkezdni tanítani?

– Erre nem lehet csak úgy általában válaszolni. Azt hiszem az első kérdés amit mindenkinek fel kell tennie önmagának: tanítson, vagy ne tanítson? Hiszen a tanítás olyan elfoglaltság, aminek a zenész alá kell hogy rendelje életét, hozzá kell igazítania időbeosztását. Viszont magam is sokat gazdagodom azzal, hogy fiatalokat tanítok, akik kezdetben alig voltak fiatalabbak nálam, most már kicsivel idősebb vagyok náluk. Amikor hat éve tanítani kezdtem, csak 27 éves voltam. A berlini főiskola kapacitált. Először elfogadtam egy vendégprofesszori felkérést, három év után rendes professzor lettem. Nagyon fontos számomra, hogy megtaláljam az egyensúlyt, az optimális arányt a koncertezés, a lemezfelvételek és a tanítás között. A tanítás ugyanis nagyon időigényes. Emiatt kevés növendéket vállalok. Sokan szeretnének nálam tanulni, úgyhogy válogathatok. Mindenesetre az új osztályom *Grazban* nagyon ígéretesnek tűnik. A tanítás azzal jár, hogy az ember állandóan megkérdőjelezi önmagát, a tudását. Állandóan szembe kell néznie saját felfogásával és ez nagyon produktív dolog.

– Mivel tölti az idejét *Thomas Zehetmair*, amikor nem zenél?

– Időm legnagyobb részét a hivatásom köti le: a repertoár bővítés, új darabok megtanulása, a tanítás, és ezt nagyon sokoldalú elfoglaltságnak tartom. Foglalkozom a kamarazenekarommal, a *Camerata Bernnel*, akikkel nem-csak hegedűdarabokat játszunk, hanem kamarazenekari repertoárt, olyan darabokat, mint *Schönberg Verklaerte Nacht*-ját, a *Bartók: Divertimentót*. Játsszuk *Veress Sándor* darabjait, a már említett *Heinz Holliger* műveit, és más XX. századi zenéket. Hogy mit szeretek csinálni? Szeretek a természetben lenni, úszom és jógázom.

A Kolberg-program fagottistáknak...

Ami egy turnéra - koncertre egy fagottistának kell, azt - az általános program részeként - a Kolberg cég biztosítja. Az új lengő-tartó a kengyellel fáradságmentes, kényelmes ülésű játékot tesz lehetővé. A hangszer sajátos tartás-módjait messzemenően figyelembe véve, minden egyéni tartásmódhoz igazítható, anélkül, hogy a mozgásszabadságot korlátozná. Ezek a lengő kengyelek Kolberg-féle székekre utólag is felszerelhetők.

A szünetek idején a hangszer stabil, elcsavarodásmentes tartóban áll, vagy összecukukható tokban vár a továbbszállításra.

Kipárnázott röpdoboz segíti a bőröndben való légi szállítást; a variálható betétek mind fagott, mind kontrafagott szállítását teszik biztonságosan lehetővé.

(Das Orchester 7-8/75)

Színezüst fúvókák Amrein-től harsonások és trombitások számára.

A lübecki Ursula Amrein hangszer-manufaktúra olyan *mundstücköket* kínál, amelyek -szerinte- nemcsak szépen szólnak, de hajlékony modulációs lehetőségekkel is szolgálnak. Az általuk megszólaltatott hangok tiszták és centráltak.

Miniatűr motor lapozza a kottát.

A buchi Happy Music GmbH most motormeghajtású kottalapozót kínál. A lejátszandó kotta lapjait mozgatható karokba fogják be. Amikor a *muzsikusanő* (a fordító nem érti, hogy miért nem a *muzsikusz...*) a kottaoldal végére ér, egy lábkapcsolóval lapoz, ami nem tart egy másodpercnél tovább. Visszafelé is lehet lapozni, a kézi belelapozás pedig nem kavarja össze az egészet, minden lapozó utasítás csak a legfőbb lapra vonatkozik.

A kottalapozó technikailag olyan, hogy a bilentyűs hangszernél se nem látszik, se nem zavar.

A léptető motor majdnem hangtalanul dolgozik. A lapozó kapcsolókábele a játékos lábkörzetében helyezkedik el, ugyanott van a 12V-os trafó, elektronikáستul. Minthogy a 20 oldalt lapozó készülék vízszintes is működőképes, karmestereknek is jó szolgálatot tehet (sic!). Pult- és zongora-változatban kapható. Kívánságra kéz- és térdkapcsolóval is megrendelhető...

(Das Musikinstrument)

Ha valaki egyszer...

„szétfújta az idegét“

Wilfried Buck (Dr. med. Wilfried Buck általános szakorvos, aki valaha harsonázni tanult.)

Erről már minden rézfúvós hallott, sokuk pedig környezetében tud ilyen esetekről: Egy tapasztalt fúvós hangszeréből tisztességes hang helyett csak forró levegő árad. Először csupán a középső hangtartományban jelentkezik az, hogy a kívánt hang bizonytalanul és nem szépen szólal meg. Ez nemritkán fúvós-túlterheléskor, pl. kimerítő turnék vagy túlszűfolt koncertprogramok során fordul elő; közrejátszhatnak azonban a stressz más formái is, mint pl. feszültség a kollégák között vagy szorongás a karmesterrel kapcsolatban.

Szerencsére minden rutinos fúvósna vannak módszerei a pillanatnyi gyengeségek *eltussolására, elkenésére*. Sokszor azonban a jól bevált módszer *nem jön be*, hanem minden még rosszabbá válik. A kétségbeesett érintett megpróbálja anzáccát átállítani, új mundstüklit beszerezni. és rövidesen semmi se megy. A kollégák sugdolózni kezdenek, a bizonytalanság pedig növekszik. Gyakran hallani azt, hogy „szétfújta az idegét“, ami anatómiailag persze nem helytálló.

Az *anzaccát* számos, sokféle ideggel vezérelt izom együttműködésén alapul. Nem létezik tehát az a bizonyos *egyetlen ideg*, ami pl. a túl nagy nyomástól vagy tartós terheléstől sérülhetne.

Mi is a „fokális disztónia“?

Az itt tárgyalt megbetegedés neve az ideggyógyászatból származik és az angolszász irodalomban „*horn- (trumpet, Oetc.) player's palsy*“ vagyis *kürtös-(trombitás- stb.) bénulás* vagy *begörccsölés* a neve. Mi orvosok *fokális disztóniát* mondunk. Ez tudományosan hangzik, holott semmi mást nem jelent, mint az izomfeszítés egy körülírható zavarát. Okát nem tudjuk, így nincs kulcs-koncepciónk gyógyítására sem. Az ilyen esetekben az idegpályákon végzett neurofiziológiai mérések nem utalnak semmiféle idegsérülésre, és csupán normál leletekhez jutunk.

Történetek már próbálkozások e helyi bénulás feloldására kis dózisban az ajakizomzatba injektált idegméreggel (Botulinum-toxin A). Ez más fokális disztóniánál - mint amilyen az *írásgörcs* - néha segít. A mi esetünkben viszont nem születtek meggyőző eredmények, azonkívül: hol akad olyan fúvós aki önként engedi szája-táját böködni? Megkísérelték továbbá körülhatárolt izomcsoportok görcsének oldására szolgáló, Parkinson-kór elleni gyógyszerek bevetését is. Ez éppen idősebb fúvósok esetében látszik egy időre hatásosnak, és segíthet nekik abban, hogy a nyugdíjig hátralévő éveket átvészeljék.

Az akupunktúra és a homeopátia módszereit is kipróbálták, persze változó és nem kiszámítható eredményességgel. Megbízható, az esetek nagyrésztében szavatolható módszer sajnos nincs. Kézenfekvő a gyanú, hogy az ajakfeszültség testi problémái mögött pszichológiai okok rejtőznek, amelyek, mint a legtöbb pszichoszomatikus probléma, nem nyilvánvalók, és gyorsan meg nem oldhatók. Azok a pszichoterápiai kezelési módszerek, amelyek a begörccsölés okainak feltárására és annak feloldására alkalmasak lennének, évekig tarthatnak, sok pénzbe kerülnek, bizonytalan kimenetelűek és csak hosszú várakozási-sorbanállási idővel érhetők el.

Mit lehet tenni?

A következő eljárást szeretném javasolni: Aki „fúvás-zavarban” szenved, az először is tartson szünetet, pihenjen és ne próbáljon meg erősített tempóban fejfel jobban mondva szájjal a falnak menni. Az orvostudomány egyik alapszabálya, hogy bármilyen fajta túlterhelésnek nyugalommal, pihenéssel kell találkoznia. Teljesen szükségtelen azonnal pánikba esni. Ha az ember körülnéz, és másokkal őszintén beszélget, megtudja, hogy ilyen krízist milyen sok fúvós - köztük sok híresség - tudott költséges intézkedések nélkül átvészeln.

Az anzacc-probléma egy-két hét teljes fújás-szünet után eltűnik, és ezután fokozatosan, lassan kell a gyakorlási rendszert újra felépíteni; semmi esetre sem egyedül, hanem egy olyan tanár segítségével, aki jártas az anzacc-problémák megoldásában. Ilyen tanárok profi-körökben jól ismertek, ők egyéni tréningprogrammal sok válságon tudnak átsegíteni.

Fel kell továbbá keresni egy - lehetőleg zenészproblémákban jártas - orvost, hogy a gyorsan megoldható testi panaszok kizárhatók legyenek. Neki kell a *hivatásképtelenséget* különben is igazolnia. Ezt nagyvonalúan és nem időnyomás alatt kell a beteg számára megtennie. (*A hivatásképtelenség nem azonos a munkaképtelenséggel, Az előbbi szakma-specifikus, az utóbbi általános fogalom. Ford.*)

Aki az ilyen eljárás ellenére fél- vagy egy év után sem tapasztal számottevő javulást, azt foglalkozásának gyakorlására képtelennek, hivatásképtelennek kell minősíteni. Ilyenkor - életkortól függően - karkedvezményes nyugdíjazásnak, vagy más szakmára történő átképzésnek van helye.

A hivatásképtelenségről

Német viszonyokra áll, hogy egy zenész munkába lépésekor *hivatásképtelenségi biztosítást* kell kötni. Erre fiatal, makkegészséges, erőttől duzzadó fúvósok gyakran nem is gondolnak.

Ilyen biztosítás birtokában se mindig egyszerű a visszafordíthatatlan fúvás-zavar elismertetése, mivel olyan szakértők, akik zenész-specifikus megbetegedésekhez értenek, mifelénk nagyon ritkák. Nem képeznek kivételt a betegbiztosítók „Orvosi Szolgálatánál” alkalmazott minősítő orvosok sem, ők azonban rendszerint jóindulatúak. A mainzi egyetem klinikáján mindenestre van olyan rendelés, ahol zenészek megbetegedéseivel foglalkoznak, egyes főiskolák (mint pl. a hannoveri zenei-színházi főiskola zenepszichológiai intézete, *Institut für Musikpsychologie der Hochschule für*

Musik und Theater in Hannover) olyan saját intézetet alapítottak, amelyek tanácsadásra készek. Hannoverben ráadásul még egy „*Orvosok a zenészekért*” munkaközösséget is létrehozottak. Az USA-ban sokkal kedvezőbb a helyzet. Ott minden metropolisban működik (zenészek, színészek) számára kialakított, magas kompetenciájú, speciális rendelőintézet. Ezenkívül szakfolyóiratok is megjelennek az érdekeltek számára, mint pl. a nagyon ajánlható *Medical Problems of Performing Artists* (Hanley & Belfus Medical Publishers, Philadelphia).

Amit pályaválasztáskor figyelembe kellene venni

Még valami fontosat: bár Németországban számos zenekari munkahely van, a hangszeres tanárok mégis túl sok fúvóst ösztökélnek a hivatásos pálya választására. Véleményem szerint a rézfúvósok szakmai vágyainak megvalósításához az alábbiak feltétlen szükségesek lennének, de felülvizsgálatuk csak nagyon ritkán kerül sorra:

1. A hangszeres készség magas színvonala és a terhelhetőség már felvétel előtt, versenyeken (Zenélő Ifjúság, stb.) és egyéb nyilvános fellépések során kell, hogy bizonyítást nyerjen. Az, hogy valaki otthon szépen fújja a tuba mívumot, az bizony még nem elég.

2. A zenei pályához bizonyos nárcizmus is szükséges, ami az embert a nyilvánosság elé kényszeríti, ez azt jelenti, hogy egy kritikus publikum előtti fellépés kedvet és sose pánikot váltson ki a szereplőben.

3. Még kimagasló tehetség esetén se vállaljon egy fúvós túl korán, a zenei stúdiumok lezárta előtt, zenekari állást. A kezdetben nem észlelhető tartós pszichoszomatikus terhelés ezen a pályán később váratlan kimerültségi szimptomákhoz vezethet.

4. Fúvós tanároknak időben kell erre gondolniuk, és a témáról kötetlenül beszélgetniük. A „*még elmegy*” kritérium teljesülése nem elegendő egy bizonytalan fúvós tanítvány profi-pályán tartásához. Éppen ezért nem lenne szabad a fúvós tanárokat tanítványaik száma szerint honorálni, mint ahogy az Németországban szokásos.

5. A főiskolai tanulmányok megkezdése előtt a fúvósokat erre a célra minősített orvos és pszichológus szakértőknek kellene megvizsgálniuk, hogy testi problémák (pl. tartáshibából eredő károsodás, pszichológiai labilitás) nem mondanak-e ellent a várható tartós igénybevételeknek.

E cikk szerzőjét - állítólagosan nagy tehetsége miatt - jó tizenöt évvel ezelőtt akkori tanára arra kapacitálta, jelentkezék főiskolára, hogy profi muzsikus lehessen. Kiállta a felvételit, és harmadmagával bekerült egy olyan osztályba, ahonnan a másik kettő azóta csúcs-zenekaroknál vezető harsonás pozícióba került. A „*számyalókkal*” való kontaktus azonban észrevételte vele saját, kiküszöbölhetetlen hiányosságait és úgy döntött, hogy feladja muzsikushivatásbeli vágyait.

*E dolgozat hasonló formában jelent meg a „Brass Bulletin” folyóiratban, az 87 III/1994 szám alatt. Köszönjük az utánnymási engedélyt. fordította: Csébfalvi Károly
szaklektor: Hőna Gusztáv*

Kovács Géza

„... a legfontosabb, hogy ne legyenek benne diktatórikus hajlamok.”

– Rovatindító beszélgetésként, túl az aktualitásokon, arra szeretnék választ kapni tőled, hogyan lesz valakiből zenekari igazgató? Annál is inkább, mert ez tiptukusan nem az a pálya melyre az ember már gyermekkorától készül. Mi a fontosabb, az hogy a zenéhez legyen valami affinitása, vagy esetleg valami kereskedelmi vagy üzleti tevékenységhez. Még konkrétabban: Te, hogyan lettél igazgató?

– Hogy kiből lesz zenekari igazgató azt én nem tudom, mert ez már-már olyan sötét és homályos hivatás mint a karmesteré, azzal a különbséggel, hogy a karmesterséget tanítják, ezt viszont nem.

– Attól a néhány kurzustól eltekintve, melyeket már aktív zenekari igazgatóknak tartanak.

– Így igaz. Azt hiszem a világon még sehol nem sikerült kideríteni azt, hogy kiből lesz a „jó igazgató”. Valószínűleg függ attól is, milyen országban, milyen szervezeti egységben működik az a bizonyos zenekar. Ahogy Magyarországon működik egy szimfonikus zenekar, az olyan embert kívánna zenekari igazgatónak amilyen nincs, nem létezik, és nem valószínű, hogy valaha lesz, mert ahogy elmondtad a következőknek kellene megfelelnie:

- Rendkívül fontos, hogy valamilyen szinten értsen a zenéhez.
- értsen a pénz előteremtéséhez, tisztességes felhasználásához, szétosztásához.
- értsen az emberekhez és megpróbáljon közöttük egyensúlyt teremteni. (Ez különösen fontos, hiszen a zenekari muzsikusként egy egészen különös teremtménye istennek. Egy része megbicsaklott egyéni karrierű szólóművész, aki kénytelen kelleni húzza meg magát a zenekarban, más részük pedig kimondottan zenekari játékra termett, de mindegyikben az a közös, hogy miután művész, jóval érzékenyebb mint más emberek. Sok esetben alacsonyabb a toleranciaszintje, hiszen napról-napra, estéről-estére, a lelkét viszi vásárra.)
- legyen valamilyen vezetői rátermettsége
- és a legfontosabb, hogy ne legyenek benne diktatórikus hajlamok.

Na mármint, ilyen ember nincs. Igazán nem akarom megbántani kitűnő kollégáimat, – legyünk őszinték – mindegyikünknek van valamilyen hiányossága a felsoroltak közül.

Az én egyéni pályám ebből a szempontból elég érdekes, mert azt hiszem az első igazgató voltam Magyarországon az utóbbi években, aki – javíts ki ha

nem így van – nyílt pályázat útján kerültem a zenekar élére 1990-ben.

– Ezt megelőzően nem volt kapcsolatod nagyzenekarral?

– Nem. Illetve én a Konzervatóriumban ütős voltam és fiatalként előfordultam egy-két zenekarban, de soha nem éreztem magam olyan jónak ahhoz, hogy életpályámul ezt válasszam. Végzettségem szerint ének-népművelés szakos pedagógus vagyok, majd a karvezetés szakot is elvégeztem. Dolgoztam amatőr kórusoknál – egészen kitűnőeknél is –, később művészeti fesztiválok szervezésével foglalkoztam, meg tető-alá hoztam hanglemezeket, kiadványokat, aztán művészeti ösztöndíjakat gondoztam. Végül is valóban semmiféle tapasztalatom nem volt az ügyben, hogy a MÁV Szimfonikus Zenekar, vagy más szimfonikus zenekar hogyan működik.

Engem választottak annak idején, valószínűleg a programom keltett bennük reményt, meg mindaz amit és ahogyan elmondtam. Végül is házasságunk jónak bizonyult, mert rendkívül súlyos próbákat tudott kiállni. Olyan próbákat, amibe nagyon komolyan bele lehetett volna bukni.

– Mi valósult meg a programodból?

– Én azt hiszem, majdnem minden, hiszen a programomban ez szerepelt:

1. Új, önálló jogi személyiséget biztosító szervezeti formát kell keresni az együttesnek úgy, hogy a MÁV-val mindenféle kapcsolatot, ha lehet, még szorosabbra lehessen fogni.
2. A zenekar belső szerkezetét abszolút korszerűvé kell átalakítani és el kell érni azt a

művészeti nívót, ami a zenekart évtizedekig jellemezte.

3. Biztosítani kell a művészeti munka minden feltételét.

4. Ki kell alakítani a zenekar belső demokratikus működését.

– Ez beletartozik szerinted a korszerűség fogalmába?

– Mindenképpen. Az volt az alaptétel, amin annak idején a kollégáim meg is hökkentek, hogy saját magának kellett a „*őfensége ellenzékét*” kialakítanom. Ugyanis azt mondtam, – amit a mai napon is mondok – hogy az ilyen nagy múltú zenekaroknál mint amilyenekkel Magyarország is büszkélkedhet, karmesterek és igazgatók jöhetnek-mehetnek, de a zenekar mint „*corpus*” az marad. Jönnek az új vezetők újabb és újabb ötletekkel, kísérletekkel és a zenekar sokszor védtelesen áll ezekkel az emberekkel szemben.

Még ha nem is így van, jobb ha mindkét fél tudja, van egy olyan önműködő része az együttesnek, amely mindig a zenekar védelmében, s a zenekar érdekeit szem előtt tartva áll ki bizonyos helyzetekben. Ezeket a testületeket a nyugati országokban elég rég kitalálták. A lényege mindegyiknek ugyanaz: a zenekar rendszerint titkosan választ olyan nagyrabecsült muzikusokat önmagából, akik magas művészi színvonalat képviselnek, megbíznak bennük, olyan megfontolt emberek akik nem hebehurgya napi érdekből állnak ki a zenekar érdekében, hanem a hosszú távú érdekeket figyelembe véve döntenek bizonyos dolgokról, és a zenekar vezetőivel szemben is képviselik az együttest.

Amikor idekerültem, erősen szorgalmaztam ennek a testületnek a működését, és úgy gondolom, hogy sikerült ezt a célt elérnem. Eleinte a zenészek úgy gondolták, hogy egy „kvázi szakszervezetet” kell csinálni, hogy majd megmondják nekik ott fenn, mi jó és mi nem jó. Aztán vezetői gyakorlatomból derült ki: a szakadék nem a zenekar és köztem van, hanem valahol másutt. Az is kiderült, nem ilyenfajta háborgásra van szükség, hanem arra, hogy a rendelkezésünkre álló pénzt és lehetőségeket közös döntések alapján használjuk föl. Tehát úgy gondolom, hogy ezeket a célokat az elmúlt öt évben sikerült elérni.

– Ennek ellenére, azt hiszem nem titok senki előtt, hogy elhagytad a MÁV – ot öt év után. Új zenekarod az Állami Hangversenyzenekar.

– Valószínű, hogy életem legsúlyosabb és legnehezebb döntése volt, amikor végül is igent mondtam a felkérésnek és elvállaltam a Magyar Állami Hangversenyzenekarral való együttműködést október 1-től. Talán az is jelzi, hogy hovatovább több évesnek mondható ez a morfondírozás, mert az első megkeresés lassan már két esztendeje történt. És nem ez volt az egyetlen, mert akkoriban több ajánlatot is kaptam igazán patinás és rangos együttesektől. Akkor ez meg sem fordult a fejemben, ugyanis a MÁV Szimfonikusoknál bizonyos változások előtt álltunk. Nem tudtam

volna nyugodt lelkiismerettel elhagyni azt az együttest, amellyel együtt kezdtünk el egy egyre viharosabb tengeren hajózni, ahol nem illik a kormányosnak kiszállni és átszállni egy másik, talán megnyugtatóbb hajóra. A döntésemet többek között és elsősorban az motiválta amit az előbb említettem: olyan mechanizmusokat sikerült a MÁV Szimfonikusoknál kiépíteni, olyan megállapodásokat sikerült aláírásra előkészíteni a szponzorokkal, amelyek számomra megnyugtató jövőt jeleznek a zenekarnak. Természetesen nem nyugodt szívvel megyek el – borzasztóan szoros emberi kapcsolat alakult ki a zenekar és köztem, másrészt nagyon nehéz, ugyanakkor nagyon szép évek vannak közös múltunkban. Mindez nagyon megnehezítette a választ, úgyhogy amikor a társulati ülésen ki kellett állnom – barátaim, társaim elé – és azt kellett mondanom, hogy most itthagylak benneteket, szinte gyereknek éreztem magam. Sírással kellett küszködnöm, mert nagyon jó és tényleg párját ritkítja ez a társulat, nagyon emberi és nagyon baráti hangulatával, meg azzal is, hogy most egy nagyon szép és magas síkra ért művészi teljesítményeit illetően Gál Tamás karmester vezetésével. Ami mégis amellettszól, hogy igent mondjak – az bármilyen közhelyszerű is – a „kihívás” volt. Az ÁHZ nagyon komoly változások előtt áll. Úgy érzem, legalább olyan jellegű problémákat kell majd megoldanom, mint amilyenek néhány évvel ezelőtt a MÁV Szimfonikusoknál vártak rám. Úgy éreztem, hogy kutya kötelességem megpróbálni, segíteni ennek a fantasztikus együttesnek, hogy a kríziséen túljusson.

– Lehet, hogy minden magyar zenekar sorra fog kerülni?

– Nem tudom, mert a rám váró feladatba könnyen bele lehet bukni. Olyan jellegűek, akkora méretűek a problémák és olyan szövevényesek, hogy nincs ember a földön, aki ezt igazán kitűnően meg tudná oldani. Én egyet tudtam vállalni: hogy megpróbálom.

– Gondolom felmérted a zenekar helyzetét? Nemcsak a munkáltatója irányában, hanem a belső állapotokat is.

– Tudományos felmérést természetesen nem végeztem. De azt igazán minden szakmabeli – aki egy picit jártas a magyar zenei életben – láthatja, hogy az ÁHZ nehéz időszakát éli. Elsősorban azért, mert az őt közvetlenül működtető intézmény a Nemzeti Filharmónia nagyon súlyos problémákkal néz szembe. Hiszen néhányan a megszüntetéséről beszélnek. Tudomásom szerint – és a Filharmónia igazgatójával történt beszélgetésből is ez derült ki számomra – hivatatosan az történik most, hogy január 1-től a Filharmónia megpróbálja átalakítani működési rendjét, és igyekszik megmenteni minden értékét. Ezalatt elsősorban a vidéki hangversenyek megszervezését értem, valamint némely nagyon jelentős budapesti hangversenyét. Ezenkívül a Filharmónia szeretné a Magyar Állami Énekkart is megnyugtató módon működtetni. A „legnagyobb falat” pedig a Magyar

Állami Hangversenyzenekar problémája. Ebben a pilanatban úgy néz ki, hogy többféle választás előtt áll. Miután még minden tárgyalás nem zajlott le ebben az ügyben – tehát a minisztérium vezetőivel, az ÁHZ tagjaival, még nem folytattam le azokat a megbeszéléseket, aminek a végén kikristályosodna a végleges működési forma – én most egyet tudok határozottan: minden szakmai tudásomat és emberi képességemet azért fogom latba vetni, hogy ez a zenekar a lehető legjobb körülmények között működhessen, mely jelenleg nem mondható el. Nem lehet megkerülni az ÁHZ kapcsán a Fesztivál-zenekarhoz való viszonyt.

Ebben az ügyben az álláspontom egyszerű: lehet hogy kissé meglepő, szeretnék egy rendkívül korrekt és kiegyensúlyozott viszonyt kialakítani a két zenekar között, abból az egyszerű alapállásból kiindulva, hogy ez a kis ország engedje meg már magának azt a luxust, hogy legyen két, vagy három, vagy négy igazán világszínvonalú együttese. Ha jól körülnézek, akkor nem az acélipar, nem a vegyipar, nem a mezőgazdaság az ami igazán exportképes lenne, és ami a világ előtt egyre inkább megkopó ázsiókat valamennyire helyrehozná, hanem kultúrája és művészete.

Ha például Londonban négy igazán világszínvonalú együttes úgy tud egymással létezni, hogy nem fröcskölődnek egymásra, úgy érnek el sikereket, hogy nem a másik kárára teszik azt, hanem mindegyik megtalálja magának a maga területét, ahol békésen ellehet, akkor én úgy gondolom, ez Magyarországon is megoldható. Tudom, hogy egyre inkább fogy a pénz, és nincsenek illúzióim ezzel kapcsolatban sem, – főleg ami a költségvetési és állami pénzeket illeti. Nyilvánvaló, hogyha szűkek az anyagi lehetőségek, akkor egyre kevesebb fókáról beszélünk, és egyre több eszkimóról. Én mégis biztos vagyok abban, – akár a MÁV Szimfonikus Zenekar példáján is – hogy ebben a nagyon ellentmondásos gazdasági helyzetben meg lehet találni azokat a pénzeket, amelyek kompenzálhatják a központi forrásokból kieső összegeket.

Nem titok, a MÁV Szimfonikus Zenekar például ebben az esztendőben alig a 2/3-át kapja költségvetésének a MÁV-tól, a többit szponzoroktól és máshonnan próbálja előteremteni. A Londoni Szimfonikusok költségvetésük felét kapják az államtól, a New Yorki Filharmonikusok – ha jól tudom – hárommillió dollárt kapnak a huszonnégy milliós költségvetésükből. Tehát én keserűen veszem tudomásul: egyetlen magyar együttes és elsősorban maga az ÁHZ sem ringathatja magát abban az illúzióban, ha esetleg jó kapcsolatot alakítunk ki bizonyos politikai körökkel, vagy bizonyos minisztériumokkal, akkor majd többet kapunk a költségvetésből. Tartok tőle, hogy nem. Ha már itt tartunk, akkor azt is el kell mondjам, az ÁHZ-nál az egyik legnagyobb feladat ami rám vár, az a korszerű működés kialakítása. Nálunk fejlettebb

országokban a szimfonikus zenekarok már rég felismerték azt, amiről mi még csak vitázunk már vagy tíz éve, hogy a kultúra áru vagy nem. Igenis áru. És meg kell találni az utat a „portéka” és a közönség között. Ezt úgy hívják marketing munka, és én bizony ha az ördög piszkálna, akkor sem venném rá magam, hogy mosószer vagy egyéb más cikk marketingjével foglalkozzak, de azt kutya kötelességemnek érzem, hogy azt az együttest amellyel dolgozom, a lehető legjobban tudjam eladni. Ennek nélkülözhetetlen elemei a következők:

- ne legyen „nem teltházas” koncert
- legyen jó a publicitása az együttesnek
- legyen mindenki számára nyilvánvaló aki újságot olvas, rádiót-tévé-t néz, hogy léteznek művészeti együttesek akik igenis világszínvonalon produkálnak.

– Igen, de a jó publicitás nemcsak szándék kérdése.

– A publicitásnak is megvannak a nagyon is egyszerű és világszerte ismert fortélyai. Érzésem és tapasztalatom szerint mi magyar zenekarok következőképpen gondolkodunk: rendezünk egy jó hangversenyt és nekünk az a feladatunk, hogy előteremtsük a hangverseny közvetlen feltételeit, beüljünk a pódiumra, várjuk, hogy megteljen a nézőtér, és várjuk, hogy megjelenjenek a kitűnő kritikusok is, a nézők pedig ajándékozzanak meg bennünket vastappsal, majd másnap a sajtóban jó cikkek jelenjenek meg rólunk. A dolog sajnos nem így működik.

Ahogy a közönséget valamilyen módon oda kell csábítani a hangversenyterembe, a sajtó munkatársait is ugyanúgy meg kell nyerni annak az ügynek amit mi képviselünk. Ha ezt az ügyet meg tudjuk pontosan fogalmazni, akkor én azt hiszem szidhatjuk bárhogy a sajtót, de megtaláljuk közöttük azokat a barátokat, akik azonos hullámhosszon élnek velünk. Azt hiszem ezt sikerült a MÁV Szimfonikusoknál kialakítani, pedig nem volt könnyű. Megtaláltuk minden nagy médiumnál azokat az embereket, akikkel el tudtuk hitetni, hogy az az ügy amit mi képviselünk az jó. És amikor eljöttek a hangversenyeinkre, amikor meghallgatták a felvételeinket, akkor azonosultak ezzel. Én nem hiszem, hogy az ország egyik legkitűnőbb zenekaránál, az ÁHZ-nál ugyanezt ne lehetne megtenni.

– Visszatérve, a békés egymás mellett működéshez, nyilván a két említett zenekar egymás közötti viszonyának nem egyedül a pénz az oka. Például itt van a kiegészítő zenészek problémája is. Volt-e valamilyen előzetes egyeztetés, közted és a zenekar között.

– Az általam vázolt elképzelésekbe többek között az is beletartozik, hogy a ÁHZ-nak az ország legkitűnőbb muzsikusaiból kell állnia, – gondolom így is van – akik elsőszámú morális kötelességüknek érzik, hogy a ÁHZ-ra fordítsák legjobb szakmai, és művészi tudásukat. Ebbe elképzeléseim szerint nehezen fér bele az, hogy egy-egy jó hakniért – ami lehet bárhol – otthagyják

az ÁHZ-s pultot. Egy apró példa: egy általunk rendezett hangversenyre, szólistaként lett volna szükség a Fesztiválzenekar egy kitűnő művésznőjére. Próbáink sajnos ütköztek a Fesztiválzenekar nem olyan jelentős próbáival. Gondolkodás nélkül azt mondta ez a fiatal művésznő, hogy sajnos nem tud eljönni a mi hangversenyünkre. Neki ott tuttistaként van dolga.

Bevallom először azt hittem, a vezetőség gyakorolt rá valamilyen nyomást, aztán kiderült, hogy a lojalitás olyan nagy ebben a művésznőben, meg se fordult a fejében hogy lemondja a saját kis tuttista próbáit. Számomra ez rendkívül rokonszenves. Szerintem nem diktatúrával lehet egy zenekarban igazán jó munkahangulatot teremteni, hanem azzal ha a művészi munka olyan intenzív, hogy azzal a zenekarban dolgozó muzikusok azonosulnak. Én úgy tudom, pont egy ilyen hangulat volt az ami a Rádiózenekar tagjait annak idején arra készítette, hogy Vásáry Tamást kérjék fel művészeti vezetőnek. Ha ezt az ÁHZ-nál is el lehet érni, akkor én rendkívül boldog leszek.

– Legyen bármilyen intenzív egy zenekari munka, akkor is felmerülhet olyan igény a tagokban, hogy egyéni tudásukat tovább fejlesszék más zenei területeken is felépjenek, ami visszahat a zenekar színvonalára is.

Itt most nem feltétlenül a konkurens zenekarban való haknizásról beszélek, hanem esetleg olyanról, amire az ÁHZ-ban számos példa van amikor valaki egyben koncertező szólista, kamarazenekarokban, vagy kvartettekben, kamaraegyüttesekben dolgozik. Nem hiszem, hogy ha valaki így él és dolgozik az feltétlenül a zenekari munka rovására kell hogy történjen, ugyanakkor elkerülhetetlennek lesznek bizonyos ütközések. Van-e valami elképzelésed ezzel kapcsolatban? Hogyan lehetne elérni a lehető legkisebb súrlódást?

– Hogyne. Akkor lennék a legboldogabb, ha az ÁHZ-nál a koncertek mellett sikerülne azt a gyakorlatot kialakítani, ami a MÁV Szimfonikusoknál mostmár évek óta gyakorlat, hogy sikerülne olyan kamarazenekari koncerteket szervezni ÁHZ-s művészekkel, az ÁHZ keretein belül, ahol az ottani művészek mutatnák meg mit tudnak. Biztos vagyok benne, hogy ezek egészen kitűnő hangversenyek lennének és természetesen minden egyéb egyéni tervet előzetes egyeztetéssel meg lehet valósítani, ha az nem sérti a zenekar érdekeit.

– Nyilván egyeztetéssel, nemcsak a munkaadókkal, hanem a zenekarral is. Minden zenekarban vannak érdekvédelmi csoportok, talán még érdekcsoportok is. A gyakorlat azt mutatja, minél frekvenciáltabb helyen van egy zenekar, minél kényesebb, ismertebb művészei vannak, annál erősebb csoportok alakulnak ki ennél a zenekarnál. Gondolom ez alól az ÁHZ sem kivétel, van erről tudomásod, egyeztetéssel-e másokkal is mint a munkáltatóval?

– Természetesen. Hiszen amikor a Nemzeti Filharmónia vezetője engem néhány héttel ezelőtt meghívott és hivatalosan közölte velem, hogy a zenekar

javaslatára szeretnének engem szerződtetni az ÁHZ-hoz, akkor én megköszöntem neki és azt mondtam, hogy abban az esetben tudok igent mondani, ha én a zenekarral tudom tisztázni elképzeléseimet, mert nem tudnék annál kínosabb ügyet elképzelni, minthogy néhány hónap után kiderülne: gyökereiben mást képzelünk el egymásról. Ezért aztán sor került egy olyan megbeszélésre, ahol a zenekar két választott testülete a Művészeti Tanács és a Zenekari Bizottság voltak jelen, és itt kendőzetlenül mondtuk el elképzeléseinket, mit gondolunk az esetleges közös jövőről. Azt hiszem ez alapvetően nagyon baráti hangulatú, de rendkívül kemény megbeszélés volt. A beszélgetés végén egyhangúan döntöttek úgy a jelenlévő tagok, hogy javasolják kinevezésemet. E nélkül én nem tudnám elképzelni az együttműködést.

– Tudomásom szerint, nemrégiben az ÁHZ egy másik posztjára is akadt jelölt, művészeti igazgatónak. Kiss Andrást választották. Mennyi az átfedés, a két terület között, lehetnek-e érdekkülönbségek?

– Picit tán messzebből kell kezdeni, de azt hiszem, közismert problémáról van szó. A magyar zeneszerető közönség és az ÁHZ muzikusainak igazán nagy kedvence Kobayashi Ken-Ichiro mester, hosszú évek óta a zenekar első számú művészeti vezetője, ugyanakkor köztudott az is, hogy hazájában is nagyon sokat dolgozik, sokat foglalkoztatott művész, ezért viszonylag ritkán tartózkodik folyamatosan itt. Márpedig ez egy zenekar életében igen komoly gondot jelent, hogy az Ő többhetes, olykor több hónapig tartó távollétében a zenekar művészi felügyelet nélkül marad, illetve a mindenkor vendégkarmesterek azok, akik ha úgy tetszik, kézben tartják az együttest.

Erre adott egy lehetséges megoldást, Lukács Ervin ÁHZ-hoz kötése, és emellett Kobayashi Ken-Ichiro javaslatára, a Nemzeti Filharmónia igazgatója kinevezte, az ÁHZ első koncertmesterét Kiss Andrást a művészeti vezető posztjára.

Mi Kiss Andrással elég régóta ismerjük egymást. Azon a bizonyos beszélgetésen a legmarkánsabb dialógusok kettőnk között voltak, ami azt jelenti, hogy mi ketten a legnagyobb nyíltsággal egyeztetjük és beszéljük meg elképzeléseinket. Róla amúgy is köztudott, hogy minden álnokság távol áll tőle, és ami a szívében az a szájában. Én sem vagyok azt hiszem más. Úgyhogy miután tisztáztuk alapvető elképzeléseinket, ezek után pontosan András volt az aki elsőként emelte fel a kezét amikor szavazásra került a sor. Pontosán tudom, hogy azért lesz jó a mi együttműködésünk, mert legelőször is egymással fogjuk megvívni a harcot és attól kezdve viszont válllvetve fogjuk a közösen kialakított elképzeléseket megvalósítani.

– Örülök neki és sok sikert kívánok a munkához.

az interjút készítette: Popa Péter

A Budapest Symphony Orchestra nagyszerű fesztiválnytója

A közelmúltban nagyszerű hangversenykörúton volt a Rádiózenekar Angliában. Ízelítőül néhány kritika

1995. május 24. Perth, Városháza

A külföldi zenekarok megjelenése mindig jeles alkalom egy fesztivál életében. Ez különösen tegnap igazolódott be, Perth Városházájának Dísztermében, ahol a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara világhírű zongorista-karnagyával lépett fel.

Olyan nagy elragadtatással fogadta a közönség a produkciójukat, hogy csak két ráadásdarab után engedte le őket a színpadról. Ráadásként eljátszották Bizet Carmen szvitjének részleteit, majd pedig egy nagyon alkalomhoz illő búcsúdarab következett, Brahms Magyar Tánca.

A műsor szerinti program gerincét Brahms II. szimfóniája jelentette, melynek Vásáry melegen, elegánsan megformált kontúrokat adott, különösen a varázslatos Scherzo-ban.

A másik része a műsornak kevésbé ismert a közönség számára. Dvorák Hegedűversenye nem túl gyakran játszott mű, de a szólista, Szabadi Vilmos különösen megnyerő előadásában kitűnő darabnak bizonyult, melynek legvonzóbb része a hegedűk és fafűvósok párbeszéde.

Az est gála-jellegét nyilvánvalóbbá tette a két nemzet himnuszának előadása.

A magyar zene erőteljes egyéni hangja csendült fel a nyitó Galántai táncokban, Kodály rendkívül intenzív művében, amelyben megízlelhattuk a rendkívül gazdag vonóshangzást, a fafűvósok megindító, izgalmas hangját, az erőteljes réz-szekciót, melyet Vásáry oly hatékonyan irányított ennek a fesztiválnak csodálatos nyitókonzertjén.

(The Courier, május 25.)

A BPSO újra bizonyított...

A BPSO újra bizonyította nemzetközileg elismert rangját a Barbican koncerttermében, ahol Britten, Bartók, Brahms műveit szólaltatta meg. Főzeneigazgatója, Vásáry Tamás vezényletével nagy erővel, tele léttel adta elő Britten: Purcell-variációkat.

Ehhez az instrumentális virtuozitás másik klasszikusa, Bartók Concertója csatlakozott. Mindkét mű nemcsak csiszolt technikai fölényt sugárzott, de magán viselte a zenekar megkülönböztető hangzásjegyeit is: egy különös pikantériát, finoman, de nem eltűnő, mely átcsillan az áttetsző fátyolon és felragyogott a muzsika felszínén.

Mélyiségei is voltak a produkciónak, Brahms Első Szimfóniájának tág, de feszes kontrollált formát adott Vásáry, magávalragadó szöveg és strukturális tisztasággal.

(Daily Telegraph.)

Egy királyi fuvalás

II. Frigyes porosz király kitűnő fuvalázónak tartotta magát. Egyszer Quantz, a király tanítómestere egy fiatalembert mutatott be Frigyesnek. Az ifjú mesterien játszott a fuvalán. Frigyes király mindig irigykedő és bosszús volt, ha valaki jobban játszott fuvalán, mint Ő.

- A fickó majdnem olyan jól játszik, mint én - mondta a király, miután meghallgatta a fiatalembert. Majd bosszúságát leplezve, megragadta tanítómesterének ruháját:

- Miért nem tanított meg engem is ezekre a fogásokra?

A mester meggyőzően mentegődzött:

- Hja, felség, ennek a fiúnak két tanítója is volt.

Frigyes szeme felcsillant:

- Kettő?

A mester szétfárta karjait:

- Igen: én, meg a nádpálca - s ez utóbbit felségednél nem lehetett alkalmazni.

Filharmonikusok

önálló CD-je

Talán a mai nap - csütörtökön este - fejeződik be a Debreceni Filharmonikus Zenekar első, önálló CD-lemezének felvétele, stúdiómunkája a Bartók - teremben. Kovács János, az együttes igazgatója érthetően izgalommal beszélt a hangulatról, a felkészülésről és a feladatról:

- Egy esztendővel ezelőtt kezdődtek meg azok a tárgyalások, melyek végére várhatóan szeptember 25-én kerül majd pont. Ekkor lesz ugyanis az a nagyszabású élő koncert, melyen bemutatjuk a most készülő kompakt lemezünket. Hatalmas erőfeszítést igényeltek a próbák a társulattól, de mindenki jó hangulatban végezte a munkát, hiszen ez a megmérettetés mérföldkő lehet nemcsak Debrecen, de a Tiszántúl zenei életében is. Különösen azért, mert a huszonegy évesen már világhírűnek számító Bogányi Gergely játssza rajta a C-dúr zongoraversenyt.

Kizárólag az IBM cég támogatja a kiadást. Azt mondták, szerethetnek háttérben maradni, de kérik, hogy a legteljesebb művészi munka látszódjék majd a kész felvételeken.

- Azt hiszem, nemcsak a kérdés, de részünkről a teljesítés is természetes. Hosszú viták döntöttek el, hogy melyik le-gyen az a két mű, amelyet most felvesszünk. Végül karmesterünk Kollár Imre érvelése volt a legmeggyőzőbb. Így két Mozart klasszikusra adtuk a szavazatunkat. A C-dúr zongoraverseny igazi bravúrra ad lehetőséget előadójának, míg a Linzi szimfónia Mozart inkább „sláger gyanúsabb” korszakából származik.

- A zongoraversenyt ki játssza?

- Nemcsak a hazai és a külföldi szakma, de a közönség is úgy tartja, hogy a méltán híres Kocsis-Ránki kettős óta nem volt igazán nagy zongorista egyéniség a magyar komolyzenében. Nos, rátaláltunk a határainkon túl már szinte világhírűnek számító és mindössze húszesztendőes Bogányi Gergelyre. Már kilencéves korában első díjat nyert a Nyíregyházi Országos Zongoraversenyen. Pályája gyerekkorától kezdve töretlenül ível felfelé. Tavaly például a Magyar Állami Hangverseny-zenekar és az IBM közös zongoraversenyét. Idén tavasszal Indianapolisban is sikereket ért el. Hangversenynaptára, két évre előre foglalt. Jelenleg tanulmányokat folytat Sebők György professzornál az USA-ban az Indiana University School of Music hallgatójaként.

weisz

Beszélgetés a magyar zenekari oktatásról

- Nem sokan mondhatják el magukról, hogy egy pályának ennyi területén tevékenykednek, mint Kiss András.

Szólista, az Új Budapest Vonósnégyes prímáriusa, első koncertmester az ÁHZ-ban, tanít a Zeneakadémián, sőt szeptembertől tanszékvezető.

Milyen terveid vannak a Magyar zenekari oktatással kapcsolatban?

- Meglátásom szerint a zeneakadémista növendékek 99%-a miután elvégzi az intézetet utána, kisebb-nagyobb együttesekben, zeneka-rokban fog elhelyezkedni. Ennek ellenére a zenekari képzés az akadémiai hallgatók között valahogy nincs a megfelelő helyen, nincsenek zenekari stúdiók, ahogy minden egyes zeneileg művelt nyugati országban van. A főiskola zenekara - azt hiszem - egy kicsit elhanyagolt státuszban volt. Nagyon remélem, hogy sikerül ezen változtatni. Míg a növendékeknek egy jelentős hányada különböző kamarazenekarban játszik, addig, ha a Zene-akadémia, mondjuk plusz zenekari próbát szeretne kiírni, akkor egy bizonyos fajta ellenállással találkozik. Holott, valószínűleg az életük úgy fog eltelni, hogy egy zenekarban ülnek és zenekari művészként fognak dolgozni.

- Számtalan próbajátékot végig ülve, mindig azt tapasztaltam, hogy szólistának készülő gyerekek jönnek zenekari próbajátékokra, már eleve sértetten, hiszen kénytelenek esetleg nem szólistaként elhelyezkedni. Ugyan eljátszanak tényleg fantasztikusan egy-egy hegedűversenyt - például a Bartók hegedűversenyt - de aztán beülnek a zenekarba és nemhogy a zenekari állásokat nem tudják, de a kamarázás mibenlétéről sincs fogalmuk. Túl azon, hogy esetleg gyakori zenekari foglalkozásokat szándékozol bevezetni, illetőleg a zenekari anyaggal való megismerkedést is próbálsz elősegíteni, hogyan lehet azt megoldani, hogy súlyponti kérdést kapjon ezeknél a készülő művészeknél a kamarázás, ami egy szimfonikus zenekarnál is elengedhetetlen.

- Csak reményeim vannak arra, hogy talán a kollégáim partnerek lesznek ebben és ha összefogunk, és célirányosan dolgozunk akkor nem lesznek ilyen keserű tapasztalatok, mint ami a Bartók koncertet és a zenekari állásokat illeti. Sajnos a próbajátékokon részben meg sem jelennek a növendékek, a jók talán egyáltalán nem. Később aztán gondjuk lesz az elhelyezkedéssel, mert lemaradnak ezekről a bizonyos próbajátékokról, és ott állnak állás nélkül.

- Ugyanakkor nem mindig a legjobbak töltik be ezeket a helyeket...

- Sajnos! Növendékeink között nagyon sokan olyan technikai felkészültséggel rendelkeznek, amilyenről az én fiatal koromban csak álmodoztunk. Ugyanakkor - mivel egy próbajáték anyaga sohasem a 24 Paganini Caprice, vagy Ernst etűdök, hanem egy Mozart-koncert tétel, Bach és zenekari állások - nem felelnek meg a zenekari muzsikuskövetelményeinek, nevezetesen: hogy szép hangon, jó intonáció-

val, ritmikailag tökéletesen, megfelelő stílusismerettel felvértelve, bizonyos alkal-mazkodási készséggel, kamarazenélési gyakorlattal játszanak.

- A szép tervek mellett, úgy tudom, kellemetlen feladatok is várnak rád. Most már bejárta a sajtót a hír, mindenki tudja, hogy leépítések lesznek a zeneakadémián.

Milyen eszközökkel lehet elérni, hogy a leépítés ne menjen általánosan az oktatás rovására?

- Erről nagyon nehéz beszélnem. A tanszékvezetői pályázatomba egy sor dolgot beleírtam, de egy dolog nem volt benne, hogy leépítéseket is szeretnék csinálni.

Sajnos a működésem azzal kezdődött, hogy be kellett jelentenem, több tanárnak is, hogy változások történtek a munkarendjében. Ezt, túl azon, hogy nagyon kellemetlen dolog, nagyon igazságtalannak is érzem. ha szakmai szempontok szerint akar az ember egy tanszéket megváltoztatni létszámában, akkor ez tulajdonképpen igazságos-igazságtalan, el lehet róla beszélgetni, meg lehet tervezni hosszú távon. Ez egyszerűen anyagi kérdés volt. A zeneakadémiától több mint negyven millió forintot vontak el a béralapból. Tehát ezt az akadémia nem tudta máshol megspórolni, csak egyedül bérből, ehhez pedig az szükséges, hogy a dolgozóinak kevesebb fizetést adjon. Ezt meg lehetett volna úgy oldani, hogy minden dolgozónak egységesen kevesebb fizetést adni, vagy pedig egy két kollégának megköszönni a fáradozásait, vagy nyugdíjba küldeni stb. Mindenesetre a bérből meg kellett takarítani pénzt.

A dolog nagyon tragikus, azért mert emberek egzisztenciájába kellett belegázolni, tragikus azért mert nagyon jó és nagyon megbecsült kollégáknak kellett azt mondani, hogy „köszönjük szépen“...

Ezt úgy igyekeztünk megoldani, hogy részben akik a

nyugdíjkorhatárt már elérték, nyugdíjba mentek, de a munkájukra továbbra is igényt tartunk, és óradíjas tanárokként továbbra is visszavárjuk őket, jelentős óraszámmal. Tehát nem az utcára küldtük őket. Vannak olyan kollégák, akik nagyszerűen végezték a munkájukat megfelelő óraszámmal, mégis fél-állásba kellett őket küldeni, csak azért, hogy az akadémia számára bért takarítsunk meg.

Úgyhogy - annak ellenére, hogy egy ilyen szerencsétlen intézkedésre volt kénytelen, a zeneakadémia elszánni magát - remélem, hogy ezt a lehető „legemberesebben” lehetett megoldani.

- Úgy tudom, új tisztséged van az Állami Hangversenyzenekarnál is, ha lehet, erről is szeretnék hallani.

- Ez az új tisztségem - úgy gondolom - egy átmeneti állapot, mert január elsejéig vagyok megbízva az ÁHZ művészeti igazgati tisztségével. Itt egyszerűen arról van szó, hogy körülbelül ugyanazt csinálom, mit idáig, csak most van egy hivatalos megbízatásom is arra, hogy az ÁHZ művészeti életébe beleszóljak. Természetesen mint koncertmester, ezt idáig is megtettem. Hát most talán eggyel több jogosítványom van rá.

- Októbertől új ügyvezető igazgatója van az ÁHZ-nak. Kiválasztásánál lényeges szerepe volt a zenekar művészeti vezetésének, vagy inkább a Nemzeti Filharmónia dominált a döntésben.

- Hadd ne rangsoroljam, hogy ki a domináns ebben szerepben. Közösön jutottunk erre az elhatározásra és remélem, hogy mindannyiunk meglegedésére fog szolgálni, hogy Kovács Gézát megnyertük az Állami Hangversenyzenekar számára. Ez részben alulról jövő kezdeményezés volt a zenekar részéről, részben a zenekar művészeti vezetése is őt találta erre a legalkalmasabbnak. A filharmónia felső vezetősége is tárgyalt vele, és azt hiszem, igen pozitív benyomást kapott róla, úgyhogy: Kovács Géza október 1-től valóban ügyvezető igazgatója az ÁHZ-nak. Mindannyian reméljük, hogy tudása, rátermettsége, ambiciózus egyénisége, hasznunkra lesz majd.

- Jómagam huszonöt éves szakmai múlt után úgy érzem, hogy a zenekaroknál, bizonyos posztokon zavar van. Szereptévesztés, felfogásbeli differencia. Talán az egyik legexponáltabb poszt a koncertmesteré. Igaz-e az, hogy ha valaki, az összes zenekari hegedűs között a leggyorsabban a legtisztábban és a legtökéletesebben hegedül, az már a koncertmester, és ha nem, mi kell még hozzá?

- Kizártnak tartom. Én szerintem a prím-, és a szekundszólamban is van olyan, aki gyorsabban hegedül, mint én. Ez nem a százméteres síkfutás, itt nem az az első, aki a leggyorsabban fut, itt azért az is számít, hogy valaki milyen stílusban fut, akkor is, ha másodiknak ér célba. Gondolom, hogy nem kell senki számára ecsetelni, mitől jó koncertmester valaki. Nagyon sokat várnak a személyes példamutatástól, tehát, ha valaki rendetlenül játssza el a stimmet, - bár egyébként jól hegedül, csak nem eléggé felkészült - félvállról veszi a dolgokat, annak örül a legjobban, ha minél hamarabb vége van egy szolgálatnak, azt hiszem, akkor az nem igazán nevezhető koncertmesternek.

Egy koncertmester mindig rendesen, tisztán megy el a próbára, értem ezt külalakra is, de természetesen arra is, hogy abszolút felkészülten, stimmet tudva, a darabot ismerve és tulajdonképpen egy bizonyos zenei koncepcióval felvértezve, személyes példát mutat a zenekarnak, jó füle van, van egy vezetői egyénisége is, - ami talán nem tanulható, hanem születni kell rá - ez olyan dolog, amit nehéz megfogalmazni, de a zenekari tagok egy idő után biztosan érzik: ez jó koncertmester, vagy sem.

- Egy koncertmesternek túl azon, hogy eljátssza a kottába írt hangokat és vezeti a saját szólamát, valahol, - nem a karmester ellenében - mégis az egész zenekart is időnként vezetnie kell. Mekkora a felelőssége, egy koncertmesternek egy produkcióban?

- Én azt hiszem, hogy nagyon nagy. Az előbb kifejeztettem a mondandómból, hogy nagyon szerencsésnek érzem magam, amiért immár 25 éve kvartettezek. Ott elől a zenekarnál - egy bizonyos fokig, úgy érzem magam - mintha egy kvartettben ülnék, hiszen itt is első, második hegedű, brácsa, cselló aki körbe vesz engem, ugyanúgy ahogy a kvartettnél, csak itt egy-egy ember mögött még ülnék tízen-tizenöten.

- Koncertmesterek tekintheti-e az magát, aki a konfrontációkat kerülve inkább ül a helyén és soha semmiért nem szól.

- Természetesen érezheti magát koncertmesternek, de az én meglátásom szerint az ilyen menjen inkább a tutiba.

- Több magyar és külföldi zenekarban dolgoztam, kívülről is hallgattam őket, és az az érzésem, hogy a magyar zenekaroknál van egy nagyon tragikus pont: a hangolás. Minden sértő szándék nélkül azt lehet mondani, hogy gyakran hamiskásak a magyar zenekarok. Mi ennek az oka?

- A magyar zenekarok hamissága - ha van ilyen - nem hiszem, hogy a hangoláson múlik. Én személy szerint ugyan „hangoláspárti” vagyok, de úgy érzem, a hamis játéknak két fő oka van: 1. A zenekari játékosok mindennapi, rendszeres otthoni nyugodt skálázással kezdődő gyakorlásának hiánya, 2. A produkciós karmesterek, nem veszik a fáradságot arra, hogy az intonációval, mint alapvető és megoldandó problémával törődjenek, hanem elsősorban zenei elképzeléseiket próbálják megvalósítani.

Ugyanakkor ne feledjük, hogy szükség volna egy rendszeres műhelymunkára is, - karmesterektől függetlenül, - mely egy egységes zenekari hangzást, intonációt lenne hivatott létrehozni. Ehhez viszont elengedhetetlennek tartom, hogy a Magyar muzsikuskok világ színvonalú produkcióit világ színvonalon fizessék meg. Amíg ez meg nem valósul - márpedig kilátásunk sincs rá - addig plusz munkát nem tudunk az amúgy is túlterhelt, a mindennapi kenyérrevaló előteremtésével elfoglalt muzsikusoktól megkövetelni.

az interjút készítette: Popa Péter

A MÁV Szimfonikus Zenekar és a Győri Filharmonikus Zenekar művészeti bizottságai

A művészeti tanácsok, zenekari tanácsok, vagy más néven művészeti bizottságok működésével kapcsolatban igen eltérőek a vélemények, mi a szerepük, s hogyan tudják ezt a szerepüket betölteni. Erről a szerepválalásról beszélgettünk két muzsikussal, akik már igen hosszú idő óta tagjai zenekaruknak, a zenekari tanácsok, bizottságok munkájában tevékenyen részt vesznek.

A 95 tagú MÁV Szimfonikus Zenekarban Saru Károly a zenekar bőgőse, aki immáron 20 éve tagja a zenekarnak, három évig töltötte be a zenekar művészeti tanácsának vezető posztját. Vele beszélgettem először.

- *Mióta működik művészeti tanács a zenekarban?*

- Zenekarunkban már régi hagyományai vannak a művészeti tanács működésének. Valamilyen formában mindig működött, de ez a mostani, legutóbbi időszak az, amikor talán elmondhatom azt, büszkéek lehetünk magunkra, hogy át tudtunk hidalni egy olyan időszakot, közösen meg tudtunk oldani olyan problémákat, mint az elbocsátások, leépítések kérdése. Ezt pedig úgy sikerült megoldanunk, hogy egy vértelen, fájdalmas műtét után a beteg nem vérzett el. Erre csak együtt voltunk képesek, közösen mérlegelve a dolgokat.

- Dönteni mindig nagy felelősség, főleg ha a döntés egy valakire hárul. Talán könnyebb egy vezetőnek meghoznia döntését, ha egy kicsit megtámogatják, véleményt, javaslatot kap akár szakmai kérdésekben, de más területeken is.

- *Miért tartja fontosnak a művészeti tanács létét, azt hogy működjön egy ilyen néhány emberből álló csoport a szakszervezet mellett, a zenekar és a zenekar igazgatója, igazgató-karnagya, vagy egyszerűen a vezetőség között?*

- A vezetőség és a karmester is egy bizonyos távolságra vannak a zenekartól, a zenekar életétől, nem ülnek ott minden nap a zenekarban, így mást látnak, hallanak. Nem mindig látszik például az, hogy a zenekar tagjai lelkiismeretesen, tisztességesen dolgoznak, ez nem is tűnik fel annak, nem érzékeli az, aki bejön egy

próbára. Ezt csak az tudja, aki minden nap ott van a zenekarban. - A zenekar és a vezetőség között a közvetítő szerepet a tanács tölti be. Közvetíti a zenekar hangulatát, véleményét, problémáit, kéréseit. Ezért igen pozitívan értékelem a tanács működését, egyrészt a zenekar szempontjából, ahogy ezt az előbb már említettem, másrészt a tanács-csaink, észrevételeink, az, hogy véleményt mondunk, megkönnyíti a vezetőség munkáját is. Az együttműködésre való törekvés a fő szempontunk, és a vezetés részéről is ezt tapasztaljuk, tapasztaltuk. Mindent meg lehet beszélni, mindent el lehet mondani. A cél az, hogy meg tudjunk egyezni. Ha úgy álltunk volna az egészhez, hogy mindjárt az első adandó alkalommal szembe helyezkedünk a vezetéssel, akkor semmit nem tudtunk volna elérni.

- *Mondana erre néhány példát?*

- Sok példát tudnék felhozni, például a mostani elbocsátásoknál sikerült úgy megegyeznünk, hogy utcára nem került senki. Kikérik a véleményünket mindenfajta személyi és anyagi kérdésekben. Amikor a zenekar vezetése, Kovács Géza, Gál Tamás és a gazdasági vezető leültek velünk a fizetések kérdését megbeszélni, az egyik zenekari kolléga javaslata jobbnak tűnt, mint a vezetőségé. Ekkor a vezetőség ezt azzal méltányolta, hogy egy nap gondolkodási időt kért az összehasonlításra. Nem csináltak belőle hiúsági kérdést, nem úgy álltak hozzá, hogy csak az egyik lehet jó. Ez megkönnyítette az együttműködést, és a mi dolgunkat is.

- *Melyek azok a konkrét működési területek, ahol a tanács jelentős szerepet tölthet be, képviselve zenekarát?*

- Talán kiemelném a hibás döntések

megakadályozását, szakmai kérdésekben tanácsokkal tudunk segíteni, tehát szakmai, anyagi és személyi kérdésekben, akár a műsorpolitika, karmester kérdésében, mindenütt ott vagyunk. Sajnos a két utóbbi kérdésben nem sok döntési lehetőségünk van, mert bármennyire is szomorú, ezt napjainkban inkább a pénz dönti el. A régi időkben még lehetőségünk volt arra, hogy világhírű karmesterek igen kedvező feltételek mellett vendégszerepeltek a zenekarral. Ez most már nem így működik. Vágyaink és lehetőségeink közé finansiális gondok miatt nem tehetünk egyenlőségjelet.

- *Beszéltünk már a vezetésről, művészeti tanácsról, megemlítettük a szakszervezetet is. Ennek a bűvös hármasnak az együttlétéről kérném hogy beszéljen!*

- A szakszervezet működéséről nem sokat tudok. Ha működik is, nem igen volt rá szükség. Jogainkat nem kellett megvédenünk, a problémákat meg tudtuk oldani minden nagyobb összeütközés nélkül. Ha a szakszervezet nem nyilatkozott, gondolom ez azt jelentette, egyetértett a működésünkkel, döntéseinkkel. Azt nem mondom, hogy nem voltak vitáink, sokszor hosszú órákig ültünk együtt és vitáztunk. Elmondtuk a véleményünket, szavaztunk, majd a többség véleménye döntött. De mindig egyenrangú félként voltunk jelen. Elmondhatom, mind szakmailag, mind emberileg jó kollektíva alakult ki, nagyon jól lehetett együtt dolgozni. Ezt azért mondtam múlt időben, mert éppen most választottuk újjá a tanácsot, s én tovább már nem vállaltam ezt a munkát, szerettem volna lehetőséget adni másoknak is.

- *Milyen érzései, személyes tapasztalatai vannak a saját működésével kapcsolatban?*

- Sok mindent megéltem már a zenekarban, valamilyen tisztségben mindig voltam, de ez volt az első, amikor a megválasztásom időtartamát letöltöttem, nem léptem vissza. Mindig csak addig tudtam valamit csinálni, amíg az a saját elveimmel nem ütközött. Sokszor még akkor is visszaléptem, ha ez komoly anyagi hátránnyal járt.

Horváth Attila a Győri Szimfonikus Zenekar első oboistája. Vele telefonon beszélgettem a művészeti vagy más néven zenekari tanács kérdéséről, működéséről.

- Önöknél kikből áll a művészeti tanács, hogyan látja szerepét, feladatát a zenekar életében?

- Mi úgy hívjuk, hogy zenekari bizottság, „melynek“ tagja a két koncertmester, a szakszervezet választott képviselője, s két választott zenekari tag. Még meg szoktuk hívni a vezetőségbe a közalkalmazotti tanács vezetőjét is.

Eredetileg, amikor 25 évvel ezelőtt Sándor János a zenekar vezető karnagya kezdeményezte a megalakulását, a két koncertmester, és a zenekar választott tagjai alkották a bizottságot. Azért hozták létre, hogy a zenekart érintő kérdésekben ne egyedül az igazgató-karnagy döntsön. Később azonban volt egy olyan időszak, amikor nem egészen így nézett ki a bizottság.

Talán nyolc évvel ezelőtt lehetett, amikor csak a szakszervezet, a koncertmester és a párttitkár voltak a tagjai. Ami pedig a működését illeti, minden, a zenekart érintő kérdés, probléma megtárgyalásába bevonják. Gondolok itt például az önkormányzattal folytatott megbeszéléseinkre.

A Közalkalmazotti Törvény úgy írja elő, hogy az igazgatót az önkormányzat által kinevezett kuratórium választja. Ebben a kuratóriumban viszont csak egy ember volt ott a zenekarból és szavazhatott!

- Ön, mint a szakszervezet megbízottja, a közalkalmazotti tanács vezetője, és a zenekar részéről választott képviselő volt jelen a zenekari bizottság munkájában. Nem okozott nehézséget, hogy mindhárom funkciót egy személyben töltötte be?

- Most a helyzet olyan, nem az a lényeg ki milyen tisztségben van, hanem az, hogy mindent megbeszéljünk, nemcsak velem,

Ebben a mostani tisztségemben mint a művészeti tanács vezetője, nem kellett az elveimet feladnom, nem kellett megalkudnom. Az elvtelenséget, emberi gyarlóságot nem tudom elfogadni. Mi egy testületet, kollégáink véleményét képviseljük, a közösséget. Ez mindig nagy felelősséget jelent. Túl vagyunk már azon az időn, amikor idejött egy igazgató, beült a párnázott szobába, s nyugdíjig „kihúzta“. Ma

mint szakszervezettel, vagy mint a közalkalmazotti tanács vezetőjével, vagy mint a zenekari bizottság tagjával. A lényeg az, hogy valamilyen megoldást találjunk, amivel mindenki egyetért. A meggyezésre törekszünk, emberi, szakmai dolgokban egyaránt. Jelenleg a közalkalmazotti tanács vezetője már nem én vagyok.

- A zenekari bizottság működésével hogyan tud érvényesülni a „zenekari demokrácia“?

- Sokszor, sok helyen a döntéshozatalok nem demokratikus úton történnek.

A ma érvényes kinevezési törvény azt írja elő, hogy akár a zenekar akaratára ellenére is ki lehet nevezni a karmestert, vagy igazgatót. A rendszerváltás előtt már elfogadott tény volt, hogy a karmestert a zenekar választja, most viszont ismét eljutottunk oda, a zenekarnak gyakorlatilag nincs beleszólása abba, kivel fog együtt dolgozni, ki lesz az állandó karmestere. Ma, amikor a zenekari tagok egyre kiszolgáltatottabbak mindenben, a művészeti bizottságnak is egy érdekvédelmi testületnek kellene lennie, egy olyan belső érdekvédelemnek, ami a zenekar vezetése és a tagok közötti érdekeket egyezteti.

- De hiszen a szakszervezetnek is ilyen a feladatköre? Nem gondolja hogy ezzel a szakszervezet egyes feladatait vállalja magára?

- Nem azt mondom, hogy a szakszervezet mellett legyen minél több olyan testület, amely a dolgozók érdekeit védi. A lehetőségeink - ami még megmaradt - rettentően kevés. Ma egy tollvonással meg lehet szüntetni például egy intézményt.

Egy önkormányzat ha nincs elég pénze, egyszerűen azt mondja, a zenekar fenntartása nem tartozik az alapfeladataim közé, s ezért a költségvetésében csökkenti

már sokkal több kell, máshogy működnek a dolgok. Ezért is jó, és előnyös a nem egyszemélyi döntés, hanem a kollektíva közös munkája, együttműködése. Most egy új testület jött létre, mi átadtuk a stafétabotot, de ők is ezen az úton haladnak. Nálunk bevált az együttműködésnek ez a formája, jónak tartom, bár mindenütt így lenne, és így tudna működni egy zenekar.

az erre fordított kiadásait, ami emberek elbocsátását jelenti. Ha a kuratórium döntése (amelyről már előzőleg beszéltem), egybeesik a zenekar akaratával, akkor semmi gond. De ha nem, akkor nehéz helyzetbe kerülhet a zenekar.

- Tudna erre néhány példát is?

- Sok-sok problémával kell megküzdenie zenekarunknak. Volt, és van egy halvány ígéretünk egy koncertteremre, de most még egyelőre azt sem tudjuk, december 31-én elköltözzünk vagy maradunk a jelenlegi próbateremben. Hogyan fogjuk ezt megoldani, nem tudjuk!

Aztán a leépítési hullám bennünket is elért. Az önkormányzat kulturális bizottságával nagyon előreivő, alkotó megbeszéléseket folytattunk ezekben a kérdésekben, éreztük a másik fél pozitív hozzáállását az üggyhez. Reméljük, és bízunk abban, hogy döntéskor ugyanígy közelítenek az üggyhez, döntésük eredménye is kedvező lesz, és akkor meg tudjuk őrizni meglévő státuszainkat.

- Ezek szerint nagy felelősség és feladat hárul a Zenekari Bizottságra, hogy alapvető problémáikat megoldják a jövőben?

- Sokat jelent az, főleg most hogy a zenekarban ez a bizottság működik, mert így nagyon szűk lett az a terület, amikor az igazgató egy személyben dönt. Sajnos vannak olyan problémák is, pl. karmester, szólista kérdése, ami manapság már a hatáskörünkön kívül esik. Ez most pénz kérdése. Mindenekelőtt működésünk alapvető feltételeit, lehetőségeit kell szem előtt tartanunk, s ebben valóban nagy a felelőssége a zenekari bizottságnak.

Balogh Beatrix

Védett muzeális magángyűjtemény - üzleti és művészi érdek

Beszélgetés a Hungaroton privatizációjáról Nádori Péterrel, a Művelődési és Köznevelési Minisztérium osztályvezetőjével

A Művelődési és Köznevelési Minisztérium többhónapos munkával készítette elő a Hungaroton Hangarchívumának privatizációját, hogy a jövőben a piaci érdekek mellett a humán-művészi szempontokat is számonkérhesse az új tulajdonostól. A nyilvántartott kötetnyi dokumentum között néhány oldalas feljegyzés található Garanciák címmel, amely a Hungaroton Hangarchívum privatizáció utáni működésére vonatkozik. A sajtóbotrány, amely kirobbant még a pályázatok elbírálásának éjszakáján, elsősorban ennek a Hangarchívumnak, mint tőkének a sorsával foglalkozott, és feltehetően az egész privatizációból talán ez érdekli legjobban a magyar muzikusokat - szólistákat és együtteseket egyaránt. Az archívum jellegéről, értékéről, további kezeléséről, valamint a Hungaroton jövőbeli „műsorpolitikájáról” kérdeztem az ügyben érdekelt két szakembert, Nádori Pétert mint a koncepció egyik létrehozóját, aki maga is hanglemez-szakember, és Hollós Mátét, aki nemcsak a cég vezetőjeként, de gyakorló muzsikusként, komponistaként is átéli-átérzi egy-egy döntés gyakorlati súlyát.

- A Garanciák a Hangarchívum hungarika gyűjteményét védett muzeális magángyűjteménynek tekintik. Van-e jelentősége ennek a „státusznak”, vagy ez csak pusztán megnevezésbeli finomítás?

- Szó sincs róla, ez az egész dolog kulcsa. Hónapokon át vívódtam, hogy ennek az archívumnak közgyűjteményként, vagy más formában, más tulajdonviszonyok közepette kell-e tovább léteznie. Eleinte közgyűjteményként tudtam csak elképzelni a jövőt, s bár ellenérveim azonnal voltak, nem láttam más lehetőséget az ottlévő anyag megőrzésére, egyben tartására. Ahogy azonban kezdtem belelátni a kultúra-finanszírozás mindennapjaiba, és az egy ember számára belátható jövőjébe, úgy estem egyre inkább kétségbe: hogy fér egymással össze ez a közgyűjteményi státusz és az, hogy semmire nincs pénz?

Vagyis az utolsó csepp vérünkig ragaszkodunk ahhoz, hogy legyen ebből egy Széchenyi Könyvtár típusú közgyűjtemény, az állam pedig nem ad majd egy fityinget sem a megfelelő elhelyezésre, felújításra, karbantartásra, stb. és majd az egész valahol - nagyon egyszerűen fogalmazva - megrohad egy pincében. Ami egyébként azóta történik, csak megerősít, hogy ezek az aggályok teljesen jogosak voltak, hiszen jelenleg az állam a már létező, nagyon fontos közgyűjteményeit sem tudja megfelelően finanszírozni. Az ettől való rémülettem felerősítette a már létező ellenérveimet a közgyűjtemény-státusz megteremtésével szemben, annál is inkább, mivel magam is 18 évig dolgoztam a Hungarotonnál, ebből tízet mint komolyzenei főszerkesztő. Nem vitatom ennek az archívumnak a nemzeti értékét, mégis úgy gondolom, hogy vissza kell helyezni a természetes közegébe, ez pedig a hanglemez-ipar és hanglemez-kereskedelem, mivel a gyűjtemény első számú célja nem az, hogy őrizze, hanem az hogy ebből minél

többféle és minél nagyobb mennyiség kerüljön kiadásra, onnan pedig a vásárlókhoz. Mindezzel együtt meg kívánunk teremteni egy olyan garancia-rendszert is, amely viszont a „nemzeti érték” voltát erősíti a dolognak. Sikerként abban megállapodni, hogy a Minisztérium tudomásul veszi: a Hangarchívumot magánkézbe adják, de az új tulajdonost kötelezi, hogy tegyen bizonyos dolgokat, illetve - negatív oldalról - hogy ne tegyen meg bizonyos dolgokat. Úgy gondolom, hogy ez a garanciarendszer - amely tartalmazza a zenei szervezetek módosító javaslatait is - megfelel az elérni kívánt céloknak. Ez a garanciarendszer beépült a pályázati feltételekbe. Ezt az új tulajdonosnak tudomásul kell vennie, teljesítenie kell, mert ellenkező esetben súlyos hátrányok érik. Például: letétbe kell helyeznie 100 millió forint értékű részvényt, amit csak abban az ütemben kaphat vissza, ahogy megvalósítja a szerződésben vállalt archívumi beruházásokat.

- Milyen értékről beszélünk valójában, ami a Hangarchívumot illeti?

- Maga az archívum tehát egy szalagraktár. Ezt azért hangsúlyozom, mert a felvételek mind sokszorosításra készültek és sokszorosításra is kerültek az évek során. Itthon és külföldön magánlakások tízezreiben találhatók a sokszorosított példányok - akinek ilyen lemeze van, az tulajdonképpen részese az archívumnak.

- Meg lehet-e kerülni egyáltalán a piac követelményeit? Van-e a Hangarchívum szempontjából valóban jelentősége annak, hogy a pályázatot a Magyar Művészek Konzorciuma nyerte?

- Akárki akármilyen szép és nagy dolgokat mond, ez üzlet. És ha egyszer - többé-kevésbé közakarattal - elhatároztuk, hogy itt kapitalizmus lesz, akkor ezt tudomásul is kell venni. Az államnak pedig éppen az kell, hogy

legyen a dolga, hogy a kultúra érdekében „rásegítsen” bizonyos helye(ke)n az üzletre. Máshogy a dolog nem reális.

Az előírás szerint minden művésznak, akinek felvétele van az archívumban, joga van ott megjelenni és azt mondani: kérem szépen szíveskedjék egyik vagy másik felvételemet megjelentetni. Erre az új tulajdonos válaszolhat úgy, hogy: vállalom, egy éven belül megjelentetem, vagy úgy, hogy: sajnálom, de én ezt nem tudom megtenni. Ez utóbbi esetben viszont a másolási díj és egy nemzetközi átlagnak megfelelő licence-díj ellenében át kell adnia a művésznak a hangszalagot, illetve annak egy megfelelő másolatát, a művész pedig elviheti más céghez, ahol megállapodást köthet a felvétel megjelentetéséről. Természetesen ez a lehetőség értelemszerűen a zenekarokra mint szervezetekre is vonatkozik. Így az új tulajdonos nem öröklí a Hungaroton monopóliumának azt

a részét, hogy egyedül döntse el: kit tart fontosnak, vagy nem fontosnak.

- Mi történik, mi történhet egy esetleges újabb tulajdonosváltás esetén? Nálunk ugyanis az a divat, hogy új tulajdonos (behelyettesíthető új kormányral, új főnökkel stb.) legfontosabbnak az előző által képviselt normákat, megvalósított vívmányokat azonnal hatályon kívül helyezni.

- A Művelődési és Köznevelési Minisztérium, valamint a Széchenyi Könyvtár egyetértése nélkül sem tulajdon-átruházás, sem esetleges külföldre eladás nem lehetséges. Ez a két intézmény pedig nyilván nem egyezik bele olyan tulajdon-átruházásba, amely érinti a Hangarchívum nemzeti jellegét és abba sem fog beleegyezni, hogy az eredeti példányok tulajdonjogát átruházzák külföldre.

Együttműködési ajánlat zenekaroknak

Hollós Máté a Hungaroton Classic-ról

-Beszélgetés a magyar hangfelvételek jövőjéről a Hungaroton privatizációja kapcsán Hollós Mátéval, a Hungaroton Classic ügyvezető igazgatójával-

- A privatizáció, illetve a hírhedt privatizációs botrány kulcsszava a Hangarchívum volt. Mekkora értéket nyertek, illetve veszítettek el ezzel a pályázók?

- Pontatlan feltételezés, hogy önmagában ez az archívum valami olyanfajta értéket képvisel, mint mondjuk egy kép- vagy kódexár. Értékük a kiadói jogoknak van, amelyek elvileg ezekkel a szalagokkal állnak összefüggésben, gyakorlatilag azonban a Hungaroton Gong és a Hungaroton Classic kiadókhoz kötődnek.

- Szép dolog a nemzeti vagyon, a nemzeti kultúra védelme, de a privatizáció után is meg kell élnie majd a cégnek, mégpedig kemény piaci feltételek közepette. Összeegyeztethető-e a kettő?

- Természetesen a piacképesség nem elhatárolás kérdése. Ebben az archívumban bizonyára számos olyan, a lelkünknek kedves felvétel van, amit ma már nem vihetünk a piacra. Vagy az elavult technika miatt, vagy azért, mert a felvételen a legnépszerűbb repertoárba tartozó művek vannak. Ezeket el lehetett adni, amikor Magyarországon egyedül a Hungaroton volt a piacon. Ma, amikor itthon éppúgy megtalálhatók minden konkurens cégnek a kiadványai a világ vezető előadóival, a legkorszerűbb technikákkal kivitelezve, ezeket nem lehet piaci mértékben eladni.

Az azonban, hogy egy ilyen - az élő és a már nem élő magyar művészek iránt elkötelezett - konzorcium nyerte a pályázatot, amely az archívum tulajdonjogát is magában foglalja, humánus üzletpolitikát garantálhat. Sokkal tágabban igyekszik majd

megvonni a piacképesség határait, mint tenné azt bármilyen külföldi cég. Megpróbálja majd ezeket piacképességet fokozó összetételben, árkategóriában piacra dobni, hogy minél több magyar felvétel kerüljön be a világ vérkeringésébe.

Piacképességünk szempontjából - legalábbis egyelőre - fontos tudni, hogy mik azok a nem standard repertoárhoz tartozó ritkaságok, azok a specifikumok, amelyek hiányoznak a piacról, amit szívesen látnak a zenebarátok, s mi az, ami eladható. Először ezekkel szeretnénk jelentkezni a piacon.

- A minisztériumi „Garanciák”-ban van egy olyan pont, amely szerint az új tulajdonosnak „évi legfeljebb 30 olyan felvétel új kiadását kell vállalnia, amelyek költségeit a zeneszerző, az előadóművész vagy valamely támogató (alapítvány, szponzor, stb.) viseli. Nem jelent-e újabb veszélyt a hanglemezkiadásban, amely a pénzszerzés erényét preferálja szemben a művészi teljesítménnyel? Vagyis aki ügyes és pénzt szerez, az akkor is megjelentet-heti szerzői, előadói felvételét, ha az nem üti meg mondjuk a piacképesség legalsó szintjét sem?

- Úgy gondolom, hogy nem ez a jellemző, bár a veszély kétségtelenül fennáll. Kötelezettségünk természetesen nem terjed ki a lemezeretlen produkciók megjelentetésére. Nyilván az általunk élvezett monopóliumot akarta az állam a ránk rótt terhelő kötelezettséggel korlátozni. Ugyanakkor így jelennek meg olyan felvételek is, amelyeket mi nem tudtunk volna finanszírozni, de jó, hogy megjelennek, színesítik a palettát. Nem olyan terhelő tehát ez a

becsvágyainkat, amelyek értelmében már az egész közeli jövőben zenekari felvételeket tudunk készíteni. A már befutott tőkebevételek és a várható tőkeinjekciók segítségével képesek leszünk befektetni. Ennek első „gyümölcse” a karácsonyi időszak új lemeze lesz: Vásáry Tamás vezényletével Dohnányi Fisz-moll szvitje a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának előadásában, a Szimfonikus percek és a Gordonkaverseny, amelynek szólistája Onczay Csaba. Ez a felvétel minden jelenlegi koncepciónknak megfelel: kitűnő művészeket mutat be és olyan darabokat, amelyek hiánycikket jelentenek a piacon. A másik téli tervünk pedig egy Mozart árialemez Polgár Lászlóval és az Állami Hangversenyzenekarral, Kovács János vezényletével. Ha a világ megszokja, hogy a Hungaroton jó előadókkal jelentkezik a piacon, akkor talán lehetőség nyílik egy-egy standard repertoárdarab felvételére is.

A rádiózenekaros felvétel egyben egy együttműködési kísérlet „premierje” is: a költségeket megosztottuk a Magyar Rádióval, amely fontosnak tartotta, hogy egy ilyen munkához, egy ilyen lehetőséghez anyagi segítséget nyújtson. Ehhez hasonló együttműködésre másokkal is szívesen vállalkozunk majd, különösen ha egy zenekar a hanglezetpiacon vonzónak tartott programmal jelentkezik. Az anyagi együttműködést a zenekarok esetében különösen célszerűnek tartanám, mert ezeknek a felvételeknek az előállításai költsége nagyon magas. Ha egy zenekar például úgy gondolja, hogy számára egy általunk elkészített lemez jó referenciaanyagként szolgálna, érdemes eltűnődnie azon, - hasonlóan a Rádiózenekarhoz - milyen résztvállalásra képes.

Tóth Anna

Az 1995. július 7-én pénteken délelőtt a Bp. I. ker. Szabó Ilonka u. 75-77/B kerti emelet 3.sz. lakásban történt betöréskor ellopott tárgyak jegyzéke.

- I. 1 db. amerikai gyártmányú **ARTLEY** ezüst fuvola gyári száma: **444-584**, értéke kb.: 30.000.-Ft. használt, lyukas billentyűzet az „A” billentyű kivételével a többi a hangszerhez készült dugókkal betömve. A tok a szokásostól eltérő nagyságú fuvola és egy piccolo együttes tárolására alkalmas kis bőrönd, fekete bőr, sarkát hajlított fém lapok védik, elején ezüst színű Artley felirat, belső bélése sötétkék plüss anyag. Valószínűleg egy sötétkék zsebkendő volt töröltkendőnek.
- II. 1 db japán gyártmányú ébenfa **YAMAHA** piccolo - típuszáma YPC-62 - (kb. 30 x 10 cm) fekete tokban, belül bordó bársony béléssel. Alig használt, 1994-es katalógusbeli ára: 125.000.-Ft volt.
- III. 1 db japán gyártmányú **AULUS** barokk fuvola (típuszáma AF 3) csontszínű, műanyagból készült kópia, Magyarországon ritkaság, barokk hangszer lévén egyetlen billentyű van a lábrészén. Normál méretű fuvolatokban rajta barna vászon huzattal.
- IV. 1 db **AULUS** basszus furulya Symphony család. **No 533-E.** A furulya valószínűleg egy fekete keménytokban található.

Kérjük, aki valamit tud a hangszerekről, értesítsen!

Reményi Ágnes telefon: 210-90-37

I. ker. Rendőrkapitányság Helyszínelők:
17-58-722 / 114 mellék (Badó örnagy)

Pop Art Instruments & Cases

1022 Budapest, Eszter u. 14.
Telefon, Fax: 115-96-30

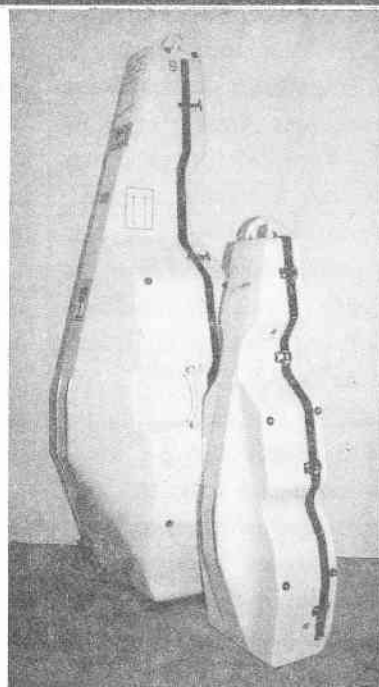
stb.) teherszállítására és tárolására. Vízhatlan borítás, tökéletes biztonság. Üveg-, és karbonszál erősítésű poliészter tokok, csellók és bőgők városi szállítására.

Külföldi hangszertokok és hangszertartozékok (húrok, vonósór, és egyéb alkatrészek) importálása katalógus alapján.

Zenei segédeszközök, (speciális székek és állványok) stúdiótechnika.

Mesterhangszerek adás-vétele.

Speciális ládák,
tokok méret utáni
készítése, érzékeny
eszközök (hang-
szerek, műszerek,
erősítők, kamerák,

Éljen a magyar, - de meddig és hogyan?

Annak idején a Pesti Vigadóban hangzott el először a rebilis ifjabb *Johann Strauss* hamar népszerűvé vált gyors-polkája, és a patinás intézmény volt számos új mű bemutatójának, hazai és külföldi világsztárok magyarországi bemutatkozásának színhelye. A háborúban rommá vált épületet tizenhárom éve adták vissza felújítva a fővárosnak, s bár akusztikája még sok javítani és kívánnivalót hagyott maga után, nélkülözhetlenné vált a hangversenytermekben szűkölködő, más légkondicionált koncertteremmel nem is rendelkező budapesti zenei élet számára.

Az 1993-as évben egy titkos kormányhatározat létrehozta (többek között) a Művészeti és Szabadművelődési Alapítványt, annak tulajdonjogába helyezte a Vörösmarty téri irodaházat, és használati jogába adta a Vigadó épületét; a stafírunghoz tartozott 10 millió forint készpénz és költségvetési támogatás a célok megvalósításához - ez akkor mintegy félmilliárd forintot jelentett. Az akció nagy port kavart akkoriban, különös tekintettel a folyamatok politikai meghatározottságára. Aztán elnyugodtak a kedélyek, de most - már inkább anyagi okok miatt - újból sokat hallani erről az alapítványról.

Az augusztus 29-i Magyar Hírlap - többek között - parlamenti bizottsági és ügyészségi vizsgálatról tudósított, az augusztusi Muzsikában pedig *J. György László* által készített interjúban olvashattuk a jelenlegi elnök, *Gallyas Csaba* kesergéseit, amelyekből kiderül, hogy pénz hiányában pillanatnyilag fel kellett függeszteni a

legráfizetésebb tevékenységek: nevezetesen a kuratórium által a Vigadóban szervezett hangversenysorozatot és a húsz CD-ből álló lemezsorozat kiadását.

A valóság még ennél is sivárabb: nemcsak a kuratórium nem szervez hangversenysorozatot a Vigadóban, de más szervezetek, más együttesek is kénytelenek lemondani arról, hogy továbbra is itt rendezzék egy-egy bérleti sorozatukat. Így aztán, míg a Koncert-kalendárium tanulsága szerint 1992. februárjában még 12 hangverseny volt a Vigadóban, ezen a nyáron *egyetlen egy sem*, hiába kínál ez a terem egyedülálló lehetőségeket nyári hangversenyek rendezéséhez.

Az ok eléggé prózai: olyan léptékben emelkednek a terem bérleti díjai, hogy azt magyar zsebbel egyszerűen nem lehet követni. Pedig sokan próbáltak minden eszközt felkutatni ahhoz, hogy maradhassanak. Legjobb példa erre a MÁV Szimfonikus Zenekar esete, amely az utolsó pillanatban kényszerült más helyszínt keresni egyik bérletének, annak ellenére, hogy bérlok tucatjai kezdtek el spontán aláírást gyűjteni: tegyék lehetővé a csaknem másfél évtizede ott koncertező együttes számára további fellépésüket, hiszen állandó közönségük van, munkájukat sokak érdeklődése kíséri.

A végül elvesztett ütközetek soráról *Kovács Géza*, a zenekar igazgatója beszélt, higgadt tárgyilagossággal elemezve az Alapítvány írott céljai és a valóság között lévő szakadék fokozatos növekedésének vélhető okait.

- Hosszú éveken át kellemes szerződésben dolgoztunk együtt a Vigadóval. Hangverseny évadonként mintegy tíz saját koncertet rendeztünk, és körülbelül ugyanannyi felkérés érkezett a Vigadó részéről, hogy közreműködőként vegyünk részt az ő saját rendezvényein. Ebben az együttműködési formában lehetőség volt a bérleti és a fellépti díjak kölcsönös „jóváírására”; a zenekar jól járt, a Vigadó jól járt de legjobban a közönség járt, amely kedvére válogathatott a színvonalas koncertekben.

- Mégsem igaz tehát, hogy hangverseny-túltermelés van Budapesten?

- Tapasztalataink szerint jóval nagyobb az igény a hangversenyéletre, mint amit Budapest a Vigadó kiiktatásával kínálni tud. A Budapesti

Kongresszusi Központ csak speciális esetekben használható koncertekre - elsősorban nem is azért épült, nem is az a funkciója. A Zeneakadémia, a maga csodálatos akusztikájával, Európa-szerte irigyelt miliójével, patinás környezetével ideális helyszín, de mégiscsak egy oktatási intézmény, és nyáron, mivel nincs légkondicionálása, nem használható. Szükség volt tehát arra a tehermentesítésre, amit a Vigadó az elmúlt évtizedekben átvállalt.

- A tulajdonos-váltás után nem lehetett újból ratifikálni a régi szerződést?

- A Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány nem tartott igényt erre az együttműködésre. Jócskán meg-emelte a bérleti díjat és még

kompenzálni sem volt alkalmunk egyéb fellépések révén, hiszen kiderült: A Vigadó *nem kíván* hangverseny-rendezéssel foglalkozni. Közönségünk ragaszkodott a korábbi bérleti koncertekhez, vállaltuk tehát a korábbi díj háromszorosát. Akkoriban még segített az Alapítvány is - a bérleti díj egyharmadát alapítványi támogatás formájában visszautalta nekünk. Maradtunk tehát, csak azt sajnáltuk, hogy nem tudtunk több koncertet játszani.

Idén tavasszal, amikor előkészítettük a mostani koncertévadot, elmentünk az Alapítvány Szervezési Osztályára, ahol kiderült: az Alapítvány súlyos anyagi gondokkal küzd, ezért a bérleti díjat 250.000.-Ft+áfa összegben állapítja meg. Mi nem

vagyunk gazdag zenekar, de sok min-
dent megteszünk közönségünkért.
Van olyan bérlőnk aki 48 éve folyam-
atosan látogatja hangversenyeinket, és
én nem vagyok hajlandó a belépti
díjak többszörösére emelésével ezeket
a bérlőket elriasztani a MÁV
Zenekartól.

Lázás töprengés után, megfogad-
va az Alapítvány osztályvezetőjének
tanácsát, írtunk a Kuratóriumnak: az
elmúlt évadok mintájára próbáljon
meg valamennyit enyhíteni ezeken a
nem elviselhető anyagi terheken. Még
a nettó 150-160 ezer forintot is
kigazdálkodtuk volna a hagyományok
továbbvitele érdekében. Szemben az
osztályvezető úr biztatásával, a
kuratórium elutasította kérélmünket,
így az 1995/96-os évadban kényte-
lenek voltunk búcsút venni a
Vigadótól.

- Ez azt jelenti, hogy egy bérlet-
sorozattal kevesebb fellépése lesz a
zenekarnak?

- Nem, mert óriási szerencsével
és óriási jóindulattal sikerült még
helyet kapnunk a Zeneakadémián. A
helyzet azonban ettől függetlenül
elkeserítő.

- Elképzelhető-e, hogy egy olyan
hitbizománnyá vált a Pesti Vigadó,

amely gyakorlatilag elzárja a koncertter-
met a budapesti közönség előtt?
Nincsenek ennek jogi buktatói?

- Nem tudom, nem tartok
személyes kapcsolatot ennek az
alapítványnak a vezetőivel. Én annyit
látok, hogy a hangversenyek száma
egyre fogy és Gallyas Csaba nyi-
latkozata alapján anyagi okokra
hivatkozva fel is függesztik ott a kon-
certezést. Ezt én elkeserítőnek tar-
tom.

Nem tudom, miféle erők
munkálkodnak a háttérben, nem
tudom milyen anyagi feltételeik van-
nak. Köztudott, hogy megkapták a
parádés helyen álló irodaházat
valamint a fantasztikusan szép,
központi helyen lévő színház-, kon-
cert-, kamara és kiállító teremmel
ellátott épületet. Vajon milyen józan
érvek szólhatnak Liszt, Bartók,
Kodály és Dohnányi országában
amellett, hogy egy ilyen teremben ne
rendezzenek koncertet?

- Megteheti-e egy ilyen alapítvány,
hogy csak kongresszusokat tartson a
hangversenytermében?

- Nem láttam az alapító okira-
tokat. Magát az Alapítványt létrehozó
kormányrendelet tudvalevőleg titkos.
Kizártnak tartom, hogy egy

művészeti és szabadművelődésének
nevezett alapítvány megengedheti
magának azt a luxust, hogy a saját
apparátusának, és a birtokában,
illetve a kezelési jogában álló épület
működ-tetésének céljából lemondjon
az alapító okiratban megjelölt célok
megvalósításáról. Tudomásom és a
joggyakorlat szerint ugyanis ha egy
alapítvány elérte célját, vagy alkalmat-
lanná válik az alapítványi cél meg-
valósítására, akkor *de jure* és *de facto*
az alapítványnak *meg kell szűnnie*.
Nem tudom miként vélekednek ebben
az ügyben felelős személyek.

- Nem merült-e fel a zenész tár-
sadalom részéről egy kollektív fellépés
igénye az Alapítvány - finoman fogal-
mazva - tisztázatlan ügyeivel szemben?
Vannak-e sorstársaik más együttesek
személyében?

- Többen próbálkoztak, mind-
hiába. Pillanatnyilag még a Magyar
Szimfonikusok, vagyis a postások ren-
deznek ott koncerteket - lehet, hogy
jobban bírják anyagilag, lehet, hogy
kaptak kuratóriumi támogatást, nem
tudom. Lényegét tekintve a Vigadó
megszűnt hangversenyteremként
létezni egy olyan városban, amelyet
zenei nagyhatalomnak mondanak és
amelyben nincs elég koncertterem.

Ps.: A riport elkészítése után Kovács Gézát telefonon felkereste Gallyas Csaba, valamint Feledy Csaba, az
Alapítvány művészeti ügyeivel megbízott helyettes vezetője, akik elhatárolják magukat a Kuratórium döntésétől -
őket félretájékoztatták, sajnálják, ami történt és azt javasolják, üljenek le újból tárgyalni.

Tóth Anna

CORPUS

HANGSZERKERESKEDÉS ÉS JAVÍTÓMŰHELY

**F. LORÉE, H. SELMER, J. PÜCHNER, MOOSMAN, FOX, FOSSATI
LEBLANC "USA", MOECK, KÜNG, MOLLENHAUER, AULOS
THE EARLY MUSIC SHOP, TREVOR J. JAMES**

Nyitvatartás: H-P 9.00 - 18.00 - ig. ebéldíő: 13.00-13.30 -ig.

LISZT FERENC ZENEMŰVÉSZETI FŐISKOLA, 1052 BUDAPEST, SEMMELWEIS UTCA 12.
TELEFON (FAX): (36-1) 118-2044

Stein Márton:

A KLARINÉT TÖRTÉNETE

- gondolatok egy közel 70 éves könyvről -

Ritkaságszámba mennek manapság a módszertani könyvek. Egy-egy külföldi példányhoz csak néha jut hozzá az ember, bár azt külföldiül külföldieknek írják. Jobbára németül vagy angolul, tehát az egyszerű klarinétos inkább csak a képeket nézegeti !

Így aztán érthető volt az örömöm, amikor a feleségem egy könyvtárlátogatás után meglepett egy igazi magyar nyelvű könyvritkasággal. Tizenhat oldalban benne az egész klarinétörténet! Az igazat megvallva nem teljesen a „modern” időkig. A kiadás dátuma ismeretlen, de az első könyvtári bélyegzés dátuma 1932. VII. 10. Kíváncsi lennék, vajon ki lehetett az első kölcsönző.

A könyv tartalma amúgy még mindig aktuális. Például tudja-e mindenki, hogy Mendelssohn a két Baermann, apa és fia részére több koncertduót komponált klarinétra basset-kürtre zongorával. Köztük egy tréfás kettőst is „A Prágai csata” címmel. Nem tudom milyen élmény inspirálhatta a szerzőt, nem ismerhetem a régi klarinétosok szokásait, de nagy valószínűséggel Mendelssohnt egy, a korszok elleni támadás ihlethette meg, némi Becherovkás tüzérsergi előkészítéssel. Két idézet a könyvből, amely a bevezetőjéül, illetve zárszavául szolgál.

„A vonóhangszerek a tulajdonképeni kulturnép, a zenekar hellénjei, míg a fafúvók az idillikus pásztor, vagy a keleti népek; a harci törzsök a trombiták, kürtök és puzónok s a barbár-hordák az ofikleidok, bombárdónok, cintányérok és dobok. - mondja W. A. Ambros dr., a múlt század egyik kiváló cseh zeneteoretikusa egy írásában. Én csak oda egészítem ki e hasonlatot, hogy ha a fafúvók az idillikus pásztor, vagy a keleti fényűző népek, akkor ezek között a klarinétok bizonyára e népek leányai, szépei. A klarinétnak, a fafúvók e legszimpatikusabbjának hangja csupa leányos kecs, nőies báj; a klarinéthangban van - ha lehet így mondani - az összes fafúvók közt a legtöbb muzsika. Majd fájdalmasan lemondóan szól, majd, meg a jókedv az öröm tolmácsolója; nagy, széles és egészséges üde hangjával a legnagyobb hangterjedelmű fafúvó.”

„A klarinétosok általában önhitt emberek, öntudatos fellépéssel, igen finom ajakkal, sok hajlammal a gyengédségre és állandóan jó egészséggel. Szeretik a melódiákat, forróvérűek a végletekig és mindig van egy ki nem elégített - de soha el nem fajuló - szenvedélyük. Mint a fafúvók általában - egyéniségek; titkolt ábrándok, mélyen érző szív a jellemzőik. Szólóállásoknál, mint a fafúvóknál általában, véletlenül nincs „Ansatz” -uk.”

Kedves kollégáim, hát mondjátok meg, változott valamit is a világ ?

- B.J. -

KLARINÉTOS TALÁLKOZÓ

BUDAPEST

1995. november 11.

A találkozó programja: Tárogatószó Magyarországon. - Nagy Csaba koncert előadása
Közyűlés. - Az előző találkozó óta eltelt idő mérlege.
Beszámoló a középiskolai tanárok megbeszéléséről.
A Győri verseny első és második helyezettjeinek koncertje

Mindenkit sok szeretettel vár a Magyar Klarinétosok Szövetsége 1035 Budapest, Szentendrei u 34 V 54.

Kedves Olvasóink!

A Zenekar című újság májusi számában külön klarinétos rész jelent meg.

Most ismét, és a továbbiakban is itt fogunk megjelenni.. Sőt előrelépünk abban, hogy a Klarinétos Szövetség tagjainak a vezetőség megszavazta az újságot. Ezután a Szövetség tagjai részesülnek abban a kedvezményben, hogy a szövetségtől megkapják az újságot. Ehhez azonban szükségünk van szponzorokra, támogatókra.

Első szponzorunk, támogatónk Fritzné Nagy Katalin az NN (Nationale-Nederlanden) Biztosító tanácsadója. Felajánlotta segítségét, patronálását a szövetségnek, úgyszint mint reklám szakember. Köszönjük a segítséget, az együttműködést.

- a szerk. -

Tatabánya után Budapest előtt - Klarinétos találkozók félidőben

Nem is olyan rég Tatabányán találkoztunk. Még most, így utólag is köszönet a házigazdáknak H. Dezső Mariann-nak és Ludányi Tamásnak a családi vendég-látásért, szervezőmunkáért. Szeret-tük volna ha a meghívott szólistáink együtt muzsikálhattak volna a helyi szimfonikus zenekarral, sajnos nem valósíthatott meg.

Köszönet illeti viszont a Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekarából alakult kamaragyüttest, kollégáimat, akik önzetlenül vállalták és kitűnően meg is oldották a klarinétkoncertek kíséretét, Line Ildikó koncertmester irányításával. Külön köszönetem Sándor Józsefnek a kamarazenekar szervezéséért.

Koncertpódiumon ritkán játszott művet Molter Klarinétversenyét hallottuk Horváth László előadásában és pár szavas bevezetésével, majd Crusell finn zeneszerző Koncertjét Jyri Nissilä finn klarinétművész tolmácsolásában, aki szólójátéka mellett maga vezényelte is zenekarát. Jyri Nissilä tagja volt annak a négytagú küldöttségnek, akik a meghívott Finn Klarinét Szövetséget képviselték. Romantikus előadásmódját, meleg zeneiségét a túlnyomórészt szakmai közönség viharos tapssal jutalmazta. Koncert után „a csak rövid ideig tartó” fehér abroszok melletti világban csupa jót hallottam vissza játékaról.

A koncert második fele

szintén nagy sikert hozott, az utólag elkeresztelt, mostmár hivatalosan is M K SZ Klarinétzenekara számára. Egy Mozart nyitány után, Vivaldi ket-tős trombitaversenyének szólistájaként két esz -klarinétos, Németh József és Szepesi János ejtette bámulatba a közönséget és a jelenlévő trombitásokat.

A zenekar bemutatta az első, szövetségünknek ajánlott művet: Rózsa Pál: Sinfonietta (A nagy szájharmonika) című művét. Köszön-jük a nekünk ajánlott művet, reméljük lesz még többször is alkalmunk bemutatókat játszani. Köszönöm Varga Istvánnak, az együttes koncertmesterének és szervezőjének, valamint Marosi Lászlónak az est karmesterének munkáját.

A zenekarban sok olyan hangszert láthattunk, hallhattunk amit nagy sajnálatunkra csak néhány példány képvisel hazánkban. Gondolok itt a kontrabasszus, basszus, vagy alt klarinétokra és basszetcürtre. Ezek nélkül elképzelhetetlen egy igazi klarinétzenekar. Klarinétzenekar nélkül például a tábori élet. A füzérradványi táborban két zenekarunk is volt mindössze két basszus és egy kontrabasszus klarinétal.

EZ MOST ITT A REKLÁM HELYE! Az MKSZ klarinétzenekara váltó-hangszereket, illetve hangszereket keres. Jelígtlen leveleket a kiadóba vagy az MKSZ területi irodáit vezető munkatársainkhoz kér-jük eljuttatni.

És ez már nem vicc! Ilyen munkatársunk: Morvay Bálint, Sas-váriné Perjés Margit, Somorjai G Lehel, Szabó János, Ondrék Dezsőné, Abonyi Katalin, Meizl Valéria, Albert József, Vecsey Ervin, Venter László. Várjuk, nagyon várjuk azok jelent-kezését akik saját „vadászterületü-kön „vállalnák az MKSZ szervezését.

Kalandozzunk vissza a kon-cert utáni polgármesteri fogadáshoz. Bárony László alpolgármester sok humorral átszőtt köszöntőjével invi-tálta asztalhoz a találkozó résztvevőit. Kicsit később élvezhettük a Solt szak-szofon kvartett nagyszerű produk-cióját. Reggelig hallgattuk volna! Persze a kvartett másképp gondolta, megköszönve a sok-sok tapsot, össze-pakolták hangszereiket.

Tatabánya második napja igazi másnap volt, amikor a felvételi tapasztalatokról, aktuális problémák-ról vitáztunk kisebb-nagyobb kitérők-kel. Az egyik ilyen Simon Géza Gábor jazz klarinétosokról szóló előadása volt. Sajnos a legnagyobbakról nem esett szó. Ezt az előadás után sokan szóvá is tették. A kuriózumokra tevődött a nagyobb hangsúly.

Míg mi az oktatás jövőjéről, az új tantervről beszélgettünk, (lásd később Valkainé cikkét), ügyes tehet-séges gyerekek, az országos zeneisko-lai klarinétverseny győztesei adtak koncertet. Így lesz ez a novemberi, budapesti találkozón is. A győri középiskolai verseny győztesei mutatkoznak majd be. A közgyűlés egyik témája az a szimplanadas testvérhangszer lesz, melynek csaknem „két évig” tart a százéves születésnapja. Mai formájára 1893-1895 között tökéletesítették. Ez a hangszer a tárogató. Nagy Csaba fog előadást tartani a hangszer múltjáról, jelenéről, és reméljük jövőjéről.

Sor kerül a régóta ígért tagsági kártyák kiosztására és ha addig megérkezik, a Rico cég ajándékának átadására.

Remélem sok tagunkkal és még több érdeklődővel találkozunk. Viszlát Budapesten!

- B.J.-

Magyar klarinétos a Babilon Fesztiválon

Babilon az Eufrátesz mentén haladva 150 km-re van Bagdadtól. Az újbabilóniai időkből (i.e. 626-539) fennmaradt gyönyörű emlékek impozáns színhellyé teszik a várost. A birodalom Nabukodonozor vezetésével, a hatalmas Asszír birodalom leigázásával jött létre. Így mindkét kultúra maradványaival büszkélkedhet a környék. A rekonstruált palota, a híres Istar kapu, a Bábeli torony alapzata, észak-nyugat felé haladva Ninive romjai, megdöbbentően valóságközelbe hozza mindazt, amit az Ószövetség olvasásakor szinte megfoghatatlan dolognak képzelünk.

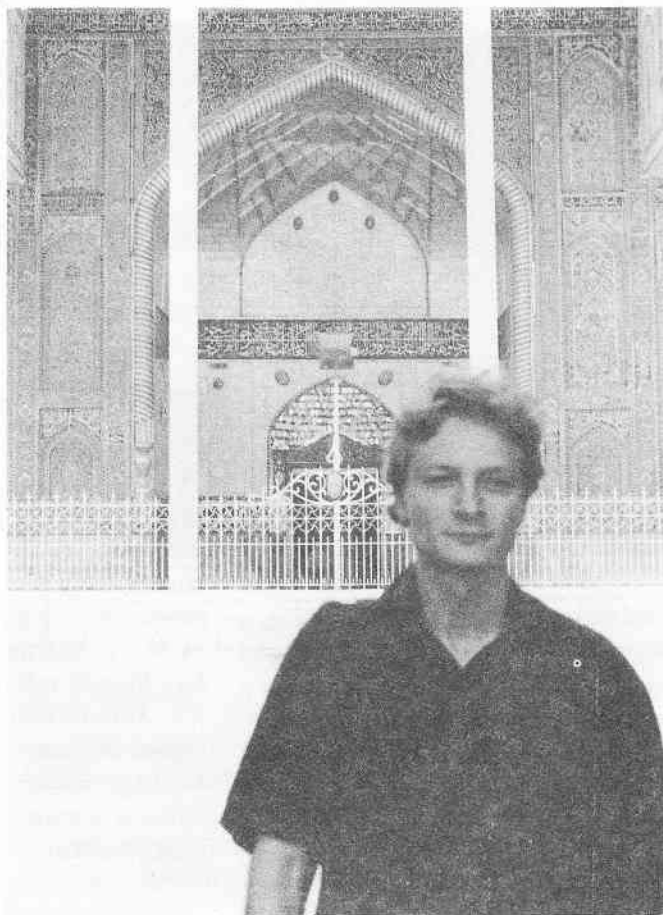
Irak az öbölháború óta embargó alatt áll. A valaha gazdag, virágzó ország gazdaságilag a teljes összeomlás sorsára jutott. A lakosság a hosszú háborús időszak előtt a térség legélénkebb társadalmi életét élte. Ennek egyik legfontosabb része volt a Babilon Művészeti Fesztivál. Ezt a hagyományt elevenítették fel újra a 6. nemzetközi rendezvénysorozat megszervezésével.

Erre a fesztiválra kaptam meghívást. Tisztában voltam vele, hogy ez az utazás nem teljesen veszélytelen. Repülővel csak Jordániáig lehet eljutni, onnan pedig egy napos, 1500 km-es sivatagi út következik Bagdadig. Mégis az utazás mellett döntöttem, nem mindennap juthatok el erre a vidékre. Megtisztelő volt számomra az is, hogy Magyarországot képviselhetem. Pár nap múlva még egy hangversenyre kaptam felkérést, Ammanba, ahol majd hazafele úgyis el kell töltenem egy napot. Nagy könnyebbség volt, hogy zongorakísérőt magam választhattam, így Szokolay Balázs zongoraművészt kértem fel kísérjen el az útra. Májusban volt már egy közös hangversenyünk a Magyar Rádió Márványtermében. Ő is szívesen vállalta az utazást, és a koncerteket.

A félnapos repülőút után másnap a sivatagi utazás következett. Nappal jóval negyven fok fölé emelkedett a hőmérséklet, éjszakára pedig erősen lehűlt a levegő. Utunkat gyakran szakítottuk meg, olykor a teljes kietlenség közepén, hogy muzulmán sofőrünk a napi imádságainak eleget tegyen. Késő éjjel érkeztünk Bagdadba, a Hotel Babilonba, ahol nagy vendégszeretettel fogadtak bennünket. Az ottani Kulturális Minisztérium megbízott képviselője Hussain Sharat - aki egyébként klarinéttanár - mindenben a segítségünkre állt, és állandó kalauzunk volt ottlétünk alatt. Megmutatta Bagdadot, elvitt minket a híres arab bazárokbá, és meghívott házába egy arab vacsorára. A Bagdadi Magyar Nagykövetség segítségével pedig maradék szabadidőnket is kihasználtuk.

A fesztivál a legnagyobb eseménynek számít az országban és mindenki figyelemmel kíséri. Sokrétű, színes műsort állítottak össze arra a hétre a szervezők. Voltak kiállítások, hangversenyek, táncbemutatók. A hangversenyre Nabukodonozor palotájának egy archaikusan felépített szabadtéri színpadán került sor.

A műsor összeállításánál sokféle szempont játszott szerepet. Az, hogy változatos legyen, magyar szerző műve

szerepeljen benne, és a klarinéton kívül másik hangszerem a szoprán szaxofon is szerepet kapjon. Ezért műsorom első felében klarinéton, másodikban szaxofonon játszottam. A szünet előtt Verdi-Bassi: Rigolettó parafrázisa, Poulenc: Szonátája, Bartók: Román népi táncok című művei szerepeltek. A második részben saját átírataim hangzottak el - Ravel: Sonate Posthume, Debussy: A boldog sziget, Rachmaninof: Vocalise, és ráadásként Chaminade: Concertino. Úgy érzem a szoprán szaxofon különösen illik az impresszionista zene karakteréhez. A műsor csaknem másfél órás lett, ezért csak ráadásdarabnak szántam Richard Strauss: Till Eulenspiegel klarinét-zongora változatát. A koncertet az iraki TV egyenes adásban közvetítette.

Ammanban a Royal Culture Centre-ben adtuk második hangversenyünket. Egy fogadáson, majd a hangversenyen is találkoztunk Munir Bashir-ral, a híres iraki gitárművésszel (udművésszel), aki meglepetésünkre perfektül beszélt magyarul. Sokáig élt Budapesten, Kodály Zoltán személyes barátja és tisztelője volt. Megható lelkesedéssel ápolja Liszt Ferenc művészetét is az arab országokban.

A vele való találkozás, a koncertek és az utazás látnivalói életreszóló élményekkel gazdagított bennünket. Örülök, hogy egy részét megoszthattam az olvasókkal.

Götz Nándor

WASBE konferencia Japánban

Idén júliusban Hamamatsu japán város adott otthont a hetedik WASBE (World Association Symphonic Bands and Ensembles) konferenciának. Ez az alig több mint félmillió lakosú városka pontosan félúton van Tokio és Osaka között. A város központjában található az alig másfél éves kultúrcentrum az ACT CITY méltó színhelye ennek a világtalálkozónak. A hipermodern épületek, koncerttermek között sétálva már a 21. században érezheti magát az idelátogató. A komplexum két gyönyörű koncertterme közül, a na-gyobbik 2330, a kisebbik 1050 férőhelyes. A létesítmény szívében elhelyezkedő több mint 50 emeletes szállodának a 30. emeletéig csak konferencia-, tárgyaló-, előadó-, és kamaratermek vannak.

A kétévenként megrendezésre kerülő WASBE konferenciára kb. ötven fiatal muzsikust hívnak meg a világ minden tájáról. Ők a WASBE ifjúsági zenekara. (IJWO). Ebben az évben si-került felvételt nyernem a zenekarba. Még egy magyar lány volt ott, aki Ausztriában tanul. A fúvószenekarok „hegedűsei” a klarinétosok, így a kon-

certmesteri feladatokkal engem bíztak meg. Ez annál is megtisztelőbb volt számomra mert a legfiatalabbak közé tartoztam Mielőtt bárki azt gondolná gyerekjáték, bárki elfújdogálhat egy ilyen együttesben, meg kell cáfolnom! A rendezőknek igen jó muzsikusokat sikerült kiválogatniuk a beküldött kazetták alapján, ezért a koncertmesteri feladatok igen felelősségteljesnek bizonyultak. Sokat próbáltunk, három koncertet adtunk, így hamar elszaladt az idő.

Ellátogattunk a Yamaha hangszergyárába is, ahol bepillanthattunk a japán csúcstechnológiába. Ki gondolta volna, hogy a fesztiválon koncertet adó, általunk az egyik legjobbnak tartott zenekar a Yamaha Symphonic Band zenészei, egytől-egyig a gyár munkásai. A képen látható három úriember irányítja a céget, termelést, eladást, fesztiválokat, egyszóval mindent amit a Yamaha jelent az egész világon.

A japán embereknel a munka mindenek előtt, minden más csak ezután jöhet. Mindehhez a rendkívüli precizitás is hozzátartozik. A másik szent dolog az idő. Ha valami 10.00-kor bezár az 10.00-kor be van zárva.

Egy este Mr. Masayuki Ikeda Yamaha főmenedzser

vendégei voltunk, bár először találkoztunk, mégis úgy éreztük magunkat mint a régi jó barátok.

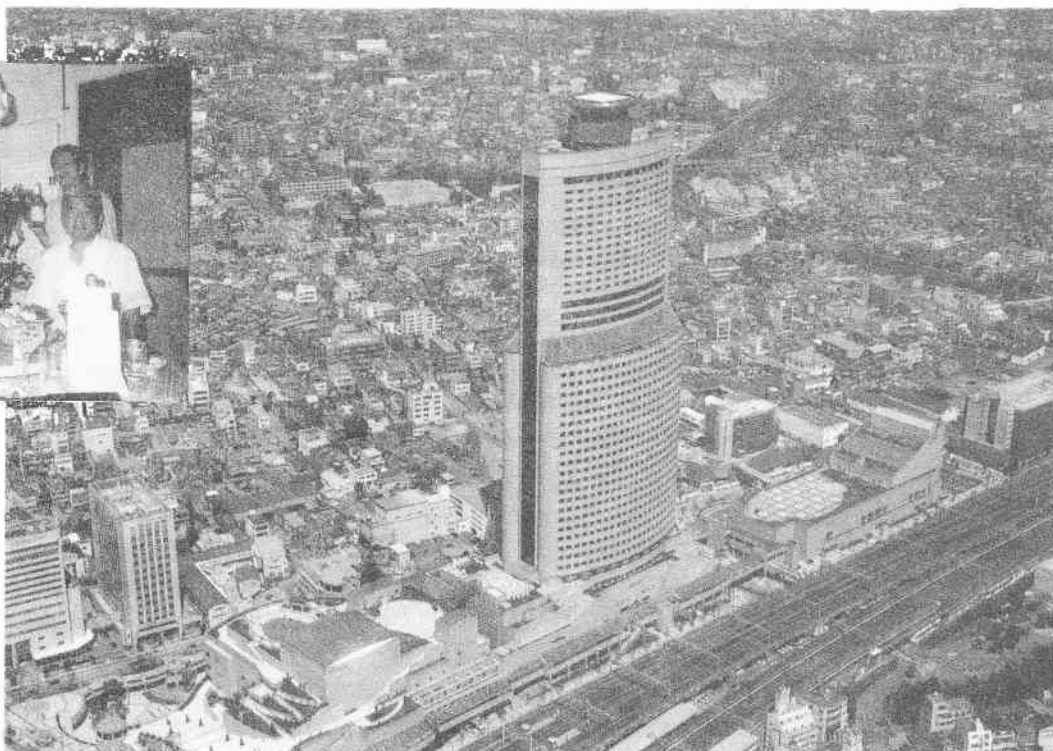
A fesztivál egy hete alatt huszonöt zenekart hallhatott a nagyérdemű, többek közt a világhírű angolai Royal Northern College of Music Wind Orchestra együttest, vagy az Óceániából érkezett Royal Tonga Police Brass Band fúvósait. A napi három-négy koncert soknak tűnhet, de a változatos műsor, a profibbnál profibb zenekarok igazi csemegét jelentettek a fúvószene barátainak.

Szeretném megköszönni Ma-rosi Lászlónak, a Zeneakadémia fúvós-zenekarának és a Budapest Symphonic Band karmesterének segítségét, barátságát ezt az együtt töltött csodálatos hetet Japánban.

Marosi Lászlót megválasztották a WASBE elnökségi tagjának, felkérték, hogy vezesse egy „európai network” munkáját.

Egy ilyen utazás rendkívül tanulságos mert az itthon már megszokott dolgokat új színben látjuk, átérteimezzük azokat, újakat tanulunk.

A következő találkozón 1997-ben az ausztriai Schladming városában először képviseli majd hazánkat zenekar, az egyre népszerűbb Budapest Symphonic Band. Aki

Hamamatsu
ACT CITY

A készülő klarinét tanterv elé

A Nemzeti Alaptanterv munkálatainak megindulásakor, a Magyar Zeneiskolák Szövetségében felvetődött az igény, hogy az alsófokú zeneoktatás tanterve is kerüljön be a NAT-ba. Ennek érdekében szükségessé vált, az 1981-óta érvényben lévő zeneiskolai tantervek felülvizsgálata és a NAT szellemiségének megfelelő átdolgozása. A munka elvégzésére jöttek létre a különböző hangszeres tantervi bizottságok.

A klarinét tantervi bizottság 1993 márciusában megtartott ülésén vizsgálta az érvényben lévő tantervet. A gyakorlati munka tapasztalatai alapján felmérte, hogy a tantervi követelményekből mi valósítható meg és milyen pontokon szükséges változtatni. A NAT körül fellángolt vita és az ezt követő többszöri átdolgozás hatására a tantervi munka leállt, meg kellett várunk amíg a tartalmi és formai elképzelésekben konszenzus jön létre. Ez év tavaszán vált ismertté az a tény, hogy az új kulturális kormányzat nem kívánja a zeneiskolai tanterveket a NAT részeként kezelni és azzal egyidejűleg megjelentetni. A most készülő zeneiskolai tantervek a Nemzeti Alaptanterv hetes bizottsága által elfogadott formában látnak majd napvilágot és remélhetően a NAT mellékletévé válnak.

Az új tanterv, szemben az előzőekkel, nem tartalmaz sem a tanítandó anyagra, sem annak mennyiségére vonatkozó megkötelességeket. Az ismereteknek, jártasságoknak és készségeknek a körét írja le, melyet a tanulóknak a különböző osztályokban el kell sajátítaniuk. Külön kerül meghatározásra az a minimális teljesítmény, amellyel a növendékek magasabb osztályba engedhetők. A tanterv osztályokra lebontva tartalmazza a vizsgakövetelményeket, valamint az ajánlott kották jegyzékét.

Amennyiben a kulturális kormányzat részéről újabb kívánalmak nem merülnek fel, még ebben az évben sor kerülhet a klarinét tanterv széleskörű megvitatására. Ennek első állomása volt a füzérradványi Klarinétos Találkozó, ahol a jelenlévő tanárok megismerkedhettek a készülő tantervvel és hozzájárulhattak ahhoz, hogy egy valóban jól használható tanterv jöjjön létre a szakma számára.

Zentainé Valkai Ágnes

szaktanácsadó, a klarinét tantervi bizottság vezetője

PROGRAMOK SZERTE AZ ORSZÁGBAN ÉS KÜLFÖLDÖN

Történelmi hangszerek első nemzetközi kiállítása 1995. szeptember 22-24. Budapesti Történelmi Múzeum Reneszánsz és barokk furulyák, fuvolák, oboák, csemlalók és virginálok, magyar tekerőlantok, nagybőgők.

Szept. 29. Dunakeszi
Okt. 2. Orosháza

Budapest Klarinétegyüttes jótékonyági koncertje
Díszhangverseny a Zeneiskola 40 éves jubileuma alkalmából
Közreműködik: Németh József és a zeneiskolából elszármazott művészek
BSB koncert

Okt. 4. 19.30
Zeneakadémia

Corpus Klarinétegyüttes

Okt. 7.
Városháza Díszterme
Okt. 8. Budapest 19.30
Városháza Díszterme

Intermoduláció Kamaragegyüttes

Okt. 10. Budapest 12.00
Magyar Nemzeti Galéria
Okt. 15. Róma

Közreműködik: Maczák János

Hangverseny délidőben

Közreműködik: Szabó András

A Düsseldorf Musicfabric tagjai

R. Birkenkötten: Trió

Közreműködik: Götz Nándor

Okt. 17. 19.30
Régi Zeneakadémia

Ragtime az Osztrák Magyar Monarchiában

Közreműködik: Balogh József

Dudás Lajos

Fritz József

Okt. 20. 19.30
Zeneakadémia

MÁV Szimfonikus Zenekar

Weber: Concertino klarinétra és vonószekarra

Közreműködik: Son Kyung Kyun

Okt. 21. Köln WDR 3

Szabó András

Okt. 24. 19.00

Budapester Klezmer Band

Kohán István

BM Duna Palota

Okt. 31. 19.30
Városháza Díszterme

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar

Mozart: Esz-dúr szinfonia concertante

Közreműködik: Szepesi Bence

Nov. 4. 11.00
Régi Zeneakadémia

Kamarazenei hangverseny

Beethoven: B-dúr trió Op. 11

Közreműködik: Jakab János

Nov. 18. Dabas 18.00
Kossuth Műv. Közp.

Hulló levelek - Jazzkoncert

Közreműködnek: Balogh József

Fritz József

Nov. 25. Berlin
Filharmónia Kamaraterme

A Düsseldorf Musicfabric tagjai

Közreműködik: Götz Nándor

Kérünk mindenkit, hogy a Klarinétos Szövetség címén a klarinétos koncertekről tájékoztassanak bennünket, hogy a következő számban is közzé tudjunk tenni egy programkínálatot. Köszönjük!

Úristen, egyedül maradtam !

– Hozzászólás a Harsonás Tubás Merkur-ban zajló vitához:
Muszorgszkij - Ravel: Egy kiállítás képei „Bydlo” tétele milyen
hangszerrel játszandó? Tubával vagy Baritonnal ?

Úgy látom, aranyos kis vita van kibontakozóban új szakmai magazinunk hasábjain a „Bydlo-kérdés” körül, melyet immáron azt hiszem teljes joggal hozzáírhatunk a világon eddig felgyülemlett nagy problémákhoz, rágódnivaló kérdésekhez. A párbaj egyfelől rendkívül szórakoztató, másrésztől viszont alapvető gondokat hoz felszínre a hangszerrel és az egész zenész szakmával kapcsolatban.

Ahogy Újfalusi László professzor, Adamik Gábor és Bazsinka Józsi sorait olvastam, egy kis történet rémlett fel bennem, mely két éve esett meg velem, mikor még az Isztambuli Állami Opera oszlopos tagjaként Törökországban volt szerencsém dolgozni.

Az isztambuli Atatürk Kulturális Központ monumentális betonkockájában nemcsak az Állami Opera és Balett működött, hanem itt próbált és lépett fel rendszeresen az Isztambuli Szimfonikus Zenekar is. Szakítva az ottani hagyományokkal, gyakran bejártam az épületbe gyakorolni munkaidőn kívül is így sűrűn találkozhattam a szimfonikus zenekar tagjaival.

Egyik nap mikor a két zenekar közös öltözőjében gyakoroltam, látom ám, hogy az egyik harsonás egy ütött-kopott tokból egy poros euphoniumot cibál elő, és bőszen próbálja használhatóvá varázsolni. Csodálkoztam a buzgalmán, mivel emlékeztetem

szerint egy Mozart versenymű és Mahler I. szimfóniája volt műsoron, és euphonium egyikben sem kifejezetten nélkülözhetetlen.

Félóra múlva összefutottam az ottani tubás kollégámmal is, természetesen szóba került a műsoruk, és az ominózus tuba szóló Mahler I. szimfóniájából.

- Az nagyon nehéz, túl magas, - mondta megrökönyödésemre - azt nem én szoktam játszani!

- Hát ki? - kérdeztem.

- A harmadik harsonás, euphoniumon! - válaszolta, mintha a világ legtermészetesebb dolga lenne.

A tubások valószínűleg mind ismerik az állást, a „János bácsi, János bácsi, keljen fel keljen fel” kezdetű francia népdal mollosított variációját kell eljátszani kényelmes fekvésben és tempóban, igaz teljesen egyedül, és a záróhangot teljesen kitartva. A kolléga csak B-tubán játszott, (egy fúvószekarból került át), de az állás az ő hangszerén sem tűnt megoldhatatlannak.

- Ugye erről van szó? - kérdeztem, és eljátszottam neki a saját tubámon. Csak hümmögött, de ekkor már tudtam, hogy hibát követtem el, mert a harsonások is elkezdtek erősen fülelni. Kínos dolog, ha kiderül: amit nem lehet azt mégis lehet. A kolléga, hogy mentse a helyzetet, kaján vigyorral az arcán kérdezte:

- Talán a Bydlo-t is el tudod játszani?

Nagyon elégedettnek tűnt.

Úgy gondoltam, további szócséplés helyett hadd szóljon a muzsika: ezt is elfűjtam. Ekkorra már feszültté vált a helyzet, népes nézősereg gyűlt körénk. Addig is csodabogárnak tartottak, de lassan kimondottan kezdtem cirkuszban érezni magam.

Egyszerre valaki bedobta a mentő kérdést:

- Milyen hangszered van?

- Tényleg, milyen is? - kérdezte a szaktárs.

- Ez egy F-tuba...-kezdtem ártatlan őszinteséggel, ám ez volt a második, és végzetes hiba.

- Ja persze, F-tuba! - kiáltott fel - Hát azon könnyű! - és láthatóan megkönnyebbült.

Elveszttem. A varázs megtört, a tömeg szétszéledt. „Csak jó a hangszere!” - mondogatták, és nyugodt lélekkel ültek be a próba második felére. A koncerten a tuba szólót természetesen a harmadik harsonás játszotta, euphoniumon.

- A dolog persze önmagában is tanulságos, de nem azért mondtam el mert érdekes, hanem azért mert tipikus. Sokszor találkozhatunk ilyen zenészekkel, bizonyos környezetben gyakrabban, máshol ritkábban. Némelyikük technikai nehézségekkel küzd, talán már kezdetektől fogva, mások belefáradtak a sokszor több évtizedes zenekari munkába, közös viszont bennük az, hogy ösztönösen irtóznak, sok-

szor egyenesen *rettegnek*, ha bármiféle *szólisztikus feladattal* kerülnek szembe.

Nekünk tubásoknak azonban még egy nyomós okunk van arra, hogy problémaként éljük meg a zenekarban való szólisztikus megszólalást, mégpedig a hangszer sajátságos és egyedülálló *identitászávara* miatt.

Talán nincs is még egy olyan hangszer a szimfonikus zenekarban, melyet kevésbé ismernek, nemcsak a zenészek, de sokszor a zeneszerzők is. A tuba ősei *otromba*, nehezen kezelhető zeneszerszámok voltak, ha a romantika korában komolyabb szerephez jutottak, akkor is legfeljebb számárbógést utánozhattak, vagy magát a patás ördögöt jelenítették meg mint Berlioz „Fantasztikus szimfónia”-jában. Wagner volt az első zeneszerző, aki komolyan megbízott a tubásokban, a tubában már kevésbé, inkább kitalálta magának a *kontrabasszustubát*, (naná, hogy megint a rusnya, ragyás sárkányt jelképezi!). Volt ezen kívül még táncoló medve, karikával az orrában, és persze sárban kúszó ökrös szekér, ami még mindig a leglíraibb közülük.

Mindez azt jelenti, hogy a mai zenekari tuba *nem* egy hangszer, hanem *legalább négy* szerepét kell hogy jól alakítsa. Nyilvánvaló, hogy a régi *serpent*, vagy *ophikleid* (melyre Berlioz eredetileg hangszerelt) játéktechnikája és főleg *hangterjedelme* jelentősen eltér a későbbi basszus- ,de különösen a kontrabasszus- tubától. Ha átvizsgáljuk a zenekari tubairodalmat, kiderül, hogy a tubásoktól megkövetelt hangterjedelem *több mint három és fél oktáv!* Egyforma biztonsággal kell uralnunk a kontra-oktávot a „Ring”-ben, és az egyvonalas oktávot Mendelssohn vagy Berlioz egyes műveiben, vagy akár a „Bydlo”-ban. Más rézfúvós hangszerek esetében, ahol ilyen hangterjedelemre van szükség, a kollégák *sza- kosodnak*. Létezik basszusharsonás, és állandó negyedik kürtös. Persze ideális esetben minden játékos ren-

delkezik a teljes hangterjedelemmel, de kinek fent szól jobban, kinek lent. Emellett a tenor- és basszusharsona ugyanúgy nem azonos hangszer, mint a basszus és kontrabasszus tuba, és még nem is említettem a kontrabasszus harsonát és a *cimbasso*-t. Sokáig nem egységesült a hangszer felépítése sem, Franciaországban szűkebb menzúrájú, magasabb fekvésű tubákat használtak (ilyenre írhatta Ravel a „Bydlo”-t; a francia tuba-irodalom a mai napig elég magas), Németországban F és B tubát, Amerikában szinte csak C-tubát. Ma is minden hangszerkészítő a mi hangszerünkön engedi szabadjárá a fantáziáját.

Ahogy nőttek a követelmények, a tubások is fejlődtek. A zenészek egy új csoportjába léphettek be, azok közé, akik mindent lejátszanak, már a szólóktól sem ijednek meg, de azért jobban szeretnek inkább tuttiban szerepelni.

Valahogy mindig úgy éreztem, a tubásnak hasonló a sorsa a zenekarban mint a kapusnak a fociban. Sokszor félórát ácsorog tétlenül, figyeli a csatárok villogását, viszszadobálja a sörösüvegeket, azután egyszer csak repül a labda... Ha elkapja, megveregetik a vállát, ha netán bravúrra is telik mindenki elismerően bólogat, de ha mellényül vagy elalszik, azt mindenki megjegyzi, főleg ha gól a vége.

Vannak köztünk is rendkívül tehetségesek, ambiciózusak. Vannak olyanok, akiknek a hangszeres tudása bőven *meghaladja* azt, amire egy átlag zenekari muzsikusnak szüksége van. A kapus támasztja a kapufát, és közben arról álmodozik, hogy ő lövi a mindent eldöntő gólt. Néha előmerészkedik, míg vissza nem zavarják a kapuba. Az ilyen emberek alig várják, hogy szólisztikus szerepekhez jussanak. Más hangszerek esetében szólista lesz belőlük, esetleg valamelyik kiemelkedő kamara együttes tagjai lesznek. Egy tubás esetében ez nehezen megvalósítható.

A tuba szólóirodalom nehezen bővül, ami van az is nagyrészt silány darabokból áll. Kevés zeneszerző van, aki eléggé ismerné ahhoz, hogy ne csak neheztesse, de *hangszerszerűt* is tudjon írni,... de legfőképpen: *jót*.

Az ilyen tubás tehát támasztja tovább a kapufát, de ha megkapja a lehetőséget, hogy eljátsszon egy „Bydlo”-t, becsavarja egyenest a jobb felső sarokba.

Egy viszont biztos: a kapusnak a kapuban a helye, ha jön a labda. Bár van köztük aki gólerős, ezt nem lenne tisztességes, sem ésszerű mindegyikőjüktől elvárni. Pláne nem a NB II.-ben.

Mindenki tudja magáról, melyik csoportba tartozik. Mindannyiunk kötelessége, hogy zenekari munkánkat a lehető legtökéletesebben ellássuk. Nem tudhatjuk, hogy a zenészeknek az a csoportulása, melyet *szimfonikus zenekarnak* hívunk, meddig marad még fenn. Az új idők új zenéje más hangszerösszeállításokat, sokszor más hangszereket kíván. Ha azt akarjuk, hogy a szintetizátorok és a samplerek világában hangszerünk a tuba talpon maradjon és szerephez jusson, nem csak a hangszernek, hanem mi magunknak is fejlődni, tökéletesedni kell. Új utakat, felhasználási területeket kellene keresni számára, megragadni minden lehetőséget, hogy megmutathassuk képességünket, inspiráljuk a zeneszerzőket és lenyűgözzük akár a legkonzervatívabb zenehallgatókat is. Nem olcsó cirkuszi mutatványokra gondolok, hanem arra, hogy bebizonyítsuk: A tuba is alkalmas többféle hangulat, zenei mondanivaló előadására. Ez a feladat a legjobbakra vár: a különösen *„tehetségesekre ambiciózusokra”*. Addig azonban, amíg *van választási lehetőség*, mindenkinek jogában áll eldönteni, mennyit vállal a szólozás dicsőségéből és felelőségéből, átmerészkedik-e a felezővonalon, vagy „csak” végzi a dolgát a kapuban.

Mazura János

Nemzetközi marketing és szponzorálási tanfolyam magyar szimfonikus zenekarok részére Budapesten 1995. szeptember 23-24-én.

„Halat ugyan nem tudok adni, de megmutatom hogyan szoktam horgászni.“

Talán ez lehetett volna a mottója annak a kurzusnak, melyet magyar zenekari igazgatók, menedzserek számára rendeztek a MÁV Szimfonikusok székházában szeptember 23 - 24-én.

A Londoni Szimfonikusok (LSO), a Londoni Nemzeti Opera (LNO), a Skót Kamarazenekar (SCO) és a Brit Művészetszponzorálási Szövetség (ABSA) vezető szakemberei a marketing és a szponzorálás területén szerzett speciális tapasztalataikat osztották meg magyar kollégáikkal.

A csökkenő állami segítség, a nehezen kialakuló művészetpártolói gyakorlat viszonyai között különösen nagy segítséget nyújtott a túlélés és a siker bizonyos „receptjeinek“ megismerésére.

Az eseményre az East-West Ltd., A Know How Fund és a Máv Szimfonikusok közös rendezésében került sor.

Előzményei:

1993. októberében az East-West Ltd – a Londoni Szimfonikus Zenekar, valamint a Londoni Nemzeti Opera, a Skót Kamarazenekar és a Brit Művészetszponzorálási Szövetség vezető szakembereinek irányításával – marketing és szponzorálási sze-mináriumot szervezett szlovák, cseh, lengyel és magyar szimfonikus zenekari menedzserek, vezetők számára.

A mesterkurzus előadói voltak:

Jane Ainger, a Londoni Szimfonikus Zenekar szponzormenedzsere,

Maddy Morton, a Londoni Nemzeti Opera marketing igazgatója,

Tim Stockil, a Brit Művészetszponzorálási Szövetség elnöke és

Clive Gillison, a Londoni Szimfonikus Zenekar ügyvezető igazgatója.

A kurzus nagy segítséget nyújtott a résztvevőknek, hiszen a csekély állami támogatás és a piacnak való kiszolgáltatottság viszonyai között szerzett tapasztalatok jókor jöttek a középkelet európai kulturális szakembereknek. Az eseményt a brit kormány Know-How Fund-ja támogatta.

ELTE Bölcsészettudományi Kar Kulturális Menedzserképző Program

1052 Budapest, V. ker. Pesti Barnabás út 1.

Érdeklődés és jelentkezés október 14-ig Bujdósó Dezső docensnél.

tel.:267-09-66, 266-91-00 fax: 266-56-99, 137-68-58

Helyreigazítás

A Zenekar folyóirat májusi számának oldalain a Művészetért Alapítvány pályázatát olvashatták.

Olvasóink közül többen fordultak hozzánk, és érdeklődtek az alapítvány új címe felől. Sajnálattal tesszük közzé, hogy az alapítványt hiába próbáltuk felkutatni, új címét megtalálni nem tudtuk. Az alapítvány miután a közölt címről elköltözött, új telefonszámát, címét nem jelentette be, a hivatalos nyilvántartásban nem szerepel.

„Köd előtte, köd utána.“

- a szerk -

Búcsú Kiss Ferenctől

Kiss Ferenc hegedűművész 1914. március 18-án Győrött született, és már kisgyermek korában a zene, ezen belül is a hegedű rajongója lett. Rendkívüli tehetségére Hubay Jenő is felfigyelt. Tanulmányait 21 éves korában fejezte be a Zeneakadémián.

Szalonzenekart alapított, mellyel bejárta Európát. Hazatérése után a „New York” kávéház vezető karnagya, majd később a Magyar Rádió kisenekarának koncertmestere lett. A Magyar Rádióban rendszeresen szólózott, és a Rádiózenekar megalakulásakor annak egyik koncertmestere lett.

A zenekart otthonának tekintette, ahova még hetvenéves korában is visszajárt kisegíteni. A hegedülés mellett hat nyelven beszélt, zeneszerzőként, zongoristaként és karikaturistaként is ismerték.

Próbajáték felhívás

A MÁV SZIMFONIKUSOK ZENEKARI
ALAPÍTVÁNY

**Timpani próbajátékot hirdet
két zenekari félállásra
ütőhangszer kötelezettséggel.**

A próbajátékra kijelölt anyag
átvehető a zenekar irodájában:
VIII. kerület Múzeum u. 11. Fsz. 5.

A próbajáték időpontja:
október 16. hétfő, 12.30 óra.

A próbajáték helyszíne:
**a zenekar próbaterme.
1088. Budapest, Múzeum u. 11.**

Jelentkezés írásban,
rövid szakmai önéletrajzzal.

Telefon.: **138-26-64,**
Tel./fax: **138-40-85**

A HARMÓNIA MAGÁNISKOLA ÁLTAL ALAPÍTOTT **MUSICA HARMÓNIA kamarazenekar**

Próbajátékot hirdet: -Első hegedű
-Második hegedű
-Brácsa
-Gordonka
-Gordon

A próbajáték helye: 9030 Győr, Heltai u. 8.
A próbajáték időpontja: 1995. Szeptember 30. Szombat 13 óra

A próbajáték anyaga:

Első hegedű: Bach: Szólószonáta I. tétel
Második hegedű: Mozart: Koncert I. tétel kadenciával
+II. tétel

**Brácsa
Gordonka**

Bach: Koncert I.-II. Tétel
Haydn: C-dúr vagy D-dúr koncert
I. tétel kadenciával II. tétel
Bach: Szvit egy lassú, egy gyors tétel.
Dragometti: A-dúr koncert I.-II. tétel

Gordon:

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

Jelentkezés: írásban, vagy telefonon
telefon/fax: 06 332-122

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAR (TÁVKÖZLÉSI ZENEI ALAPÍTVÁNY) PÁLYÁZATOT HIRDET

K O N C E R T M E N E D Z S E R á l l á s b e t ö l t é s é r e

A koncertmenedzser feladata a Zenekar számára hazai
és külföldi koncertlehetőségek felkutatása és
szervezése.

Pályázati feltételek: *felsőfokú iskolai végzettség,
felsőfokú német + angol nyelv tudása.*

A pályázat tartalmazza: *a pályázó részletes szakmai
önéletrajzát, elképzeléseit és referencia anyagát.*

Bérezés megegyezés szerint.

HATÁRIDŐ: 1995. NOVEMBER 30.

DÖNTÉS DECEMBER 21.-ÉN.

A pályázatokat az alábbi címre kérjük: 1094 Budapest,
Páva u.10-12.

Szimfonikus Zenekar

A MÁV Szimfonikusok

Zenekari Alapítvány

megüresedő igazgatói állásának

betöltésére a közeljövőben

pályázatot ír ki. A pályázati

hirdetmény a Művelődési

Közlöny következő számában

jelenik meg. A pályázati

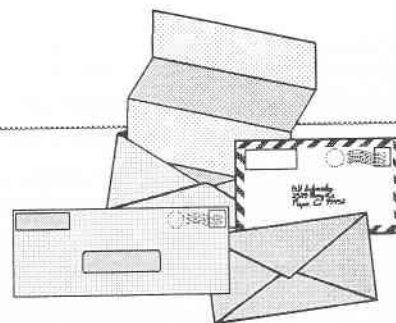
feltételekről a zenekar

titkárságán lehet telefonon

tájékoztatást kérni

Telefon: 138-2664

Tel/Fax: 138-4085

Szalay István úrnak
Szeged megyei jogú város polgármesterének
6745 Szeged, Széchenyi tér 10.

Tisztelt Polgármester Úr!

A Magyar Zenei Tanács nevében fordulok Önhöz. Egy újságcikk hívta fel a figyelmünket dr. Szilvássy László úrnak, a Kulturális Közművelődési és Sportbizottság elnökének előterjesztésére, mely a Szegedi Nemzeti Színház, a Szimfonikus Zenekar és a Szabadtéri Játékok összevonását, közös irányítás alá helyezését tervezi. Mivel az elképzelés alapvetően érinti egy gazdag hagyományokkal rendelkező város zenei életét, a zenei területen működő szakmai-társadalmi Szervezetek országos szövetségeként illetékesnek érezzük magunkat, hogy arról informálódjunk és véleményt mondjunk. Véleményünk kialakításához részletekbe menően konzultáltunk az e tárgyban különösképpen érdekelt tagszervezeteinkkel, a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségével és a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetével, valamint a Magyar Zenei Kamarával és a Magyar Zeneszerzők Egyesületével.

Nem titok, hogy a tervezet gyakorlati megvalósításával kapcsolatban súlyos aggályaink vannak. Ezért is tartjuk fontosnak e levéllel Önökhöz fordulni. Szilvássy úr javaslata hangsúlyozottan és tudatosan figyelmen kívül hagyja az adott intézmények „műsorpolitikáját és művészi szempontból történő megítélését”. Azok helyzetét kizárólag a „gazdaságosság és ésszerűség” szempontjából vizsgálja. Ez az egyoldalú szemlélet a szabadpiaci kereskedelemben forgalmazott termékeket illetően lehet érvényes és elfogadható, de szeretnénk remélni, hogy művészeti intézmények és azok produkciói még nem sorolódnak ebbe a kategóriába. Tehát még nem tisztázták és határozták meg feladataikat, míg nem mérték fel, hogyan tudják azokat ellátni, addig az intézmények gazdaságosságáról bajosan lehet érdemben tárgyalni. A tervezetben érintett intézmények nem önmagukért, hanem bizonyos célokért-művészeti produkciók létrehozásáért - vannak. Szilvássy úr részéről felelőtlenség, ha művészeti szempontokat megkerülve szándékozik ésszerűsítési folyamatot elindítani.

De nézzük csak a gazdaságossági szempontokat. A javaslat konkrét megtakarítási lehetőségként említi „az abszolút első számú vezetők csökkentését”. Pontosan kettővel, mivelhogy a Szimfonikus Zenekar igazgató-karnagya egyben operatagozat vezetőjévé is válna, a főigazgató (vagy főrendező) pedig egyben a Szabadtéri Játékok vezetőjévé. A Szegedi Szabadtéri Játékokhoz hasonló fesztiválok a világon mindenhol önálló művészeti-szervezeti-gazdasági keretek között működnek, városuk-megyéjük-tartományuk színházától (színházaitól) teljesen függetlenül, mivel egy évad és egy ünnepi eseménysor megtervezése és realizálása merőben más feladat. Hasonló a helyzet a zenekarokkal is. Minden egymásrataltság ellenére, saját művészi feladataik ellátása lényeges formai és tartalmi különbséget jelent a két zenekar működése között. A vezető személyek összevonása ezért semmiképp sem szerencsés. Bár nem kizárt, hogy egyetlen ember a két feladatnak egyformán megfeleljen. de ezt egyidejűleg csak komoly belső és külső konfliktusok árán teljesítheti, aminek ára nem biztos, hogy arányban lenne a vezetői fizetések megtakarításával.

Megtakarítás lehetséges még a gazdasági, szervezési, adminisztratív háttér összevonásával. De ezzel is csak akkor, ha a jelenlegi konstrukcióban valamely részleg nincs kellően kihasználva és az alulfoglalkoztatottak feladatait átcsoportosítva el lehet bocsájtani néhány dolgozót. Különböző csupán új főnököt kapnak azok, akik ugyanazt a munkát végzik továbbra is. Hiszen a feladatok mennyisége remélhetőleg nem csökken. Előadások, koncertek változatlanul lesznek. Az azokkal szükségszerűen járó háttérmunkát csak az esetben lehetne kisebb apparátusra bízni, ha kimutatható lenne, melyik részlegnek van még szabad kapacitása. (Vagy ügyvitel-korszerűsítéssel, de az nem függ össze az összevonással.) Ilyen kimutatások nélkül az összevonástól remélt megtakarítás emlegetése blöff.

Szilvássy úr előterjesztésében -szakszerűtlensége és végiggondolatlansága miatt- a legriasztóbb a két zenekar összevonásáról szóló elképzelés. Egy ilyen lépés valóban komoly megtakarítást eredményezhet. De sajnos nem csak pénzben, hanem a művészi produkciók meny-

nyiségében és minőségében is. Ez ellen határozottan tiltakozunk. Csak végig kell gondolni, hogy egy operát, operettet, musicalt és más műfajú zenés darabokat játszó színházban egy zenekarnak mennyi dolga van. Nem tudjuk pontosan, hogy a Szegedi Nemzeti Színház zenekara mennyire van kötelezve, de normális viszonyok között évi 200 szolgálat alatt elképzelhetetlen, hogy a színház zenei igényeinek eleget tudjon tenni. Feltételezi valaki is, hogy ugyanezek a muzsikások emellett még egy koncertező zenekarban is helyt tudjanak állni teljes odaadással, kellő színvonalon? De a másik oldalról -a gazdaságosság szempontjából- nézve: elképesztő pazarláshoz vezet, hogy a színházi munka idején a zenekar fele tétlenségre van ítélve. Ugyanis a színpadi zeneművek többsége jóval kisebb zenekari apparátusra íródott, mint a hangversenyteremre szánt művek. Már csak az árok méretei, vagy az „áttekinthetőség” miatt is. (Persze ezek már olyan „művészi szempontok”, melyekben az előterjesztő sajnos már nem óhajt elmélyülni.) Ha alaposan utánaszámolnának, kiderülne, hogy a szimfonikus zenekar tagjainak színházi kíségetése külön honoráriumért még mindig olcsóbb, mint egy teljes szimfonikus zenekar munkájának alárendelése a változatos színházi igények. Ha viszont a színházi munkát rendelik alá a hangversenytermi feladatoknak, akkor ott kell rendszeresen kíségetőket hívni külön honoráriumért - és nem spóroltunk semmit, csak a színházi produkciót kiszolgáltatjuk a kellő próba nélkül beülő alkalmi muzsikások teljesítményének. Bárhogy is alakuljon, feloldhatatlan konfliktusok keletkeznének a különböző zenés színházi műfajok zenekari ellátása és hangversenytermi feladatok megoldása között s ennek a helyzetnek a színház, vagy a szegedi koncertélet -valószínűleg mindkettő-szenvedő alanya lenne.

Maradva még a gazdaságossági szempontoknál: a színházba betagozódó Szegedi Szimfonikus Zenekar elesne attól az igen jelentős anyagi támogatástól, melyet jelenleg mint önálló önkormányzati zenekar a költségvetési törvény alapján élvez. Ez a támogatás idén 18.750.000.-Ft. Az összeg természetesen évről-évre változhat, de ekörüli nagyságrendű támogatást kockáztatni nagyvonalúság és nem vall megfontolt gazdasági szemléletre. Abban bízni, hogy a költségvetési törvény eltérő értelmezéséről meg lehet majd esetleg győzni a keret lebontásával megbízott hivatalt és kuratóriumot, merész naivitás. De ugyanezt -fontos döntés meghozatalakor- már elért eredményként, megvalósult tényként beszámítani, felelőtlenség. Jelenleg bizonyosan csak annyi kalkulálható, hogy az érvényes és alkalmazott értelmezés szerint e keretből csak önálló koncertzenekarok és énekkarok részesülnek. Színházi együttesek nem. (Előbb tessenek a játékszabályok megváltoztatását kieszközölni és azután az új szabályok szerint játszani!)

Dr. Szilvássy László elnök úr elképzelései az anyagi megtakarítások terén nem meggyőzőek. Egyáltalán nem biztos, hogy eredményre vezetők. Olyan mértékűre biztos nem, hogy megérné a veszteséget, amit Szeged nagy hagyományokra visszatekintő zenekultúrájának, kulturális életének okozhatnak. Túlságosan sok bennük a kockázati elem. Az előterjesztés ugyanakkor egyetlen kulturális, művészeti szempontot sem hoz fel az elképzelések mellett. Nehéz is volna ilyet találni. De ha ilyen nincs és a gazdaságossági előnyök is erősen kérdésesek, akkor mi indokolja az átszervezést? (Reméljük, nem -a rossznyelvek emlegette- néhány ember személyes ambíciójának közérdekké tupírozása!)

A kellően át nem gondolt javaslat elfogadása jelentős - és a későbbiekben roppant nehezen helyrehozható- károkat okozhat nemcsak Szeged, de az egész ország zenekultúrájának. Ezért őszinte, féltő aggodalommal várjuk közgyűlésük ez ügyben hozandó határozatát.

Tisztelettel kérjük Polgármester Urat, hogy az előterjesztés napirendre kerülésekor levelünket ismertesse a képviselőkkel.

üdvözlettel

Victor Máté

Victor Máté
elnök

P.S. Ezen levelünk másolatát - tájékoztatás céljából - megküldjük a három érintett intézmény vezetőjének is.

Szeged Megyei Jogú Város Közgyűlése
Kulturális, Közművelődési és Sportbizottsága
Elnöke

Magyar Zenei Tanács
Victor Máté úrnak
elnök

Budapest

Tisztelt Elnök Úr !

Szeged Megyei Jogú Város Polgármesteréhez címzett, de tartalmában bizottságunkat - ezen belül is kiemelten csekélységemet- érintő levélben foglaltakra legyen szabad néhány olyan észrevételt tennem, mely az Elnök úr feltehető téves tájékozottsága okán a levélben kifejtett aggályok elhárítására alkalmas.

Mindenekelőtt nyomatékkal vagyok kénytelen rámutatni arra, hogy a nevezett intézmények összevonásáról éppen nincs szó előterjesztésem konklúziójában.

Minden bizonnyal a jogszabályi háttér ismeretének hiánya engedheti meg olyan következtetés levonását levelében, hogy a részben önálló költségvetési intézmény -melyek létrehozására javaslatot teszek- nem önálló intézmény, s ilyen status esetén elveszthetné a Szimfonikus Zenekar költségvetési támogatását. Nos, a költségvetési intézményekre vonatkozó jogi szabályozás szerint a részben önálló költségvetési intézmény önálló jogi személy, s a részbeni önállóság csak bizonyos -nevezzük technikai- feladatok önálló megoldása alól mentesíti azt, jelen esetben a jogszabály által előírt elválasztására adna módot az utalványozó, pénztáros és könyvelő személyének, miben sem érintve a pénzfelhasználás tekintetében eddig élvezett önállóságot.

A Szabadtéri Játékok státusát illetően az általam kapott információk éppen ellentétesek az Elnök úr levelében jelzettekkel (nevezetesen, hogy a szabadtéri előadások az adott város stb. színházától teljesen függetlenül jönnének létre), de azt gondolom, hogy levele megírására nem is elsősorban a Szabadtéri Játékok jövője indította.

Továbbra sem óhajtva művészeti szempontok szerinti megítélés tekintetében vitába bocsátkozni, azt azonban kénytelen vagyok leszögezni: sajnos Szeged város költségvetése nincs abban a helyzetben, hogy kizárólag művészeti szempontokat vegyen tekintetbe, gazdaságossági és ésszerűségi szempontok tökéletes figyelmen kívül hagyásával.

Bármennyire fájdalmas is, nem látszik biztosítottak két önálló nagyzenekar finanszírozási lehetősége - bárha ilyen elképzelés szakszerűtlennek és végiggondolatlanak látszik.

Magam is örömmel csatlakoznék a határozott tiltakozók közé, ha a költségvetési szempontokra nem kellene tekintetet vetnem azzal együtt, hogy nem egyetlen zenekara volna talán még Európának sem a színházi (operai) feladatokat is ellátó szimfonikus zenekar - anélkül, hogy feloldhatatlan konfliktusok forrása volna ez- amint az utóbbi 2-3 év előtt Szegeden is hasonlóképpen volt.

Mindezek mellett végezetül nehezen hihető, hogy egy jobb korban roppant nehezen létrehozható volna egy kizárólag hangversenytermi feladatokat ellátó és egy önálló színházi zenekar egy mindkét feladatot ellátó együtésből - ha annak anyagi fedezete rendelkezésre áll.

Vagyok egyébként Elnök úr iránt

Kíváló tisztelettel

Szeged, 1995. május 8.

dr. Szilvassy László

Budapest
1364 Pf. 47.

Okt. sz.: 78/1995

Viktor Máté elnök

Tisztelt elnök Úr !

Megkaptam Szalay István polgármester úrnak írt levelét, melyben hathatósan elemzi a Szegedi Kulturális Bizottság elnöke által előterjesztett javaslatának káros kihatásait Szeged zenei életére és megalapozatlanságát gazdasági vonalon.

Közbenjárásuk Szeged zenei életének megmentésére kihat az egész ország zenei intézményeinek összefogására amikor nem hozzáértő emberek olyan döntéseket akarnak rávenni testületeket, amelyek a magyar zenei kultúrát veszélybe hozhatják.

Egyetértve levelének minden pontjával köszönetemet fejezem ki a Szegedi Szimfonikus Zenekar tagjai és magam nevében.

Tisztelettel:

Acél Eryin
igazgató karnagy

Szeged, 1995 május 11.

A csökönyös trombitás

Rossini egyszer párizsi lakásán egy olasz származású trombitás felkereste és mint honfitársát arra kérte, hogy juttassa be az opera zenekarába.

A maestro mindent megígért honfitársának, de csakhamar tökéletesen megfélekezett ígéretéről.

Alig telt el néhány hét, éppen nagy vacsora volt - szokás szerint - Rossininál, amikor váratlanul beállított a csökönyös trombitás. A szolga bejelenti a jövevényt, mire Rossini mosolyogva jelentette be vendégeinek, hogy kellemes meglepetést fog szerezni nekik, mert az erőszakoskodó trombitaművészt egy kis szólójátékra behívja. Hadd döntsék el a vendégek, mit tud hangszerén az olasz trombitás.

A házigazda roppant szívélyesen fogadta a trombitást. Előzékenyen kivette honfitársa kezéből a trombitát, néhány pillanatra eltűnt vele. Csakhamar visszajött és odaadta a hangszert a muzsikusnak, hogy a vendégek előtt fűjön el rajta valamit.

Az olasz trombitást nem nagyon kellett bízni.

De bármennyire igyekezett is teletüdővel, hogy majd kidülledtek a szemei, belefűjni a trombitába, abból egy árva hang nem jött ki.

A vendégek kezdték kényelmetlenül érezni magukat a nem várt kellemetlen meglepetés miatt. A trombitás már erőlködésében kéakult, zöldült, amikor egy utolsó, hatalmas belefűvásra a trombitából valami rettenetes bődülő hang tódult ki, ugyanakkor pedig, mintha ágyúból röpítették volna, kiszaladt a trombitából egy tárgyra való - makaróni.

Mindenki hatalmasat nevetett. A trombitás pedig, aki nem sejtette Rossini tréfáját, azt hitte, hogy a makaróni a nagy erőlködése közben a gyomrából jött ki, mert aznap éppen makarónit ebédelt. Szégyenében mentegőzni próbált, mire Rossini megnyugtatta:

- Ilyen izmos tehetségekre szükségünk van!

És másnap - Rossini ajánlására - a hatalmas tüdejű trombitás már ott ült az operai zenekarban.

Megrendelőszelvény

A mai nappal megrendelem a
„Zenekar“
című folyóiratot

.....
példányban

A lap egyedi számainak ára 120 Ft/szám

Előfizetési díj (6 számra): 650.-Ft

Név:

Cím/Város:

utca:

irányítószám:

Dátum:

Aláírás:

HANGVERSENY

NAPTÁR

MAGYAR ÁLLAMI HANGVERSENYZENEKAR

Október 1. VIGADÓ

Stefan Niculescu, Veress Sándor,
Sári József, Lutoslavsky művei.
Vezényel: Howard Williams

Október 7. ZAK

Jeney: Laude
Mahler: Adagio
Berriot: Szimfónia
Vezényel: Kovács László
Km.: Tomkins Énekegyüttes

Október 12. ZAK

Haydn: Évszakok
Vez.: Lukács Ervin
Km.: Verebics Ibolya, Gulyás Dénes,
Péter Mikulás

Október 13. SZOMBATHELY

Október 18. ZAK

Hindemith: Nobilissima Visione
Mozart: Hangversenyáriák
Berlioz: Fantasztikus Szimfónia
Vez.: Michael Stern
Km.: Miklósa Erika - ének.

Október 23. OPERAHÁZ

KODÁLY-műsor
VEZ.: Fischer Ádám
Km.: Daróczy Tamás-ének

Október 24. SZEGED

Bartók - Kodály művek
vezényel: Fischer Ádám
km.: Daróczy Tamás ének

Október 17. PÉCS

Rimszkij - Korsakov, Chabrier,
Sosztakovics
Vez.: Kobayashi Ken-Ichiro

Október. 28. ZAK

Rimszkij - Korsakov, Schabrier,
Sosztakovics
Vez.: Kobayashi Ken-Ichiro

MAGYAR RÁDIO ÉS TELEVÍZIO SZIMFONIKUS ZENEKARA

Október 1. vasárnap, 19.30 ZAK

Vezényel: Vásáry Tamás
BARTÓK EST A ZENE
VILÁGNAPJÁN
Két arckép
Közreműködik: Soltész Ágnes –
hegedű
III. zongoraverseny
Közreműködik: Várjon Dénes
Concerto

Október 7. szombat, 19.30 6-os stúdió

Vezényel: Kocsár Balázs
Mosonyi: Gyászhangok
Széchenyi István halálára
Kocsár Miklós: Gordonkaverseny
bemutató
Közreműködik: Onczay Csaba
Csajkovszkij: V. szimfónia

Október 17. kedd, 19.30 Őszi bérlet I. ZAK

Vezényel: Ligeti András
Beethoven: III. Leonóra nyitány
Zenekari dalok
Az Erkel-Kodály énekverseny
győztésének közreműködésével
Brahms: III. szimfónia

Október 26. csütörtök, 19.30 Őszi bérlet II. ZAK

Vezényel: Aldo Ceccato
Szőllősy András: III. concerto
Beethoven: IX. szimfónia
Közreműködik: MRT Énekkara
Énekes szólisták: Kincses Veronika,
Lukin Márta, Molnár András, Gáti
István

November 2. csütörtök, 19.30 BKK

Oratórium bérlet I.
Vezényel: Vásáry Tamás
Bach: 80. kantáta
Mozart: Requiem
Közreműködik: MRT Énekkara
Énekes szólisták: Verebics Ibolya,

Németh Judit, Mukk József,
Bátor Tamás

November 7. kedd, 19.30 ZAK

Vezényel és zongorán
közreműködik: Vásáry Tamás
Chopin: e-moll zongoraverseny
Prokofjev: V. szimfónia

November 16. csütörtök, 19.30. 6-os stúdió

Vezényel: Kovács János
HANGVERSENY PAUL HIN-
DEMITH SZÜLETÉSÉNEK 100.
ÉVFORDULÓJÁN
Hangversenyzene vonósokra
Nobilissima visione – szvit
Mathis, a festő – szimfónia

November. 22. szerda, 19.30 ZAK őszi bérlet III.

Vezényel: Long Yü
Lalo: Spanyol szimfónia
közreműködik: Vera Tsu – hegedű
Mahler: V. szimfónia

November 26. Vasárnap 11.00. ZAK
Mendelssohn: IV (Olasz) szimfónia
Kodály: Háry szvit
Rossini: Tell Vilmos-Nyitány
vezényel: Vásáry Tamás

MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR

Október 11. 11.00 és 15.00 óra

Magyar Honvédség Művelődési Háza
Unokák és nagyszülők hangversenyei
Frank Martin: Concerto (részlet)
Csajkovszkij: Diótörő-szvit (részlet)
Vezényel: Gaál Tamás

Október 5. Wien Kongresshaus

Mozart: Figaro házassága (nyitány)
Beethoven: IV. Szimfónia
A Staruss dinasztia muzsikája
Vezényel: Rudolf Streicher

Október 7. ZAK Kutas David diplomahangversenye Haydn: D-dúr kürtverseny R. Strauss: Első kürtverseny Vezényel: Hamar Zsolt Október 8. BÉCS MÖDLING Mahler: IV Szimfónia Bruckner: Te Deum Vezényel: Ernst Würdinger Október 20. ZAK Mendelssohn: Hebridák-nyitány Weber: Concertino klarinétra Mendelssohn: Capriccio Brillante Csajkovszkij: Vonósszerenád Vezényel: Mejlz Ferenc Km.: Sohn Kyung Kyun, Park So Shan,	Haydn: C-dúr gordonkaverseny Boccerini: B-dúr gordonkaverseny Haydn: D-dúr Szimfónia Nr. 85. Onzsay Csaba, Lubik Ilona, Trejer István, November 12. Magyar Hinvédség Művelődési Háza Részletek a November 10-i műsorból. November 13.-December 4. Japán turné Kálmán: Csárdáskirálynő November 25. Pesti Vigadó Opera gála est Vezényel: Gaál Tamás Km.: Kukely Júlia, Andrey Lancov	Október 11. Városháza Díszterme Williams: Star Wars Bernstein: West-Side story Szimfonikus Jazz Vezényel: W. Diefenbach Km.: S. Wrethammar Október 15. ZAK Orff művei Főv. Középisk. Egyesített Kórusa Vezényel: Hollerung Gábor Október 28. Budafoki Városháza 9.30 Utazás a múltba Kicsinyek bérlete 11.30 Kérdés Felelet Bach: Ricercar Mozart: Hegedű-brácsa duó Bach: d-moll kettősverseny Vezényel: Nemes László Km.: A Nádasdy Kálmás Műv. isk. növendékei
Október 22. ZAK Zeneszerzés-vizsga hangverseny Október 25. ZAK Brahms: Variációk egy Haydn témára Liszt: A-dúr zongoraverseny Schumann: III. szimfónia vezényel: Hollenrung Gábor Km.: Prunyi Ilona Október 28. TRAIKIRCHEN Schubert: Befejezetlen szimfónia Gattermeyer: Symphonische Reminiszenzen Rüdenauer mit den Seehlen über Hiroshima Csajkovszkij: Hegedűverseny vezényel: Gaál Tamás Km.: G. Winischhofer	BM DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR Október 1. SHUBERT EST Rosamunda nyitány Befejezetlen Szimfónia G-dúr mise szóló énekesek: Nemessányi Éva, Alsászi Gábor, Jólesz György, vezényel: Deák András Október 27. Weber: Bűvös vadász., F-dúr fagottverseny Beethoven: VI. Pastorale szimfónia közreműködik: Szabó Zsolt fagott vezényel: Deák András	Október 30. Budafoki Városháza Mozart: C-dúr szimfónia Mozart: Esz-dúr sinfonia concertante R. Strauss: Az úrhatnám polgár-szvit Vezényel: Stephen D'Agostino Km.: Nemes Ildikó, Kostyál Péter Október 31. Városháza Díszterme Mozart: C-dúr szimfónia Mozart: Esz-dúr sinfonia concertante R. Staruss: Az úrhatnám polgár-szvit Vezényel: Stephen D' Agostino Km.: Berta Bea, Korda Nikoletta, Szepesi Bence, Berecky Dávid
Október 29. Schweatch Schubert: Befejezetlen szimfónia Gattermeyer: Symphonische Reminiszenzen Rüdenauer mit den Seehlen über Hiroshima Csajkovszkij: Hegedűverseny: vezényel: Gaál Tamás Km.: G. Winischhofer	November 17. Csajkovszkij: b-moll zongoraverseny Rachmaninov: Szimfonikus táncok vezényel: Kovács László December 15. J. Strauss művek vezényel: Jármay Gyula	November 26. Vajda: 3. zsoltár (hangversenytermi bemutató) Beethoven: IX. szimfónia Vezényel: Hollerung Gábor Km.: Bp. Akadémiai Kórustársaság November 27. ÁRIA ÉS DALEST Köves Péter, a bécsi STAATSOPER tagjának ária- és dalestje
November 1. ZAK Schubert: Befejezetlen szimfónia Csajkovszkij: Hegedűverseny Wagner: Rienzi-előjáték vezényel: Gaál Tamás Km.: G. Winischhofer November 5. Pesti Vigadó Operett Hangverseny November 10. ZAK Bach: III. Brandenburgi verseny. Vivaldi: a-moll concerto	Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar Október 4. ZAK A Fon-Trade 5 éves jubileuma Október 9. ZAK Williams: Star Wars Bernstein: West-Side story Szimfonikus Jazz Vezényel: W. Diefenbach Km.: S. Wrethammar	Magyar Szimfonikus Zenekar programja Október 1 LOCKENHAUS BRAHMS: Német Requiem Október 2. Deák téri evangélikus templom BRAHMS: Német Requiem Október 31. ZAK Händel: B-dúr concerto grosso Mozart: Bella mia fiamma

Mozart: „Jupiter“ szimfónia Vezényel: Hamar Zsolt Km.: Bazsinka Zsuzsanna November. 15. ZAK Mozart: Idomeneo-nyitány Stamitz: Brácsverseny Schubert: VI. szimfónia Vezényel: Gaál Tamás Km.: Gaál Zoltán DEBRECENI FILHARMONIKUS ZENEKAR Október 1. BARTÓK TEREM Grieg: a-moll zongoraverseny Hindemith: Trauer music Mozart: Klarinétverseny Vivaldi: Kettősverseny Bramhs: IV. szimfónia Vezényel: Kollár Imre Km.: Hatvani Róbert, Ludmány Dénes, Szabó Krisztián, Rózsa Katalin, Becski Áron Október 16. BARTÓK TEREM Beethoven: Coriolan nyitány Schumann: a-moll zongoraverseny Csajkovszkij: VI. szimfónia Vezényel: Kollár Imre Km.: Falvai Sándor Október 31. K.L.T. AULA Beethoven: IV. VII. szimfónia Vezényel: Kollár Imre November 7. K.L.T. AULA Beethoven: II. VIII. szimfónia Vezényel: Kollár Imre November 18. BUDAPEST Bújtás J.: Ritornellek 11 hangszerre Bújtás J.: Divertimento Maros: Szimfónia vonósszenekarra Szunyogh B.: Piccolo Divertimento Bújtás J.: Variációk és ritornellek Vezényel: Bújtás J. és Nosedá Tibor November 19. VÁCI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT Bújtás J.: Ritornellek 11 hangszerre Bújtás J.: Divertimento Maros: Szimfónia vonósszenekarra Szunyogh B.: Piccolo Divertimento Bújtás J.: Variációk és ritornellek Vezényel: Bújtás J. és Nosedá Tibor November 26. SZENT ANNA SZÉKESEGYHÁZ Schubert: F-dúr mise, Stabat mater	Vezényel: Kamp Salamon Km.: Kodály kórus GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR Október 1. GYŐR A. Baksa: Versenymű ütőhang- szerekre Soyka: Táncok Madarász I. : Fuvolaverseny Händel: Tüzijátékszvit Schubert: V. szimfónia Vezényel: Georg Kugi Km.: Oross Vera, Walter Schiefer, Helmut Schiefer, Martin Brein Schmid Október 2. MOSONMAGYARÓVÁR A. Baksa: Versenymű ütőhang- szerekre Soyka: Táncok Madarász I. : Fuvolaverseny Händel: Tüzijáték szvit Schubert: V. szimfónia Vezényel: Georg Kugi Km.: Oross Vera, Walter Schiefer, Helmut Schiefer, Martin Brein Schmid Október 7. TRAISMAUER A. Baksa: Versenymű ütőhang- szerekre Soyka: Táncok Madarász I. : Fuvolaverseny Händel: Tüzijáték szvit Schubert: V. szimfónia Vezényel: Georg Kugi Km.: Oross Vera, Walter Schiefer, Helmut Schiefer, Martin Brein Schmid Október 9. GYŐR Beethoven: III. Leonora-nyitány, Esz-dúr zongoraverseny Haydn: Londoni szimfónia Vezényel: Wolfgang Czeipek Km.: Morzsa Kálmán Október 13. ANSTETTEN A. Baksa: Versenymű ütőhang- szerekre Soyka: Táncok Madarász I. : Fuvolaverseny Händel: Tüzijáték szvit Schubert: V. szimfónia Vezényel: Georg Kugi Km.: Oross Vera, Walter Schiefer, Helmut Schiefer, Martin Brein Schmid	Október 14. STRABHOF A. Baksa: Impressionen aus sloßhof Soyka: Táncok Madarász I. : Fuvolaverseny Händel: Tüzijáték szvit Schubert: V. szimfónia Vezényel: Georg Kugi Km.: Oross Vera, Walter Schiefer, Helmut Schiefer, Martin Brein Schmid Október 16. SZOLNOK Beethoven: III. Leonora-nyitány, Esz-dúr zongoraverseny Haydn: Londoni szimfónia Vezényel: Wolfgang Czeipek Km.: Morzsa Kálmán Október 26. GYŐR- SZÉKESEGYHÁZ Bach: Kantáta BWV.: 100 Charpantieur: Te Deum Vezényel: Hoffman L. Október 1. GYŐR Brahms: Német requiem Vezényel: Ungár Tamás Km.: Kozma Rózsa, Sólyom Nagy Sándor November 18. GYŐR OPERARÉSZLETEK Vezényel: Medveczki Ádám Km.: B. Nagy János, Molnár András, Daróczi Tamás November 22. CSALÁDI INTÉZET Purcel: D-dúr szvit Bach: d-moll kettősverseny Vivaldi: Versenymű oboára és hegedűre Händel: Concerto grosso Vezényel: Koncz Tamás Km.: Viniczai Éva, Németh Géza, Biró Szilvia November 27. GYŐR NEMZETI SZÍNHÁZ R. Strauss.: Till Eulenspiegel, I. Kürtverseny Schumann: II. szimfónia Vezényel: Petró János Km.: Katzler A.
---	--	---

Miskolci Szimfonikus Zenekar

Október 16. Nemzeti Színház
Csajkovszkij: Zongoraverseny b-moll
Rachmaninov: Szimfonikus táncok
Vezényel: Kovács László

Október 23. Nemzeti Színház
Ünnepi hangverseny
Bartók: Tanc-szvit
Mendelssohn: Hegedűverseny
Kodály: Galántai Táncok
Vezényel: Kovács László

Október 30. Nemzeti Színház
Állami Énekkar
Bartók: III. Zongoraverseny
Mozart: Requiem
Vezényel: Vjacseszlav Rjeda
Km.: Jandó Jenő

November 6. Nemzeti Színház
Csajkovszkij: Hegedűverseny
Mahler: I. szimfónia
Vezényel: Kovács László
Km.: Franco Mezzena

November 13. Nemzeti Színház
Beethoven: November Szimfónia
Vezényel: Kovács János
Km.: Kodály Kórus

November 15. Miskolc Sárospatak
FARKAS FERENC művek,
Vezényel: Kovács László
Km.: Miskolci Bartók Kórus

Pécsi Szimfonikus Zenekar

Október 2. „A” bérlet I., Pécs, POTE
Aula, 19.30, Bartók év
Lajtha: III. szimfónia, op. 45.
Bartók-Serly: Brácsaverseny
Schumann: III. Esz-dúr (Rajnai)
szimfónia, op. 97.
Közreműködik: Gernot Adrion –
brácsa (Németország)
Vezényel: Nicolas Pasquet

Október 6. „Korunk zenéje”,
Budapest, Zeneakadémia, 19.30
Balassa Sándor szerzői estje
Hegedűverseny
Bölskei concerto
Tündér Ilona – szvit
Közreműködik: Vass Ágnes – hegedű
Vezényel: Kovács János

Október 13-14. Pécsi Nemzeti
Színház 19.30
Wassermann-Leigh: La Mancha
lovagja – musical
Vezényel: Blázy Lajos

November 13. „A” bérlet III., POTE
Aula, 19.30, Bartók év
Rózsa Miklós: Gordonkaverseny
Bartók Béla: A kékszakállú herceg
vára – opera hangversenyeledadásban
Közreműködik: Rejtő Péter – gor-
donka (USA),
Takács Tamara – mezzoszoprán,
Kováts Kolos – basszus
Vezényel: Horvát Wiliams

Szegedi Szimfonikus Zenekar

Október 5. Színház
Kramar: Oboaverseny
De Falla: Este a spanyol kertekben
Liszt: Magyar Fantázia
Vezényel: Acél Ervin

Október 11. Felsővárosi templom
Franz Philipp: Szimfónia prológ
Mozart: A-dúr klarinétverseny
Franz Philipp: D-dúr szimfónia
Vezényel: Erich Werner

November 1. SZÍNHÁZ
Verdi: Requiem
vezényel: Acél Ervin
Km.: Vaszi Viktor kórus

November 23. SZÍNHÁZ
Bach: II. Brandenburgi verseny
Mendelssohn: g-moll zongoraver-
seny
Brahms: IV. szimfónia

Vezényel: Miguel Marca Moura
Km.: Karsai Márk, Borsódi László

Szombathelyi Szimfonikus Zenekar

Október 7. FERTŐDI KASTÉLY
Mozart: Figaro házassága - nyitány
Beethoven: I. szimfónia
Haydn: „Búcsú” szimfónia
Vezényel: Robert Houlihan

Október 19. KNITTENFELD
Rossini: Olasz nő Algérban
Mozart: C-dúr zongoraverseny
Mendelssohn: „Olasz” szimfónia
Vezényel: prof. Klaus Luef

Október 31. Budapest NEMZETI
GALÉRIA
Beethoven: Egmont-nyitány
Beethoven: VI. szimfónia
Bartók: Magyar képek
Vezényel: Robert Houlihan

November 3. Szombathely BARTÓK
TEREM
Cherubini: Requiem
Brahms: IV. szimfónia
Vezényel: Robert Holihan
Km.: Honvéd férfikar

November 12. GÜSSING
Vezényel: prof. Walter Franz
November 20. BÉCS
Haydn: Te Deum
Starvinsky: Zsoltárszimfónia
Orf: Catalli Carmina
Vezényel: Gütter Knotzinger

A kitűnő vadászkürtös

Bruno Waltert meghívták egy vidéki városba, hogy illő tiszteletdíj ellenében vezényelje a helybeli önkéntes zenekart. A kis német városka tagjai dilettánsok voltak, de szeretettel muzsikáltak és értettek a hangszerhez, amin játszottak, úgyhogy nem lett volna semmi baj, ha a próbák alatt észre nem veszi a híres karmester, hogy szinte naponta más és más arcokat lát. Mindig új emberek jöttek el a próbákra. A művész félt, hogy ebből valami baj lesz. Ezért valamilyen módon figyelmeztetni kívánta a muzsikás társaságot.

Egy férfit vélt csak ismerősnek, aki minden próbán rendszeresen részt vett. Vadászkürtön játszott, aminek kiváltképpen az erre a hangversenyre szánt műben fontos szerepe volt. Bruno Walter így szólt a vadászkürtöshöz:

- Nagyon meg vagyok önnel elégedve, uram. Kitűnően játszik, minden próbán itt van. Önnek nagy elismerés jár ezért. A vadászkürtös elpirult a dicsérettől:
- Hálásan köszönöm, karmester úr, megtisztelő megjegyzését. Mélyen kitűntetve érzem magam. Sajnos, végtelen sajnálattal kell közölnöm, én csupán a próbákon tudok részt venni. Az előadás napján ugyanis unokafivérem újszülött kisfiának keresztelőjére kell feltétlenül utaznom!

Öt éves a Fon-Trade Music

1081 Budapest
Kiss József u. 14.
tel./fax: 210-27-90

*Ez alkalomból rendkívül kedvezményes akciót hirdet a magyar szimfonikus zenekarok megsegítésére.
A jubileum alkalmából professzionális hangszereket kínálunk fel jelentős árkedvezménnyel.*

Akciós áraink október 10-20 között:

Marigaux oboa + tok	874.880.- + Áfa	612.400.- + Áfa
Hammig alt fuvola	441.300.- + Áfa	300.500.- + Áfa
Artley bass. fuvola	600.000.- + Áfa	420.000.- + Áfa
Mönnig fagott	522.700.- + Áfa	365.900.- + Áfa
Edwards harsona	400.000.- + Áfa	265.600.- + Áfa
King harsona 2105	247.600.- + Áfa	173.300.- + Áfa
Bach trombita B 180 s. 43	221.000.- + Áfa	154.700.- + Áfa
Bach trombita C	203.500.- + Áfa	142.500.- + Áfa
Stomvi trombita B silver	201.600.- + Áfa	141.000.- + Áfa
Getzen szárnykürt (4 gépes Eterna)	181.700.- + Áfa	127.000.- + Áfa
Courtois szárnykürt	234.400.- + Áfa	164.000.- + Áfa
Alexander vadászkürt (M 103)	1.144.800.- + Áfa	801.000.- + Áfa
Conn vadászkürt 6 D	511.300.- + Áfa	357.900.- + Áfa
Melton C tuba	1.589.600.- + Áfa	1.112.700.- + Áfa
Perontucci F tuba	1.409.600.- + Áfa	986.700.- + Áfa
Premier Signia dobfelszerelés	370.000.- + Áfa	259.000.- + Áfa
Premier xylophone	304.000.- + Áfa	212.800.- + Áfa

Minden típusból csak egy-egy darab értendő, a hangszerek újak, és a kedvezményes árak csak az akció ideje alatt érvényesek. Minden más termékünkől is az akció ideje alatt tíz százalékos engedményt adunk: zeneiskolák, intézmények részére.

Hirdessen!

Lapunk eljut a zenészekhez, zenekarokhoz, zenei szervezetekhez, zenei műhelyekhez, iskolákhoz, hangszerkészítőkhöz, hangszerészekhez, valamint minden zenével foglalkozó intézményhez, s a zeneszerető közösséghez egyaránt.

Áraink: 1/1 oldal	50.000,- Ft
1/2 oldal	25.000,- Ft
1/3 oldal	17.000,- Ft
1/4 oldal	12.500,- Ft
1/6 oldal	8.000,- Ft
1/8 oldal	5.000,- Ft

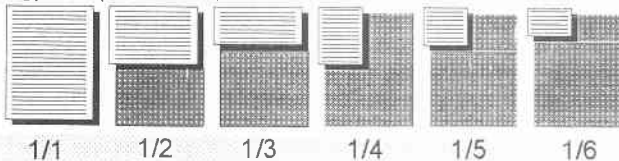
Apróhirdetés (kb. 25 szóig) magánszemélyeknek ingyenes, közületeknek 500,- Ft

**Az árak az egyszeri megjelenés ÁFA nélküli árát tartalmazzák
Az árak a hirdetés szerkesztési díját tartalmazzák.**

A hirdetés több számra való előzetes lekötése esetén árkedvezményt adunk.

Folyamatosan hirdetők árkedvezménye: 6 számra 25 %
3 számra 10 %

Legyen a partnerünk, hirdessen velünk!

Magyar Zenekari Szövetség

1068 Bp., Városligeti fasor 38.
Csütörtökön 13-16 óra között

ZENEKAR

A Magyar Szimfonikus Zenekarok
Szövetségének, valamint a Magyar
Zeneművészek és Táncművészek
Szakszervezetének közös lapja.

A szerkesztőség címe:

Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége,

1068 Budapest, Városligeti fasor 38.

Telefon: 342-89-27, Fax: 342-83-72

A Szövetség elnöke: **Popa Péter**

A szövetség titkára: **Baloghné Puskás Beatrix**

Felelős kiadó: **Popa Péter**

Szerkesztő: **Baloghné Puskás Beatrix**

Tördelő szerkesztő: **Popa Zsolt**

Megjelent a **PRINT-L** kft. gondozásában

Felelős vezető: **Egeresi László**

ISSN: 1218-2702

